ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΣΜΙΘ

Η ΜΑΡΙΑ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΣΜΙΘ

Η ΜΑΡΙΑ

Ἡ

ΤΟ ΑΝΘΟΦΟΡΟΝ ΚΑΝΙΣΤΡΟΝ

ΥΠΟ

ΑΡΙΣΤ. ΒΑΜΠΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1927

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΙΡΑΛΔΑ – Herchenbach – Gobat *κατὰ μετάφρ. Δος Π. Τσάκωνα.*
ΣΤΗΝ ΚΟΖΑΝΗ ὑπὸ Ἰουλίας Δραγούμη, πρωτότυπα διηγήματα ἐκ τῶν πολέμων 1912—1913 εἰκονογραφημένα.
ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ὑπὸ Ἰουλίας Δραγούμη, μικρὰ παιδικὰ διηγήματα.
Ο ΒΑΤΡΑΧΟΣ ΠΟΥ ΒΑΡΙΕΤΑΙ ὑπὸ Ἰουλ. Δραγούμη, διάφορο Ἱστορίαι διὰ μικρὰ παιδιά.
Ο ΜΠΑΡΜΠΑΛΗΜΟΣ ὑπὸ Γ. Δροσίνη, διηγήσεις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἔκδοσις εἰκονογραφημένη.
ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Δύο τόμοι ἔκδοσις εἰκονογραφημένη.
ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Τερπνότατα ἀναγνώσματα μὲ εἰκονογραφίας.
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Διήγημα ἱστορικὸν εἰκονογραφημένον.
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ὑπὸ Σ. Δέλτα. Μικρὰ διηγήματα ἀπὸ τοὺς πολέμους 1912-1913.
ΜΥΘΟΙ καὶ ΘΡΥΛΟΙ ὑπὸ Ἀλεξάνδρας Σ. Δέλτα, πρωτότυπα μυθολογικὰ διηγήματα· ἔκδοσις εἰκονογραφημένη.
ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ, τερπνὸν διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.
Η ΜΑΡΙΑ ἢ τὸ Ἀνθοφόρον κάνιστρον· ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.
Η ΜΙΚΡΑ ΚΑΛΥΒΗ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλ.
Ο ΑΙΜΙΛΙΟΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΡΚΕΤΗΣ ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.
Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΤΕΛΛΟΥ κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.
Ο ΠΕΡΣΕΥΣ Μυθολογικὸν διήγημα ὑπὸ Μ. Κωνσταντινίδου.
ΟΘΗΣΕΥΣ Μυθολογικὸν διήγημα ὑπὸ Μ. Κωνσταντινίδου.
ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ὑπὸ Γ. Κούρτη.
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΝΔΕΡΣΕΝ κατὰ μετάφρασιν Δ. Βικέλα.
Ο ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ διασκευὴ ἀπὸ τὸ Γερμανικὸν ὑπὸ Ἀρ. Κουρτίδου.
ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ πρωτότυπα καὶ ἀνέκδοτα ποιήματα ὑπὸ Ἰω. Πολέμη.
Ο ΙΕΡΟΣΤΑΘΗΣ ἢ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ὑπὸ Λέοντος Μελᾶ, τρεῖς τόμοι.
Η ΜΙΚΡΑ ΑΛΩΠΗΞ καὶ ἄλλα διηγήματα εἰς νέαν ἔκδοσιν
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΡΙΜΜ εἰς νεωτάτην ἔκδ. ἐπὶ καλοῦ χάρτου.
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΑΛΙΜΑ τὰ καλύτερα Ἑλληνικὰ παραμύθια κατ' ἐκλογὴν Γεωργίου Δροσίνη. Εἰς ὡραίαν μετάφρασιν γιὰ παιδιὰ—μὲ πολλὰς πρωτοτύπους εἰκόνας ἐκτὸς κειμένου.
Ο ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΕΝΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ καὶ ἄλλα διηγήματα.

Κ. ΠΡΙΝΑΡΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΜΑΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΗ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ ΤΗΣ

—

I

Εἰς τὴν πόλιν Ἐσβοῦργον ἔζη πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ Ἰάκωβος Ῥόδιος, πολὺ φρόνιμος καὶ πολὺ τίμιος ἄνθρωπος.

Ὁ Ἰάκωβος Ῥόδιος ἦτο νεώτατος καὶ πτωχὸς ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην διὰ νὰ εὕρῃ ἐργασίαν· ἀλλ' ἦτο ἐργατικός, εὔρωστος καὶ ὑγιὴς νέος.

Ἐζήτησεν ἐργασίαν ἀπὸ τὸν κηπουρὸν τοῦ ἀρχοντικοῦ κτήματος, ὁ δὲ κηπουρὸς τὸν ἔλαβεν ὡς βοηθόν του εὐχαριστηθεὶς ἀμέσως ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν του.

Ἕνεκα τῶν καλῶν τρόπων του, τῆς προθυμίας του, τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς ἐπιδεξιότητός του εἰς ὅλας τὰς ἐργασίας τὰς ὁποίας τοῦ ἔδιδον νὰ κάμνῃ τὸν ἠγάπησαν καὶ ὁ γέρων κηπουρὸς καὶ οἱ κύριοί του.

Ἐκτὸς τῶν ἐργασιῶν τοῦ κήπου, ἔδωσαν εἰς τὸν Ἰάκωβον Ῥόδιον καὶ ἄλλας τινὰς ἀκόμη μικρὰς ἐργασίας εἰς τὸ παλάτιον τοῦ ἄρχοντος, ὅπου ἐγνωρίσθη καλλίτερα μὲ τὸν κύριόν του καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ ἦσαν ὅλοι εὐχαριστημένοι ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ κύριός του, ὁ ὁποῖος ἦτο νέος καὶ δὲν εἶχε νυμφευθῆ ἀκόμη, ἀπεφάσισε νὰ ταξειδεύσῃ εἰς την Εὐρώπην καὶ νὰ γνωρίσῃ τὰς μεγάλας καὶ ὡραίας πόλεις αὐτῆς. Εἰς τὴν ἀκολουθίαν του ἔλαβε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸν Ἰάκωβον Ῥόδιον.

Ὁ Ἰάκωβος ὠφελήθη ἀπὸ τὸ ταξείδιον τοῦτο τοῦ κυρίου του. Ἐγνώρισε πολλὰς χώρας καὶ πόλεις, ἀπέκτησε διαφόρους γνώσεις χρησίμους εἰς τὴν ζωήν, εἶδε πολλὰ καλὰ καὶ κακά, ὁ χαρακτήρ του ὅμως δὲν μετεβλήθη· διετήρησε τὴν φυσικὴν ἀγαθότητά του, τὴν εἰλικρίνειαν, τὴν τιμιότητα τῆς καρδίας του καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἐργασίαν.

Ὅτε ἐπέστρεψεν ὁ ἄρχων ἐκ τοῦ ταξειδίου του, ἐσυλλογίσθη νὰ ἀνταμείψῃ τὸν Ἰάκωβον Ῥόδιον διὰ τὰς πιστὰς καὶ φρονίμους ὑπηρεσίας του. Ἐπρότεινε λοιπὸν εἰς αὐτὸν νὰ τὸν διορίσῃ ἐπιστάτην εἰς τὸ παλάτιόν του, τὸ ὁποῖον εἶχεν εἰς τὴν πόλιν Ἐσβοῦργον. Ἀλλ' ὁ Ἰάκωβος ἠγάπα τὴν ἥσυχον ζωὴν τῆς ἐξοχῆς, τὸν καθαρὸν ἀέρα, τὰς ἐργασίας τῶν ἀγρῶν, τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ τοῦ κήπου· ἠγάπα νὰ ἀνατρέφῃ πτηνά, νὰ περιποιῆται τὰ ζῶα, νὰ καλλιεργῇ ἄνθη καὶ δένδρα· αἱ ἐργασίαι τῆς οἰκίας δὲν ἤρεσκον εἰς αὐτόν. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὸν κύριόν του νὰ τοῦ δώσῃ μὲ ἐνοίκιον ἓν μικρὸν κτῆμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκεῖ πλησίον εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἐσβούργου.

Ὁ ἄρχων, ὅστις ἦτο ἀγαθὸς καὶ εἶχεν ἐκτιμήσει τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ἰακώβου καὶ τὸν ἠγάπα, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ κτῆμα, τὸ ὁποῖον ἐζήτησε, νὰ τὸ καλλιεργῇ εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν καὶ νὰ ζῇ ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη νὰ τοῦ πληρώνῃ ἐνοίκιον. Περιπλέον ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἰάκωβον νὰ τοῦ δίδει τὸν σῖτον τοῦ ἔτους του, καὶ τοῦ ἐσυγχώρησε νὰ κόπτῃ ὅσα ξύλα τοῦ ἐχρειάζοντο ἀπὸ τὸ δάσος.

II

Ὁ Ἰάκωβος Ῥόδιος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν κύ-

ριόν του διὰ τὴν μεγάλην του προς αὐτὸν ἀγαθότητα, ἀποκατεστάθη εἰς τὸ κτῆμά του, τὸ ὁποῖον εὗρεν εἰς κακὴν κατάστασιν. Ἡ μικρὰ οἰκία, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ κατοικήσῃ, ἦτο ἀκατοίκητος, ὁ κῆπος ἦτο πρὸ πολλοῦ καιροῦ ἀκαλλιέργητος· οὔτε ἄνθη ὑπῆρχον, οὔτε δρόμοι εἰς αὐτόν. Τὰ δένδρα δὲν εἶχον κλαδευθῆ, καὶ παντοῦ εἶχον φυτρώσει ἄγρια χόρτα.

Ὁ Ἰάκωβος ἤρχισεν ἀμέσως μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν τὸν καθαρισμὸν τοῦ κτήματός του. Ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τὴν πρωΐαν μέχρι τῆς νυκτός, εἰργάζετο ἐκριζώνων τὰ ἄγρια χόρτα, σκάπτων βαθύτατα τὴν γῆν, χωρίζων αὐτὴν εἰς μικρὰ τετράγωνα τεμάχια, κλαδεύων τὰ δένδρα, ποτίζων καὶ διορθώνων ὅλα. Εἰς τὸ διάστημα δύω μηνῶν τὸ ἠμελημένον κτῆμα ἦτο ἀγνώριστον.

Τότε ὁ Ἰάκωβος ἐνυμφεύθη μίαν καλὴν καὶ ὡραίαν κόρην τοῦ χωρίου, ἐργατικὴν καθὼς αὐτόν, ἀγαθὴν καὶ οἰκοκυράν. Μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῆς ἡ καλλιέργεια τοῦ κτήματος προώδευσε. Τὰ καλλίτερα λαχανικά, οἱ ὡραιότεροι καὶ μεγαλείτεροι καρποὶ εὑρίσκοντο εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο κτῆμα τοῦ Ἰακώβου Ῥοδίου.

Ἕν ἔτος μετὰ τὸν γάμον του ἀπέκτησεν ὁ Ἰάκωβος μίαν κόρην, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Μαρίαν. Τότε ἔγεινε περισσότερον ἐργατικός, καὶ ἐνῷ ἡ σύζυγός του ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐπεριποιεῖτο τὴν κόρην των,

αὐτὸς ἔκαμνεν ὅλας τὰς ἐργασίας εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐπήγαινεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐπώλει τὰ προϊόντα του.

Ἔζη λοιπὸν εὐτυχὴς ὁ Ἰάκωβος μὲ τὴν σύζυγον καὶ τὴν κόρην του, καὶ ἡ μικρά του οἰκία ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν ὅτι ἦτο τὸ μεγαλείτερον καὶ ὡραιότερον ἀρχοντικὸν παλάτιον τοῦ κόσμου καὶ τὸ κτῆμά του ὅτι ἦτο παράδεισος. Τίποτε δὲν ἐπεθύμει, καὶ καθ' ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν ηὐχαρίστουν αὐτὸς καὶ ἡ σύζυγός του τὸν Θεὸν διὰ τὴν εὐτυχίαν των.

III

Ἀλλ' ἡ εὐτυχία δὲν διαρκεῖ αἰωνίως. Μετὰ ἐννέα ἔτη ἡ σύζυγός του ἠσθένησε καὶ ἀπέθανεν. Ἡ λύπη τοῦ Ἰακώβου ὑπῆρξε μεγάλη, καὶ εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς του ἔγειναν λευκαί, καὶ πρὶν παρέλθῃ ἓν ἔτος ἦτο ἀγνώριστος σχεδόν. Ἐφαίνετο ὡς νὰ ἦτο δέκα ἔτη γεροντότερος.

Μία μόνον χαρὰ τοῦ ἔμεινεν εἰς τὸν κόσμον, ἡ μικρά του Μαρία, τὴν ὁποίαν ἠγάπα πολύ, καὶ τὴν εἶχεν ὡς μόνην παρηγορίαν εἰς τὴν μεγάλην του λύπην.

Ἡ Μαρία ὡμοίαζεν ἐντελῶς τὴν μητέρα της. Ἦτο ὡραιοτάτη, ὁ δὲ καθαρὸς ἀὴρ τῆς ἐξοχῆς, ἡ ἐργασία καὶ ἡ τακτικὴ ζωὴ ἀνέπτυξαν τὸ σῶμά της, ὥστε ἐφαίνετο μεγαλειτέρα ἢ ὅσον ἦτο. Καθ' ὅσον

δὲ ἡλικιοῦτο ἡ καλὴ κόρη, ηὔξανεν ἡ ἀθωότης αὐτῆς, ἡ γλυκύτης καὶ ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων της, ἡ εὐσέβειά της καὶ ἡ μετριοφροσύνη της, ἡ μεγάλη πρὸς τὸν πατέρα της ἀγάπη καὶ ἦτο ἀγαπητὴ εἰς ὅλους. Τὸ πρόσωπόν της εἶχεν ἔκφρασιν ἀγγελικῆς ἀγαθότητος.

Ὅτε ἡ Μαρία ἔγεινε δέκα πέντε ἐτῶν ἔκαμνεν ὅλας τὰς ἐργασίας τῆς οἰκίας. Ἦτο ἡ καλλιτέρα οἰκοκυρά. Ἐμαγείρευεν, ἔρραπτε καὶ διετήρει μεγάλην τάξιν εἰς ὅλα τὰ πράγματα τῆς οἰκίας. Εἰς τὸ μικρόν της δωμάτιον ὑπῆρχεν ἡ μεγαλειτέρα καθαριότης καὶ ἦτο δύσκολον νὰ εὕρῃ τις τὴν παραμικρὰν κόνιν· εἰς τὸ μαγειρεῖον ὅλα τὰ σκεύη ἦσαν καθαρὰ καὶ λάμποντα, μολονότι ἡ Μαρία εἰργάζετο καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου βοηθοῦσα τὸν πατέρα της μὲ πολλὴν προθυμίαν, αἰσθανομένη μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ ἐργάζηται πλησίον του καὶ νὰ τὸν ἀναπαύῃ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κόπους· διότι ὁ καλὸς πατὴρ ἐγνώριζε νὰ κάμνῃ τὴν ἐργασίαν εὐχάριστον μανθάνων εἰς αὐτὴν καὶ διασκεδαστικὰ καὶ ὠφέλιμα πράγματα. Εἶχεν ἰδεῖ τόσας πόλεις, ὥστε καθημέραν ἐδιηγεῖτο εἰς τὴν Μαρίαν ὅσα περίεργα καὶ χρήσιμα εἶχε γνωρίσει εἰς τὰ ταξείδια μετὰ τοῦ κυρίου του.

IV

Ἡ Μαρία ἀνατραφεῖσα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν τῷ μέσῳ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἀνθέων, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κῆπος τοῦ πατρός της ἦτο ὁλόκληρος ὁ κόσμος, ἀπὸ μικρὰ ἠγάπησε τὰ ὡραῖα ἄνθη. Ὁ καλὸς πατήρ της ἐπρομηθεύετο λοιπὸν τακτικὰ κάτ' ἔτος σπόρους καὶ φυτὰ σπάνια καὶ ἄγνωστα εἰς τὴν Μαρίαν, τὰ ὁποῖα ἡ νέα κόρη ἐφύτευεν εἰς τὰς ἄκρας τοῦ κήπου ὅπου ἦσαν τὰ λαχανικά. Ἐκαλλιέργει τὰ τρυφερὰ αὐτὰ φυτὰ μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, καὶ ὅτε τὸ ἄνθος ἤνοιγε δροσερὸν καὶ ὡραῖον ἡ χαρὰ τῆς Μαρίας ἦτο ἀνέκφραστος.

Ὁ Ἰάκωβος ἔβλεπεν εὐχαρίστως τὴν ἀγάπην τῆς Μαρίας πρὸς τὰ ἄνθη, καὶ ὡς ἄνθρωπος φρόνιμος ἤξευρε νὰ μεταχειρίζεται αὐτὰ πρὸς διδασκαλίαν τῆς κόρης του. Τὴν ἐμάνθανε νὰ παρατηρῇ τὸ σχῆμα, τὴν ὡραιότητα, τὸ χρῶμα, τὴν χάριν καὶ τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων, καὶ νὰ θαυμάζῃ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος στολίζει μὲ αὐτὰ τὴν φύσιν πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων.

Κατὰ τὰς ὡραίας πρωΐας τῆς ἀνοίξεως, τοῦ θέρους καὶ τοῦ φθινοπώρου, ἐξήρχοντο μαζῆ τὴν αὐ-

γήν, πρὶν ἀκόμη ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, εἰς τὸν κῆπον καὶ ἤκουον τὸ μελῳδικὸν κελάδημα τῶν πτηνῶν τὰ ὁποῖα ἐπτερύγιζον εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, καὶ ἔβλεπον τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα ὀπίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ νὰ χρυσώνῃ μὲ τὰς ἀκτῖνάς του τὰ ἄνθη καὶ τὰ φύλλα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθητο ἀκόμη ἡ δρόσος τῆς νυκτὸς ἥτις ὡμοίαζε μὲ μαργαρίτας. Ἐκεῖ δέ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐξυπνώσης φύσεως, προσηύχοντο εἰς τὸν Θεὸν καὶ εὐχαρίστουν αὐτὸν διὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς εὐεργεσίας του πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκεῖ τότε ἐδίδασκεν εἰς τὴν Μαρίαν ὁ γέρων Ἰάκωβος νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ὅστις στέλλει εἰς τὴν γῆν τὴν βροχὴν καὶ τὴν δρόσον τῆς νυκτος, ὅστις τρέφει τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ φωτίζει καὶ δίδει τὴν ζωὴν εἰς ὅλα τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα μὲ τὸ λαμπρὸν καὶ γλυκὺ τοῦ ἡλίου φῶς. Τὴν ἐμάνθανε νὰ προσεύχεται ἐξ ὅλης καρδίας εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐλπίζῃ εἰς αὐτὸν πάντοτε, διότι εἶναι πατὴρ ἀγαθός, δίκαιος καὶ φιλόστοργος. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνεφύτευεν εἰς τὴν τρυφερὰν καρδίαν τῆς νέας κόρης τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐλεημοσύνην.

V

Δεικνύων ὁ Ἰάκωβος εἰς τὴν Μαρίαν τὰ ἀγαπητά

της ἄνθη, ἔλεγεν εἰς αὐτὴν ὅτι αὐτὰ μᾶς διδάσκουσι ποῖαι εἶναι αἱ ὡραιότεραι ἀρεταὶ αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ στολίζωσι τὴν νέαν κόρην.

Μίαν ἡμέραν, περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου, ἦλθε τρέχουσα ἡ Μαρία εἰς τὸν πατέρα της καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μετὰ χαρᾶς τὸ πρῶτον ἴον τὸ ὁποῖον εὗρε καὶ ἔκοψεν εἰς τὸν κῆπον. Ὁ Ἰάκωβος τὴν εὐχαρίστησε διὰ τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης της, τὴν ἐφίλησεν εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν:

«Ἀγαπητή μου Μαρία, μὴ λησμονῇς ποτὲ ὅτι τὸ θελκτικὸν ἴον εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς σεμνότητος καὶ τῆς κοσμιότητος. Παρατήρησε πῶς κρύπτει τὰ λεπτὰ χρώματά του ὑπὸ τὰ πυκνὰ φύλλα του καὶ χύνει τὴν εὐωδίαν του χωρὶς νὰ φαίνεται. Καὶ σύ, Μαρία μου, νὰ προσπαθῇς νὰ κάμνῃς ὡς τὸ μικρὸν αὐτὸ ἄνθος. Νὰ ἀποφεύγῃς τὰς ἐπιδείξεις καὶ τοὺς στολισμούς, καὶ νὰ κάμνῃς τὸ καλὸν χωρὶς θόρυβον. Ὁ καλλίτερος στολισμὸς καὶ ἡ μεγαλειτέρα ἀρετὴ εἰς τὴν νέαν κόρην καὶ τὴν γυναῖκα εἶναι ἡ κοσμιότης καὶ ἡ συστολή.

Μίαν ἄλλην ἡμέραν, ὅτε ἤνθιζαν τὰ ῥόδα καὶ τὰ κρῖνα, καὶ ὁ κῆπος ἦτο καταστόλιστος καὶ λαμπρός, ὁ Ἰάκωβος ἔδειξεν εἰς τὴν Μαρίαν ἓν ὡραῖον καὶ λευκότατον κρῖνον καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν· «Παρατήρησε, κόρη μου, τὸ κρῖνον τοῦτο πόσον εἶναι λευκόν,

καθαρὸν καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὰν κηλῖδα. Εἶναι λευκὸν ὡς τὴν χιόνα. Εὐτυχὴς ἡ κόρη ἡ ὁποία διατηρεῖ τὴν καρδίαν της καθαρὰν ὡς αὐτό. Πρέπει νὰ γνωρίζῃς, Μαρία μου, ὅτι τὸ ὡραῖον τοῦτο λευκὸν χρῶμα εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ φυλαχθῇ καθαρόν· μόλις τὸ ἐγγίσῃ τις χάνει τὴν καθαρότητά του, καὶ μένουσιν ἐπ' αὐτοῦ ἀνεξάλειπτα στίγματα. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀθωότητα. Μία λέξις κακή, εἷς κακὸς συλλογισμός, καταστρέφουν τὴν ἀθωότητα τῆς καρδίας, χωρὶς τὴν ὁποίαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος εὐτυχής.»

Ἔπειτα, δεικνύων ὁ ἀγαθὸς πατὴρ ἓν ῥόδον εἰς τὴν κόρην του, εἶπεν εἰς αὐτήν· «Βλέπεις τὸ ῥόδον τοῦτο, Μαρία; Εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς αἰδοῦς. Τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς εἶναι ἀκόμη ὡραιότερον ἀπὸ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τοῦ ῥόδου. Τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον κοκκινίζει εὐκόλως, διατηρεῖται πολὺν καιρὸν ὡραῖον, ἐνῷ τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἔπαυσε νὰ κοκκινίζῃ μαραίνεται πολὺ ταχέως καὶ γίνεται ὠχρὸν καὶ ἄσχημον πρὶν γηράσῃ ἕνεκα τῆς λύπης καὶ τῶν κακῶν πράξεων.

VI

Ἓν ἀπὸ τὰ ὡραιότερα στολίσματα τοῦ κήπου ἦτο μία μικρὰ μηλέα, χαμηλὴ ὡς τριανταφυλλιά. Ὁ

Ἰάκωβος τὴν εἶχε φυτεύσει τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ἡ Μαρία. Τὸ δένδρον ἐμεγάλωσε καθὼς αὐτὴ καὶ ἐστολίζετο κατ' ἔτος μὲ ὡραίους καρπούς.

Μίαν φορὰν ἐσκεπάσθησαν ὅλοι οἱ κλάδοι του μὲ πλῆθος ἀνθέων καὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἦτο ὁλόκληρον τὸ δένδρον ἓν μόνον ἄνθος. Ἡ Μαρία, ἡ ὁποία καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἤρχετο καὶ τὸ ἔβλεπεν, ἐφώναζε μὲ θαυμασμόν: «Ἄ! πόσον εἶναι ὡραῖον! νομίζει κανεὶς ὅτι μετεβλήθη εἰς ἀνθοδέσμην.»

Μίαν πρωΐαν ἦλθε νὰ τὸ θαυμάσῃ ἀκόμη· ἀλλὰ τί δυστυχία! .... ὁ παγετὸς τῆς νυκτὸς εἶχε καψει ὅλα τὰ τρυφερὰ ἄνθη, τα ὁποια ἐθαύμαζε τόσας ἡμέρας. Ἡ Μαρία τόσην ἠσθάνθη λύπην διὰ τὸ δυστύχημα τοῦτο, ὥστε ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Ὁ πατήρ της, ὅστις ἦλθε καὶ εἶδε τὴν Μαρίαν καθημένην πλησίον τοῦ δένδρου καὶ κλαίουσαν, εὗρεν αφορμὴν εἰς τὸ δυστύχημα τοῦτο ὡραίου μαθήματος.

«Βλέπεις τὰ καέντα αὐτὰ ἄνθη ὑπὸ τοῦ ψύχους; εἶπεν εἰς τὴν κόρην του. Ὁμοίως καὶ αἱ κακαὶ ἰδέαι μαραίνουσι τὴν ψυχήν. Φοβοῦ, κόρη μου, καὶ φεῦγε τὴν κακίαν, ἂν θέλῃς νὰ μή με κάμῃς δυστυχῆ. Ἄ! Μαρία, Μαρία, πόσα θὰ χύσω δάκρυα τότε ἐγὼ πικρότερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὁποῖα χύνῃς τώρα... Καμ-

μίαν δὲν θὰ ἔχω χαρὰν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἡ λύπη θὰ μὲ φέρῃ εἰς τὸν τάφον. »

Ἐν ᾧ δὲ ἔλεγε ταῦτα ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἐδάκρυον οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ οἱ λόγοι του ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὴν Μαρίαν.

Μὲ τοιαύτας συμβουλὰς καὶ μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου πατρός της ἐμεγάλωνεν ἡ καλὴ κόρη, ἀθῶα ὡς τὰ κρίνα, ὡραία καὶ δροσερὰ ὡς τὰ ῥόδα τοῦ κήπου της, καὶ ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ γέροντος Ἰακώβου, ὅστις τὴν ἀνέτρεφε μὲ τόσην ἀγάπην καὶ ἐπιμέλειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΚΑΝΙΣΤΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΡΕΜΑ

—

I

Ὁ ἄρχων τοῦ Ἐσβούργου εἶχε νυμφευθῆ καὶ αὐτὸς πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ εἶχεν αποκτήσει μίαν κόρην τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν Ἀμαλίαν. Ὁ ἄρχων ἐκατοίκει εἰς τὴν πόλιν καὶ μόνον κατὰ τὴν ἄνοιξιν ἤρχετο μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῆς θυγατρός του εἰς τὰ κτήματά του καὶ ἔμενε μέχρι τοῦ φθινοπώρου.

Μίαν ὡραίαν πρωΐαν τοῦ Μαΐου ἡ Μαρία ἐπῆγεν εἰς το δάσος διὰ νὰ κόψῃ κλωνία λυγαριᾶς, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ πατήρ της ἔπλεκεν εὔμορφα κάνιστρα, κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του ἐκ τῶν ἐργασιῶν τοῦ κήπου. Εἰς τὸ δάσος εὗρεν ἄγρια ἄνθη εὐώδη καὶ ὡραῖα, ἐσύναξεν ἀρκετὰ καὶ ἔκαμε δύω μικρας ἀνθοδέσμας, μίαν ἰδικήν της καὶ μίαν διὰ τὸν πατέρα της.

Ἐπέστρεφε λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν εὐχαριστημένη, ὅτε εἰς μίαν μικρὰν ὁδόν, ἡ ὁποία διήρχετο εἰς τὸ μέσον ὡραίου λειβαδίου στολισμένου μὲ ἄνθη, ἀπήντησε τὴν Ἀμαλίαν καὶ τὴν μητέρα της, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐξέλθει εἰς πρωϊνὸν περίπατον. Ἡ Μαρία ἅμα τας εἶδεν ἐστάθη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δρόμου μὲ σέβας, διὰ νὰ κάμῃ τόπον νὰ διέλθωσι.

Ἅμα αἱ κυρίαι ἔφθασαν πλησίον παρετήρησαν τὴν Μαρίαν καὶ τὰς ἀνθοδέσμας τὰς ὁποίας εἶχεν εἰς τὰς χεῖρας.

—Τί ὡραῖα ἄνθη! εἶπεν ἡ Ἀμαλία· τὰ ἐσυνάξετε εἰς τὸ δάσος;

—Μάλιστα, κυρία, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία ἀφοῦ ἐχαιρέτισεν αὐτάς, καὶ ἀμέσως μὲ πολλὴν χάριν προσέφερε τὰς ἀνθοδέσμας της εἰς τὴν Ἀμαλίαν καὶ τὴν μητέρα της.

Αἱ κυρίαι ἐδέχθησαν τὰ ἄνθη εὐχαρίστως, ἡ δὲ μη

της ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς τὴν Μαρίαν μίαν δραχμήν.

—Ὦ! ὄχι, κυρία, εἶπεν ἡ Μαρία μὲ εὐγένειαν· δὲν σᾶς προσέφερα τὰ ἄνθη μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὰ πληρώσετε. Συγχωρήσετε εἰς μίαν πτωχὴν κόρην νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς κυρίους της ὀλίγα ἄνθη χωρὶς ἀμοιβήν. Πόσας εὐεργεσίας ἔλαβεν ὁ πατήρ μου καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν σας τόσα ἔτη!

Ἡ κυρία ἐμειδίασε μὲ ἀγαθότητα, εὐχαριστηθεῖσα ἀπὸ τοὺς καλοὺς τρόπους τῆς Μαρίας, καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ φέρῃ συχνὰ ἄνθη εἰς τὴν κόρην της Ἀμαλίαν.

II

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἡ Μαρία ἐξήρχετο ἑκάστην πρωΐαν εἰς τὸ ὄρος, ἔκαμνε ἀνθοδέσμην μὲ ἄγρια ἄνθη καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν Ἀμαλίαν. Ἡ φυσικὴ χάρις καὶ ἡ εὐρυΐα τῆς Μαρίας, ὁ φαιδρὸς καὶ ἀγαθὸς χαρακτήρ της, οἱ ἁπλοῖ καὶ σεμνοὶ τρόποι της ἤρεσαν καθ' ἡμέραν περισσότερον εἰς τὴν Ἀμαλίαν, ὥστε συχνὰ τὴν ἐκράτει πλησίον της καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ὑπῆρχον ἄνθη εἰς τοὺς ἀγρούς, καὶ πολλάκις ἔλεγεν εἰς τὴν μητέρα της ὅτι ἐπεθύμει νὰ λάβῃ τὴν Μαρίαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀμαλίας ἐπλησίαζε· ἡ Μαρία ἐσυλλογίζετο τί δῶρον νὰ κάμῃ εἰς αὐ-

τὴν. Νὰ προσφέρῃ μίαν ἀνθοδέσμην ὡραίαν εἰς τὴν Ἀμαλίαν; τὸ ἐνόμιζε μικρὸν πρᾶγμα, ὅσον ὡραία καὶ ἂν ἦτο, ἀφοῦ μάλιστα εἶχε προσφέρει εἰς αὐτὴν τόσας πολλάς. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ τῆς κάμῃ δῶρον ἓν ὡραῖον κάνιστρον, τὸ ὡραιότερον τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο ὁ πατήρ της νὰ κατασκευάσῃ. Διότι ὁ γέρων Ἰάκωβος ἦτο ἐπιτηδειότατος νὰ πλέκῃ παναίρια καὶ κάνιστρα μικρά, καὶ πολλαὶ κυρίαι εἶχον ἀγοράσει τοιαῦτα διὰ νὰ θέτουν τὰ ἐργόχειρά των.

Ἡ Μαρία εἶπε λοιπὸν εἰς τὸν πατέρα της τὴν ἰδέαν αὐτὴν καὶ τοῦ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν. Ὁ Ἰάκωβος εὐχαριστήθη, καὶ ποσθύμως κατεσκεύασεν ἓν μικρὸν κάνιστρον τὸ ὁποῖον ἦτο σπάνιον διὰ τὴν κομψότητά του· διὰ νὰ τὸ κάμῃ δὲ ὡραιότερον καὶ περισσότερον κατάλληλον διὰ τὴν περίστασιν αὐτήν, ἔπλεξεν ἐπιτηδείως ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς κυρίας Ἀμαλίας.

Τὴν πρωΐαν τῆς παραμονῆς τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀμαλίας, ἡ Μαρία ἅμα ἐξύπνησεν ἔτρεξεν εἰς τὸν κῆπον μὲ τὸ κάνιστρον εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἤρχισε νὰ κόπτῃ τὰ δροσερώτερα τριαντάφυλλα, τὰ ὡραιότερα λείρια καὶ γαρόφαλλα καὶ ἀπὸ ὅλα ἐν γένει τὰ ἐκλεκτὰ ἄνθη. Ἔκοψεν ἀκόμη καὶ τρυφερὰ κλωνία δένδρων, εὔμορφα φύλλα, χλόην καὶ ἄλλα, καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔθεσε μὲ τάξιν εἰς τὸ κάνιστρον καὶ μὲ μεγάλην πρυσο-

χήν, ὥστε τὰ πράσινα φύλλα ἦσαν ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄνθη καὶ ἐφαίνοντο ὡραιότερα ἀκόμη τὰ ζωηρὰ χρώματα αὐτῶν. Ἔπειτα ἐστόλισε τὸ κάνιστρον ἔξωθεν μὲ βρύον καὶ μὲ κλειστὰ τριαντάφυλλα, καὶ τελευταῖον ἐστόλισε τὸ ὄνομα τῆς Ἀμαλίας μὲ μικρὰ καὶ λεπτὰ ἄνθη πολὺ εὔμορφα.—Τὸ δῶρον ἦτο ἀληθῶς ὡραῖον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ γέρων Ἰάκωβος, ὁ ὁποῖος δὲν εὐχαριστεῖτο πολὺ εὔκολα, ἐθαύμασε τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς κόρης του.

III

Τὴν πρωΐαν τῆς ἄλλης ἡμέρας ἡ Μαρία ἐφόρεσε τὰ καλλίτερά της φορέματα καὶ ἔφερε τὸ ἀνθοστόλιστον κάνιστρον της εἰς τὸ παλάτιον τοῦ ἄρχοντος. Ἡ Ἀμαλία ἐκάθητο ἐμπρὸς εἰς τὸ κάτοπτρόν της καὶ πλησίον αὐτῆς ἦτο ὀρθὴ μία θαλαμηπόλος, ἡ ὁποία τὴν ἐκτένιζε μὲ προσοχὴν καὶ τῆς ἐστόλιζε τὴν κόμην.

Ἡ Μαρία ἐπλησίασε, τὴν εὐχήθη διὰ τὴν ἑορτήν της καὶ προσέφερεν εἰς αὐτὴν τὰ ἄνθη της. Ἡ Ἀμαλία μόλις εἶδε τὸ ὡραῖον δῶρον ἐσηκώθη, εὐχαρίστησε τὴν Μαρίαν καὶ δὲν ἤξευρε πῶς νὰ τὴν ἐπαινέσῃ διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀνθέων, τὸ εὔμορφον κάνιστρον καὶ τὸν ἐπιτήδειον στολισμόν του.

— Καλή μου Μαρία, τῆς ἔλεγε, θὰ ἐμάδιτες τὸν κῆπόν σου διὰ νὰ κάμῃς τὸ λαμπρὸν αὐτὸ δῶρον. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπω διὰ τὸ κάνιστρον; εἶναι τὸ ὡραιότερον καὶ κομψότερον ἀπὸ ὅσα εἶδα εἰς τὴν ζωήν μου. Ἐλθὲ μαζύ μου νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν μητέρα μου νὰ τὸ ἰδῇ καὶ ἐκείνη καὶ νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ.

Ἔλαβεν ἀμέσως τὴν Μαΐαν ἀπὸ τὴν χεῖρα φιλικῶς καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τα δωμάτια τῆς μητρός της τρέχουσα.

— Ἄ! μαμᾶ, μαμᾶ! ἐφώναζεν ἡ Ἀμαλία πρὶν ἀκόμη εἰσέλθωσι. Ἰδὲ τὸ ὡραῖον δῶρον τὸ ὁποῖον μὲ ἔκαμεν ἡ Μαρία! Ποτέ, μαμᾶ, δὲν θὰ εἶδες εὐμορφότερον κάνιστρον, ποτὲ ὡραιότερα ἄνθη. Παρατήρησε τὸ ὄνομά μου πόσον καλὰ εἶναι πλεγμένον καὶ στολισμένον.

Ἡ μήτηρ τῆς Ἀμαλίας ἔλαβε τὸ κάνιστρον εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὸ παρετήρησε μὲ εὐχαρίστησιν.

— Ἀληθῶς εἶναι λαμπρόν, εἶπε. Τὸ δῶρον τοῦτο δεικνύει τὸ καλὸν αἴσθημα καὶ τὴν καλὴν καρδίαν τῆς Μαρίας... Περίμενε ὀλίγον ἐδῶ, κόρη μου, εἶπεν εἰς τὴν Μαΐαν, καὶ ἔκαμε νεῦμα εἰς τὴν Ἀμαλίαν νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ.

Ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον, εἶπεν ἡ μήτηρ εἰς τὴν Ἀμαλίαν:

— Πρέπει καὶ σύ, κόρη μου, νὰ κάμῃς κανὲν δῶ-

Ὁ Ἰάκωβος ἐκάθισε πλησίον τῆς Μαρίας καὶ τὴν ἔθλιψεν εἰς τὸ στῆθός του.

ρον εἰς τὴν Μαρίαν. Τί νομίζεις ὅτι πρέπει νὰ τῆς δώσῃς, χωρὶς νὰ τὴν προσβάλῃς.

Ἡ Ἀμαλία ἀφοῦ ἐσυλλογίσθη ὀλίγας στιγμὰς εἶπε:

—Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τῆς δώσω ἓν ἀπὸ τὰ φορέματά μου· καὶ ἂν μὲ δίδεις τὴν ἄδειαν, ἀγαπητή μου μαμᾶ, θὰ τῆς χαρίσω τὸ εὔμορφον ἐκεῖνο φόρεμα τὸ πράσινον μὲ τὰ λευκὰ καὶ κόκκινα ἄνθη. Εἶναι ἀκόμη σχεδὸν ἀφόρετον, διότι μόλις τὸ ἐφόρεσα δύο ἡμέρας. Ἡ Μαρία θὰ τὸ διορθώσῃ εἰς τὸ σῶμά της, διότι εἶναι πολὺ ἐπιτηδεία ῥάπτρια, καὶ θὰ ἀποκτήσῃ ὡραῖον φόρεμα διὰ τὰς κυριακάς. Μήπως νομίζῃς ὅτι εἶναι πολύ, μαμᾶ;

—Πολύ!.. Ὄχι, βέβαια, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ. Ὅταν κάμνῃ τις δῶρον εἴς τινα πρέπει νὰ προσέχῃ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν πρᾶγμα χρήσιμον. Ἔχεις πολὺ δίκαιον· τὸ πράσινον φόρεμά σου μὲ τὰ λευκὰ καὶ κόκκινα ἄνθη θὰ εἶναι ὡραῖον διὰ τὴν μικρὰν αὐτὴν κηπουρόν.

Ἔπειτα εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου ἐπερίμενεν ἡ Μαρία μόνη, καὶ εἶπεν ἡ κυρία:

—Πηγαίνετε, κόραι μου, πηγαίνετε, καὶ προσέξετε νὰ μὴ μαρανθῶσιν ἄνθη διότι σήμερον θὰ ἔχωμεν πολλοὺς φίλους τὸν θυμόν της καὶ τὸ κάλ-

στον κα

λισμὸς τῆς τραπέζης. Εἶπα εἰς τὴν κόρην μου, καλὴ Μαρία, νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ ἐκ μέρους καὶ τῶν δύω μας.

IV

Ἡ Ἀμαλία ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα τὴν μικρὰν κηπουρὸν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ δωμάτιόν της. Τότε εἶπεν εἰς τὴν θαλαμηπόλον της Αἰκατερίνην νὰ φέρῃ τὸ πράσινον φόρεμα.

—Μήπως θὰ βάλετε τὸ φόρεμα αὐτὸ σήμερον, κυρία; ἠρώτησεν ἡ Αἰκατερίνη.

—Ὄχι, ἀπήντησεν ἡ Ἀμαλία, ἀλλὰ θὰ τὸ χαρίσω εἰς τὴν Μαρίαν.

—Εἰς τὴν Μαρίαν; . . . θὰ ἀρίσετε τὸ ὡραῖον αὐτὸ φόρεμα εἰς τὴν Μαρίαν! ἐφώναξεν ἡ Αἰκατερίνη. Καὶ εἶναι μὲ τὴν ἄδειαν τῆς κυρίας, τὸ ἠξεύρει;

—Φέρε τὸ φόρεμα σὲ λέγω, εἶπεν ἡ Ἀμαλία μὲ αὐστηρὸν τόνον, δὲν εἶναι ἰδική σου δουλειὰ νὰ κάμνῃς αὐτὰς τὰς ἐρωτήσεις.

Ἡ Αἰκατερίνη ἐκοκκίνησεν ἀπὸ θυμὸν καὶ ἐστράφη διὰ νὰ μὴ τὴν ἰδῇ ἡ κυρία της. Ἤνοιξε τὴν ἱματιοθήκην δυνατὰ καὶ ἔλαβε τὸ φόρεμα.

—Ἄ! ἂν ἠμποροῦσα νὰ τὸ κάμω χίλια κομμάτια, ἐψιθύριζε. Ἄ! κατηραμένη περιβολαριά! Ἀφοῦ

μοῦ ἐπῆρες τὴν ἀγάπην τῆς κυρίας μου, τώρα μοῦ ἀφαιρῇς καὶ τὸ φόρεμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον θὰ τὸ ἔδιδεν εἰς ἐμέ. Ἄ! μοῦ ἔρχεται ὄρεξις νὰ βγάλω τὰ μάτια τῆς περιβολαριᾶς αὐτῆς!

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Αἰκατερίνη ἦτο κακὴ ἀλλὰ καὶ πονηρά, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου εὑρίσκοντο ἡ κυρία της καὶ ἡ Μαρία ἔκρυψε τὸν θυμόν της ὅσον ἠμπόρεσε καλλίτερα καὶ ἔδωκεν ἡσύχως τὸ φόρεμα εἰς τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν.

—Ἀγαπητή μου Μαρία, εἶπε τότε ἡ Ἀμαλία, πολλὰ δῶρα ἔλαβον σήμερον μεγαλειτέρας ἀξίας ἀπὸ τὸ ἰδικόν σου, ἀλλὰ σὲ λέγω εἰλικρινῶς ὅτι κανὲν ἀπὸ αὐτὰ δὲν μὲ εὐχαρίστησε τόσον πολὺ ὅσον τὸ ἰδικόν σου κάνιστρον. Βεβαίως τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα βλέπεις ἐζωγραφισμένα ἐπάνω εἰς τὸ φόρεμα τοῦτο δὲν εἶναι ὡραῖα ὡς αὐτὰ τὰ ὁποῖα μοῦ ἔφερες, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι χάριν τῆς φιλίας μας θὰ δεχθῇς τὸ δῶρόν μου. Λάβε τὸ φόρεμα τοῦτο πρὸς ἐνθύμησιν καὶ χαιρέτισε τὸν καλὸν πατέρα σου ἀπὸ μέρος μου.

Ἡ Μαρία ἐδέχθη τὸ δῶρον τὸ ὁποῖον μὲ τόσην χάριν ἔδωσεν εἰς αὐτὴν ἡ Ἀμαλία, ἠσπάσθη τὴν χεῖρά της καὶ ἀνεχώρησε.

Ἡ Αἰκατερίνη ἔκρυψε τὸν θυμόν της καὶ τὸν φθόνον της καὶ ἐξηκολούθησε νὰ κτενίζῃ τὴν Ἀμαλίαν χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Ἀλλὰ ὅσον καὶ ἂν ἐπροσπάθει

νὰ κρυφθῇ ἡ Ἀμαλία τὴν ἐννόησε καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν :

— Μὲ φαίνεται, Αἰκατερίνη, ὅτι εἶσαι θυμωμένη;

— Ἐγώ; ὄχι· πῶς εἶναι δυνατὸν ἀφοῦ εἶσθε τόσον ἀγαθὴ πρὸς ἐμέ;

— Αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεις εἶναι ὀρθόν, καὶ ἐπεθύμουν νὰ σκέπτεσαι οὕτω.

Ἡ Μαρία εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸ φόρεμά της ἔτρεξεν εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ τὸ ἔδειξεν εἰς τὸν πατέρα της. Ἀλλ' ὁ φρόνιμος πατὴρ δὲν εὐχαριστήθη πολὺ ἰδὼν τὸ δῶρον. Ἐκίνησε τὴν λευκὴν κεφαλήν του καὶ εἶπε :

— Λυποῦμαι ὅτι ἐπῆγες τὸ κάνιστρον εἰς τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν. Βεβαίως τὸ δῶρον τὸ ὁποῖον σὲ ἔκαμεν εἶναι δεῖγμα ἀγάπης τῶν κυρίων μας, ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως κινήσῃ τὸν φθόνον κακοῦ τινος ἀνθρώπου ἐναντίον μας· φοβοῦμαι ἀκόμη περισσότερον μήπως ὁ στολισμὸς αὐτὸς σὲ κάμῃ ὑπερήφανον. Πρόσεχε λοιπόν, ἀγαπητή μου κόρη, ἡ κοσμιότης καὶ ἡ ἁπλότης εἶναι καλλίτερος στολισμὸς δια μίαν κορην παρὰ τὸ ὡραιότερον φόρεμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΟ ΑΠΩΛΕΣΘΕΝ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙΟΝ

—

I

Μόλις ἡ Μαρία εἶχε δοκιμάσει τὸ ὡραῖον φόρεμα καὶ ἡτοιμάζετο νὰ τὸ διπλώσῃ καὶ νὰ τὸ φυλάξῃ, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἡ κυρία Ἀμαλία ὠχρὰ καὶ τρέμουσα.

— Μαρία, ἐφώναξε, τί ἔκαμες δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Ἐχάθη τὸ ἀδαμάντινον δακτυλίδιον τῆς μητρός μου!

Ἄλλος ἀπὸ σὲ δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της. Δός μου ἀμέσως αὐτό, διότι μετ' ὀλίγον θὰ γίνῃ γνωστὸν εἰς ὅλους· δός μου το ταχέως καὶ ἐλπίζω νὰ διορθωθῇ τὸ πρᾶγμα.

Ἅμα ἡ Μαρία ἤκουσε τὰ ἀνέλπιστα ταῦτα ἔγεινε κάτωχρος ἀπὸ τὸν φόβον.

— Ἀλλὰ τί μὲ λέγετε; ἐφώναξε. Ἐγὼ οὔτε εἶδα τὸ δακτυλίδιον, οὔτε παρετήρησα εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου μὲ ἀφήσετε, οὔτε ἐκινήθην ἀπὸ τὴν θέσιν μου.

— Μαρία! Μαρία! ἐπανέλαβεν ἡ Ἀμαλία, σὲ παρακαλῶ διὰ τὴν σωτηρίαν σου δός μου τὸ δακτυλίδιον· δὲν γνωρίζεις βεβαίως τὴν ἀξίαν του. Τὸ δακτυλίδιον αὐτὸ ἀξίζει χίλια τάλληρα. Εἶμαι βεβαία ὅτι ἂν ἐγνώριζες τοῦτο δὲν θὰ τὸ ἐλάμβανες· θὰ τὸ ἐνόμισες ὡς μικρὸν πρᾶγμα. Δός μου αὐτὸ καὶ σὲ ὑπόσχομαι ὅτι θὰ σὲ συγχωρήσωσι, διότι θὰ ἐννοήσωσιν ὅτι τὸ ἔλαβες ἀπὸ ἀνοησίαν.

Ἡ Μαρία ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

— Σᾶς βεβαιῶ, κυρία Ἀμαλία, σᾶς λέγω ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δὲν ἠξεύρω τί μὲ λέγετε. Ποτὲ εἰς τὴν ζωήν μου δὲν ἤγγισα ξένον πρᾶγμα, πολὺ περισσότερον ποτὲ δὲν ἐπῆρα τίποτε. Ὁ πατήρ μου πάντοτε μὲ ἐσυμβούλευσε τοῦτο.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ὁ γέρων Ἰάκωβος εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον τῆς κόρης του. Εἰργάζετο εἰς

τὸν κῆπον ὅτε εἶδε τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν ἐρχομένην μὲ τόσην βίαν, καὶ προησθάνθη ὅτι κάτι κακὸν συνέβη. Ἅμα δὲ ἔμαθε τὴν αἰτίαν, ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐταράχθη πολύ, ἤρχισαν νὰ τρέμουν οἱ πόδες του καὶ ἔπεσεν ἐπάνω εἰς ἓν κάθισμα ξύλινον.

—Μαρία, τέκνον μου, ἄκουσε, εἶπεν ὁ γέρων. Δὲν ἠξεύρεις βεβαίως ὅτι ὁ νόμος τιμωρεῖ μὲ θάνατον τὴν κλοπήν· ἀλλὰ ἡ τιμωρία αὐτὴ εἶναι τὸ μικρότερον κακόν. Συλλογίσου τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, παιδί μου, «μὴ κλέψῃς.» Συλλογίσου τὸν Θεὸν ὁ ὁποῖος βλέπει καὶ γνωρίζει ὅλας τὰς πράξεις μας, ὅλας τὰς σκέψεις μας καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κρύψωμεν. Ἐὰν ἐτυφλώθης ἀπὸ τὴν λάμψιν τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἀδαμάντων καὶ ἐλησμόνησες τὰς συμβουλάς μου καὶ ἔκαμες τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν διὰ τὴν ὁποίαν σὲ κατηγοροῦν, μὴ τὸ κρύψῃς, εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν, ἐξομολογήσου καὶ δὸς τὸ δακτυλίδιον. Εἶναι ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ διορθώσῃς τὸ ἁμάρτημά σου, ἂν ἠμπορῇ ποτὲ νὰ διορθωθῇ τοιοῦτον ἁμάρτημα.

Ἡ Μαρία ἀπεκρίθη κλαίουσα:

—Σᾶς λέγω ὅλην τὴν ἀλήθειαν, πάτερ μου... ὅλην τὴν ἀλήθειαν.... σᾶς βεβαιῶ ὅτι δὲν εἶδα τὸ δακτυλίδιον αὐτό. Καὶ εἰς τὸν δρόμον ἂν ἤθελα τὸ εὕρει δὲν θὰ ἠσύχαζον ἕως νὰ τὸ ἐπιστρέψω εἰς

τὸν κύριόν του. Σᾶς λέγω ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὅλην, ὅλην τὴν ἀλήθειαν· δὲν εἶδα τίποτε.

II

Ὁ γέρων Ἰάκωβος ἐπέμεινεν ἀκόμη θέλων νὰ μὴ μείνῃ οὔτε εἰς αὐτὸν ἡ παραμικρὰ ἀμφιβολία.

— Πα ατήρησε λοιπὸν τὸν ἀγαθὸν αὐτὸν ἄγγελον, τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν, ἡ ὁποία ἀπὸ μόνην τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην της ἦλθεν εἰς τὴν πτωχὴν καλύβην μας διὰ νὰ σὲ σώσῃ ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν τοῦ νόμου, ἡ ὁποία ἔχει τόσον καλὰς διαθέσεις διὰ σέ, ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγου ἀκόμη σὲ ἔκαμε τοσον πλούσιον δῶρον. Πρόσεξε μὴ ἀποκριθῇς ψεύδη, πρόσεξε μὴ θελήσῃς νὰ τὴν ἀπατήσῃς! θα χαθῇς. Ἐὰν ἔχῃς τὸ δακτυλίδιον, εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν, Μαρία, καὶ ἡ κυρία Ἀμαλία ἡ ὁποία μᾶς ἀκούει θὰ προσπαθήσῃ νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν. Μαρία, μὴ εἰπῇς ψεῦδος! Εἰπὲ τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν.

— Πάτερ, εἶπεν ἡ Μαρία, γνωρίζετε ὅτι ποτὲ εἰς τὴν ζωήν μου δὲν ἔλαβα τίποτε ἀπὸ κανένα! οὔτε ἕνα μῆλον, οὔτε ἕνα κομμάτι ἄχυρον! Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβω τώρα τόσον πολύτιμον πρᾶγμα; Πίστευσέ με, πάτερ μου, ὅτι λέγω ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἠξεύρεις ὅτι ποτὲ δὲν εἶπα τὸ παραμικρὸν ψεῦδος.

—Μαρία, ἐξηκολούθει ὁ δυστυχὴς πατήρ, εὐσπαλαχνίσου τὰς λευκὰς τρίχας μου. Πρόσεξε, διότι ἡ λύπη καὶ ἡ ἐντροπὴ θὰ μὲ κάμωσι νὰ ἀποθάνω. Ὁμολόγησε τὴν ἁμαρτίαν σου εἰς τὸν Θεόν, Μαρία· ἔχεις τὸ δακτυλίδιον; Σὲ παρακαλῶ, παιδί μου, εἰπέ μου τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ Μαρία ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας ἀνέκραξε: «Μάρτυς μου ὁ Θεὸς ὅτι δὲν ἔχω τὸ δακτυλίδιον.»

—Λοιπόν, εἶπε τότε ὁ γέρων Ἰάκωβος, τώρα τὸ πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι δὲν τὸ ἔχεις, διότι ἂν τὸ εἶχες δὲν θὰ ἐτόλμας νὰ ψευσθῇς κατὰ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, ἐμπρὸς εἰς τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν καὶ εἰς τὸν γέροντα πατέρα σου. Καὶ ἐπειδὴ εἶσαι ἀθῴα, τώρα εἶμαι ἥσυχος. Λάβε θάρρος καὶ σύ, Μαρία, καὶ μὴ φοβοῦ τίποτε. Ὅ,τι καὶ ἂν πάθωμεν, καὶ ἂν ὁ κόσμος ὅλος εἶναι ἐναντίον μας, θὰ ἔχωμεν πάντοτε τὸν Θεὸν βοηθὸν καὶ στήριγμά μας, καὶ αὐτὸς θὰ μᾶς σώσῃ καὶ θὰ φανερώσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ κυρία Ἀμαλία ἔκλαιε καὶ ἔλεγε:

—Ὅταν σᾶς ἀκούω νὰ ὁμιλῆτε, πτωχοὶ ἄνθρωποι, δὲν ἠμπορῶ νὰ μὴ πιστεύσω ὅτι εἶσθε ἀθῷοι. Ἀλλὰ τί νὰ σᾶς εἰπῶ; ὅλαι αἱ περιστάσεις εἶναι ἐναντίον σας. Φαίνεται ἀδύνατον νὰ μὴ ἔχετε τὸ δα-

κτυλίδιον. Ἡ μήτηρ μου ἐνθυμεῖται πολὺ καλὰ ὅτι ἔθεσε τὸ δακτυλίδιον ἐπὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης της τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν εἰσήλθομεν ἡ Μαρία καὶ ἐγὼ εἰς τὸ δωμάτιόν της· κανεὶς ἄλλος δὲν εἰσῆλθεν ἔπειτα. Ἡ Μαρία εἶναι μάρτυς ὅτι οὔτε ἐγὼ ἡ ἰδία δὲν ἐπλησίασα εἰς τὴν μικρὰν τράπεζαν. Ἔμεινε μόνη ἐν ᾧ ἐγὼ καὶ ἡ μητέρα μου ἤμεθα εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον. Κανεὶς ἄλλος ἐκτὸς ἡμῶν δὲν εἰσῆλθε, διότι ἡ μητέρα μου, ἅμα ἐξήλθομεν ἡμεῖς, ἐκλείσθη μέσα διὰ νὰ ἐνδυθῇ, καὶ ἀφοῦ ἡτοιμάσθη ἠθέλησε νὰ βάλῃ τὸ δακτυλίδιον, ἀλλὰ δὲν τὸ εὗρεν ὅπου τὸ εἶχε θέσει. Ἐπρόσεξε τότε νὰ μὴ εἰσέλθῃ κανεὶς ἐκ τῶν ὑπηρετῶν εἰς τὸ δωμάτιον, οὔτε ἐγώ, ἕως οὗ ἀνεζήτησεν εἰς ὅλας τὰς γωνίας, εἰς ὅλα τὰ συρτάρια, πανταχοῦ, δύω καὶ τρεῖς φορὰς· ἀλλὰ τίποτε δὲν εὗρε. Τί ἔγεινε λοιπὸν τὸ δακτυλίδιον; Ποῖος τὸ ἐπῆρε ἀπὸ τὴν τράπεζαν;

— Οὔτε ἐγὼ δὲν ἐννοῶ, εἶπεν ὁ γέρων Ἰάκωβος. Ὁ Θεὸς μόνος γνωρίζει καὶ αὐτὸς ἂς μᾶς ἐλεήσῃ.

— Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ἡ κυρία Ἀμαλία, θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν λυπημένη πολύ. Κακὴν ἑορτὴν θὰ κάμω, διότι ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ θὰ ἀκουσθῇ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ μήτηρ μου δὲν εἶπε τίποτε ἀκόμη εἰς κανένα περὶ τούτου, διὰ νὰ μὴ βλάψῃ τὴν Μαρίαν· ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ κρύψῃ περισ-

σότερον. Σήμερον πρέπει νὰ βάλῃ τὸ δακτυλίδιον, διότι ὁ πατήρ μου θὰ παρατηρήσῃ τὴν ἔλλειψιν αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὸ ἐχάρισεν εἰς τὴν μητέρα μου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς μου, καὶ ἀπὸ τότε πάντοτε τὸ φέρει εἰς τὴν χεῖρά της τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων μου. Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι θὰ τῆς φέρω τὸ δακτυλίδιον . . . Πηγαίνω λοιπόν, καὶ θὰ εἴπω ὅτι σᾶς πιστεύω ἀθώους· ἀλλά . . . θὰ τὸ πιστεύσωσι καθὼς ἐγώ; . .

Λέγουσα ταῦτα ἡ Ἀμαλία ἐξῆλθε τῆς μικρᾶς οἰκίας θλιμμένη καὶ δακρύουσα. Ὁ γέρων Ἰάκωβος καὶ ἡ Μαρία ἔμειναν ἀκίνητοι εἰς τὴν θέσιν των ἀπὸ τὴν λύπην καὶ τὴν ταραχήν.

III

Ὁ δυστυχὴς γέρων ἔμεινε σιωπηλὸς ἐπὶ τοῦ ξυλίνου καθίσματος στηρίζων τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς χειρός του καὶ βλέπων κατὰ γῆς. Ἐφαίνετο εἰς μεγάλην θλῖψιν βυθισμένος καὶ δάκρυα ἔτρεχον ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἡ Μαρία ἐγονάτισεν ἔμπρός του κλαίουσα καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν:

— Εἶμαι ἀθῶα, πάτερ μου, εἶμαι ἐντελῶς ἀθῶα· δὲν γνωρίζω τίποτε, οὔτε εἶδα τὸ δακτυλίδιον, σὲ βεβαιῶ!

Ὁ γέρων τὴν ἐσήκωσε, τὴν παρετήρησεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν, καὶ εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς παρατηρήσεως εἶπε·

— Ναί, Μαρία, εἶσαι ἀθώα. Μόνος ὁ ἀθῶος ἔχει τόσον καθαροὺς ὀφθαλμούς.

— Ἀλλὰ πῶς θὰ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις αὐτή, πάτερ μου; Τί θὰ γίνωμεν; Ἄ! ἂν ἐγὼ μόνον ἐπρόκειτο νὰ πάθω, θὰ ὑπέφερα μὲ θάρρος τὴν τύχην μου, ἀλλὰ θὰ ὑποφέρῃς καὶ σύ, πάτερ μου, ἐξ αἰτίας μου, καὶ τοῦτο μὲ ἀπελπίζει.

— Ἔχε πίστιν εἰς τὸν Θεόν, ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκωβος, καὶ μὴ φοβῆσαι. Μὴ χάσῃς τὸ θάρρος σου, ὅ,τι καὶ ἂν σοῦ συμβῇ νὰ περιορισθῇς εἰς μόνην καὶ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν, νὰ μὴ εἰπῇς τίποτε περισσότερον, τίποτε ὀλιγώτερον. Πιθανὸν νὰ μᾶς χωρίσωσι, καὶ τότε δὲν θὰ ἠμπορῶ νὰ σὲ ἐνθαρρύνω, καλή μου Μαρία· ἀλλὰ τότε νὰ ἔχῃς τὰς ἐλπίδας σου εἰς τὸν Θεὸν καὶ παρ' αὐτοῦ νὰ ζητῇς θάρρος. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ παντοδύναμος προστάτης τῆς ἀθωότητος.

IV

Ἐν ᾧ ὁ γέρων Ἰάκωβος ἐσυμβούλευεν ἀκόμη τὴν κόρην του καὶ ἔδιδεν εἰς αὐτὴν ἐλπίδα καὶ θάρρος,

ἤνοιξεν ἡ θύρα βιαίως καὶ εἰσῆλθεν ὁ δήμαρχος μετα τοῦ γραμματέως του, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πολλῶν στρατιωτῶν. Ἡ Μαρία ἐξέβαλε φωνὴν μεγάλην καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός της.

— Χωρίσετε αὐτούς, ἐφώναξεν ὁ δήμαρχος μὲ θυμόν. Συλλάβετε τὴν κόρην καὶ κλείσετέ την εἰς τὴν φυλακήν. Φέρετε καὶ τὸν πατέρα εἰς μέρος ἀσφαλές. Προσέξετε καλὰ νὰ μὴ ἐξέλθῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν οἰκίαν ἢ ἀπὸ τὸν κῆπον, καὶ μὴ ἀφήσετε νὰ εἰσέλθῃ κανεὶς πρὶν ἐρευνήσω εἰς ὅλα τὰ μέρη.

Οἱ στρατιῶται ἔσυραν τὴν δυστυχῆ Μαρίαν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός της καὶ τὴν ἐξέβαλαν ἐκ τῆς οἰκίας. Ἡ ἀτυχὴς κόρη ἐλειποθύμησε καὶ τὴν ἔφεραν ἀναίσθητον εἰς τὴν φυλακήν. Ἡ ἱστορία τῆς κλοπῆς τοῦ δακτυλιδίου εἶχε γίνει γνωστὴ εἰς ὅλον τὸ χωρίον καὶ ὅλοι ἔτρεξαν εἰς τὴν μικρὰν οἰκίαν τοῦ κηπουροῦ διὰ νὰ ἰδωσι τί θὰ γίνῃ. Ἕκαστος εἶχε διαφορετικὴν γνώμην. Ἂν καὶ ὁ Ἰάκωβος καὶ ἡ κόρη του ἦσαν πάντοτε ἀγαθοὶ πρὸς ὅλους, πολλοὶ ὅμως χωρικοί, χωρὶς λόγον καὶ χωρὶς πάθος, ἀλλ' ὅπως εἶναι σύνηθες εἰς μερικὰς κακὰς φύσεις, ἐπίστευσαν ὅτι ἦσαν ἔνοχοι ὁ κηπουρὸς καὶ ἡ Μαρία, διότι τοὺς ἔβλεπον νὰ ζῶσι ἀρκετὰ καλά.

— Τώρα ἐννοοῦμεν, ἔλεγον οἱ χωρικοὶ αὐτοί, πῶς ἀπέκτησαν τὰ πλούτη! Χθὲς ἀκόμη δὲν ἠδυνάμεθα

νὰ τὸ ἐννοήσωμεν. Ἄ! τώρα ὅμως... καταλαμβάνομεν διατί ἔζων καὶ εἶχον ἐνδύματα καλλίτερα ἀπὸ τοὺς τιμίους ἀνθρώπους τοῦ τόπου.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνοήτων ἢ τῶν φθονερῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, οἱ ἄλλοι κάτοικοι τοῦ Ἐσβούργου ἐλυποῦντο διὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ καλοῦ γέροντος Ἰακώβου καὶ τῆς Μαρίας, καὶ πολλοὶ πατέρες καὶ πολλαὶ μητέρες ἔλεγον μεταξύ των: «Ἄ! Θεέ μου, πόσα ὑποφέρει ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον! ποῖος ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι θὰ πάθουν τὸ δυστύχημα τοῦτο οἱ καλοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι! Ὁ καλλίτερος ἄνθρωπος δὲν εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ πέσῃ εἰς λάθος. Ἀλλὰ καὶ ποῖος ἠξεύρει... ἴσως νὰ εἶναι καὶ ἀθῶοι! Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ παρομοίαν δυστυχίαν.»

Τὰ παιδία τοῦ χωρίου εἶχον συναθροισθῆ καὶ ἔκλαιον: «Ἄ! ἔλεγον, ἂν τοὺς βάλουν εἰς τὴν φυλακήν, ὁ καλὸς Ἰάκωβος δὲν θὰ ἠμπορῇ πλέον νὰ μᾶς δίδῃ καρπούς, οὔτε ἡ καλὴ Μαρία νὰ μᾶς μοιράζῃ ἄνθη. Δὲν πρέπει νὰ τοὺς βάλουν εἰς τὴν φυλακήν, διότι εἶναι τόσον καλοὶ καὶ οἱ δύω.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΦΥΛΑΚΗ

I

Οἱ στρατιῶται ἔσυραν τὴν δυστυχῆ Μαρίαν λειπόθυμον εἰς τὴν φυλακήν. Ἐκεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν εἰς τὰς αἰσθήσεις της· ἔκλαυσε τότε, προσευχήθη εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ ἄχυρον τὸ ὁποῖον ἦτο εἰς μίαν γωνίαν νεκρὴ σχεδὸν ἀπὸ τὴν λύπην. Ἐκοιμήθη ἀρκετά, καὶ ὅτε ἐξύπνησεν ἦτο

νύκτα πλέον. Παντοῦ ἦτο σκότος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τίποτε Πολλὴ ὥρα παρῆλθε χωρὶς νὰ ἐννοῇ ποῦ εὑρίσκεται. Ἡ ἱστορία τοῦ δακτυλιδίου τῆς ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ὄνειρον. Κατὰ πρῶτον ἐνόμισεν ὅτι ἦτο εἰς τὴν κλίνην της καὶ ἐπίστευσεν ὅτι θὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὸ φοβερὸν ὄνειρον· ὅτε ὅμως ἐκινήθη καὶ ᾐσθάνθη τὸ βάρος καὶ ἤκουσε τὸν κρότον τῶν ἁλύσεων μὲ τὰς ὁποίας εἶχον δέσει τὰς χεῖράς της, ἐνόησεν ὅτι δὲν εἶδεν ὄνειρον, ἀλλ' ὅτι ἦτο ἀλήθεια. Ὁ κρότος τῶν ἁλύσεων τὴν ἔκαμε νὰ τρέμῃ, καὶ ἐσηκώθη φοβισμένη καὶ ἐφώναξε γονατίσασα: «Θεέ μου, Θεέ μου! βοήθησέ με. Ἰδὲ τὴν δυστυχίαν μου. Σὺ γνωρίζεις ὅτι εἶμαι ἀθῶα· βοήθησέ με, βοήθησε τὸν δυστυχῆ γέροντα πατέρα μου!»

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνέτειλεν ἡ σελήνη καὶ ἐφώτισε τὴν φυλακήν της διὰ τοῦ στενοῦ παραθύρου. Ἡ Μαρία παρετήρησε τότε τὴν φυλακήν. Μία τετράγωνος πέτρα, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς τράπεζα, μία λάγηνος καὶ ὀλίγον ἄχυρον ἦσαν ὅλα τὰ ἔπιπλα.

—Ὦ! Θεέ μου! ἀνέκραξε, λάβε ἔλεος διὰ τὸν πατέρα μου καὶ δι' ἐμέ. Σὺ μόνος βλέπεις εἰς τὴν καρδίαν του καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μου καὶ γνωρίζεις τὴν ἀθωότητά μας. Βοήθησε τὸν δυστυχῆ πατέρα μου, δὸς εἰς αὐτὸν δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ τὴν δυστυχίαν του

καὶ τὴν ἰδικήν μου, καὶ ἀς ὑποφέρω ἐγὼ μόνη ἐκ τῆς ἀδικίας αὐτῆς.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠσθάνθη ἡ Μαρία τὴν εὐχάριστον εὐωδίαν ἀνθέων. Ἐνεθυμήθη τότε ὅτι τὴν πρωΐαν ὅτε ἐστόλιζε τὸ κάνιστρον τῆς κυρίας Ἀμαλίας εἶχε κάμει καὶ μίαν ἀνθοδέσμην μικρὰν ἀπὸ τὰ περισσεύσαντα ἄνθη καὶ τὴν εἶχε κρύψει εἰς τὸ στῆθός της.

Ἔλαβε τὰ ἄνθη καὶ ἤρχισε νὰ τὰ παρατηρῇ εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ ἔλεγε κλαίουσα:

« Ποῖος θὰ ἐπίστευε τὸ πρωΐ, ὅτε ἔκοπτα τὰ ῥόδα αὐτὰ εἰς τὸν κῆπον μου καὶ τὰ λεπτὰ αὐτὰ ἄνθη πλησίον τοῦ ῥύακος, ὅτι τὸ ἑσπέρας θὰ εἶμαι κλεισμένη εἰς τὴν φυλακήν; Ὅτε τὸ πρωΐ ἔκαμνα τοὺς στεφάνους μὲ τὰ ἄνθη, ποῖος θὰ ἐπίστευεν ὅτι τὸ ἑσπέρας θὰ ἔχω δεμένας τὰς χεῖρας μὲ ἁλύσεις; Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ προϊδῃ μὲ πόσην ταχύτητα μεταβάλλεται ἀπὸ μίαν εἰς ἄλλην στιγμὴν ἡ τύχη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ποίας αἱ ἀθωότεραι πράξεις δύνανται νὰ φέρωσι λυπηρὰς συνεπείας. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐπικαλῆται ἑκάστην πρωΐαν τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ.

II

Κλαίουσα καὶ στενάζουσα ἡ Μαρία ἐν τῇ φυλακῇ ἐσυλλογίζετο τὸν πατέρα της: « Ἀγαπητέ μου, σε-

βαστέ μου πάτερ! ἔλεγε· βλέπω τὴν μικρὰν αὐτὴν ἀνθοδέσμην καὶ νομίζω ὅτι συνομιλῶ ἀκόμη μαζύ σου, καὶ ἐνθυμοῦμαι τὰ μαθήματα τὰ ὁποῖα μὲ ἔδιδες.»

«Ὅπως τὸ ῥόδον γεννᾶται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, οὕτω καὶ ἡ εὐτυχία γεννᾶται ἐκ τοῦ μέσου τῶν κόπων καὶ τῶν θλίψεων τοῦ κόσμου. Ὅπως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνθήσῃ παρὰ τὸν καιρόν του τὸ ῥόδον, οὕτω εἶναι ἀδύνατον καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ φθάσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν χωρὶς νὰ διέλθῃ δυστυχίας. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ συντομεύσῃ τὴν δυστυχίαν καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρός μου.»

Ἐν ᾧ ἐσκέπτετο ταῦτα ἡ Μαρία, αἴφνης νέφος ἐκάλυψε τὴν σελήνην. Ἡ Μαρία δὲν ἔβλεπε πλέον οὔτε τὰ ἄνθη της, οὔτε τὴν φυλακήν της καὶ ἡ καρδία της ἐθλίβη. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰ νέφη παρῆλθον καὶ ἡ σελήνη ἐφάνη λαμπρὰ καὶ φωτοβόλος πάλιν. «Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, Θεέ μου, διάλυσον τὴν περὶ ἐμοῦ ὑποψίαν καὶ ἀς λάμψῃ ἡ ἀθωότης μου.»

Οἱ εὐσεβεῖς αὐτοὶ συλλογισμοὶ ἡσύχασαν ὀλίγον τὴν δυστυχῆ κόρην καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἀχύρου τῆς φυλακῆς της, ὅπου ἀπεκοιμήθη μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τοῦ πατρός της καὶ αὐτῆς.

Μετ' ὀλίγον εἶδεν ὄνειρον τὸ ὁποῖον τὴν παρηγόρησε. Ὠνειρεύθη ὅτι ἐπεριπάτει ἐντὸς μεγάλου καὶ

ὡραίου κήπου, ὅπου ἀπήντησε τὸν πατέρα της, ὅστις τὴν ἔθλιψεν εἰς τὰς ἀγκάλας του κλαίων ἀπὸ χαρὰν διότι ἐτελείωσαν αἱ δυστυχίαι των· ὅτε ἐξύπνησε τὸ πρόσωπόν της ἦτο ὑγρὸν ἀπὸ δάκρυα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΑΝΑΚΡΙΣΙΣ

I

Μόλις ἡ Μαρία ἐξύπνησεν ἦλθεν ὁ κλητὴρ εἰς τὴν φυλακήν της διὰ νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον ἐπάγωσε τὸ αἷμά της. Ὁ δήμαρχος ἐκάθητο ὡς δικαστὴς εἰς ὑψηλὸν κάθισμα σκεπασμένον μὲ κόκκινον ὕφασμα, ὁ δὲ γραμματεὺς ἐκάθητο εἰς τὸ ἄκρον μεγάλης τραπέ-

ζης. Ὁ δικαστὴς ἔκαμε πολλὰς ἐρωτήσεις εἰς τὴν Μαρίαν, ἡ ὁποία ἀπήντησεν εἰς αὐτὰς λέγουσα τὴν ἀλήθειαν. Ἔκλαιεν ἡ δυστυχὴς κόρη καὶ ἔλεγεν ὅτι εἶναι ἀθῶα· ἀλλ' ὁ δικαστὴς ἀπεκρίνετο·

—Δὲν θὰ ἠμπορέσῃς νὰ μὲ ἀπατήσῃς· δὲν ἠμπορῶ νὰ μὴ πιστεύσω ὅ,τι βλέπω καθαρά. Κανεὶς ἄλλος δὲν ἐπῆρε τὸ δακτυλίδιον παρὰ σύ· ὁμολόγησε τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ Μαρία ἐπανελάμβανε κλαίουσα:

—Δὲν ἠμπορῶ νὰ εἴπω τίποτε ἄλλο. Δὲν εἶδα τὸ δακτυλίδιον αὐτό, δὲν τὸ ἔλαβα, δὲν τὸ ἔχω.

—Ψεύδεσαι! εἶπεν ὁ δικαστής. Ὑπάρχει ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι εἶδε τὸ δακτυλίδιον εἰς τὴν χεῖρά σου. Τί λέγεις τώρα;

Ἡ Μαρία ἀπήντησεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ ἄνθρωπος νὰ εἴπῃ ὅτι τὴν εἶδε νὰ λάβῃ τὸ δακτυλίδιον.

Τότε ὁ δικαστὴς ἔκρουσε τὸν κώδωνα καὶ ὁ κλητὴρ ἔφερε τὴν Αἰκατερίνην, τὴν ὑπηρέτριαν τῆς κυρίας Ἀμαλίας.

Ἡ Αἰκατερίνη εἰς τὸν θυμόν της, καὶ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κάμῃ τὴν Μαρίαν νὰ ἀπωλέσῃ τὴν ἀγάπην τῶν κυρίων της, εἶχεν εἰπεῖ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκίας:

—Κανεὶς ἄλλος δὲν ἐπῆρε τὸ δακτυλίδιον παρὰ

ἡ κακὴ ἐκείνη περιβολαριά. Ὅτε κατέβαινε τὴν κλίμακα τὴν εἶδα νὰ παρατηρῇ κάτι μικρὸν πρᾶγμα λάμπον, τὸ ὁποῖον ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα· ἀλλ' ἅμα μὲ εἶδε τὸ ἔκρυψεν ἀμέσως καὶ ἐταράχθη. Ὁ τρόπος της μοῦ ἐφάνη παράξενος, δὲν εἶπα ὅμως τίποτε, διότι ἐνόμισα ὅτι τῆς ἔδωσαν καὶ τοῦτο δῶρον ὅπως τῆς ἔκαμαν καὶ ἄλλα! . . . Ἔπειτα ἐσυλλογίσθην ὅτι ἂν ἔκλεψε τὸ κόσμημα τοῦτο, δὲν θὰ ἔμενε μυστικὸν καὶ τότε ἦτο καιρὸς νὰ ὁμιλήσω. Πόσον εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι δὲν εἰσῆλθον σήμερον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς κυρίας! Ἄνθρωποι καθὼς αὐτὴν τὴν ὑποκρίτριαν τὴν Μαρίαν ἠμποροῦν νὰ βλάψουν τοὺς τιμίους ἀνθρώπους.

Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ἡ Αἰκατερίνη ἔπρεπε νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ καὶ ἐμπρὸς εἰς τοὺς δικαστάς. Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὁ δικαστὴς τὴν ὥρκισεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ νὰ εἴπῃ μόνην τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ἡ καρδία της ἐκτύπησε δυνατὰ καὶ τὰ γόνατά της ἤρχισαν νὰ τρέμουν. Ἀλλ' ἡ κακὴ αὐτὴ νέα ἔλαβε θάρρος μετ' ὀλίγον. Ἐσυλλογίσθη ὅτι ἂν ὡμολόγει ὅτι ἐψεύσθη θὰ τὴν ἀπέβαλον ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἴσως θὰ τὴν ἐφυλάκιζον. Ἐπέμεινε λοιπὸν εἰς τὸ ψεῦδός της καὶ εἶπε χωρὶς ἐντροπὴν εἰς τὴν Μαρίαν:

— Ναί, σὺ ἔχεις τὸ δακτυλίδιον· τὸ εἶδα εἰς τὰς χεῖράς σου!

Ἡ Μαρία ἔφριξε διὰ τὸ ψεῦδος καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ. Μετ' ὀλίγον ὅμως εἶπεν εἰς τὴν Αἰκατερίνην:

— Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἶδες τὸ δακτυλίδιον εἰς τὰς χεῖράς μου. Πῶς ἔχεις τὸ θάρρος νὰ λέγῃς τόσον φοβερὸν ψεῦδος καὶ νὰ μὲ κάμῃς τόσον δυστυχῆ, ἐν ᾧ ἐγὼ ποτὲ δὲν σοῦ ἔκαμα κακόν;

Ἀλλ' ἡ Αἰκατερίνη δὲν ἐδειλίασε παντελῶς οὔτε ἐλυπήθη τὴν δυστυχῆ Μαρίαν. Ἐπανέλαβε τὰ ψεύδη της καὶ πάλιν παρακινουμένη ἀπὸ τὸ μῖσός της πρὸς τὴν ἀθῴαν κόρην. Τότε ὁ δικαστὴς εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν:

— Τώρα δὲν ἠμπορεῖς πλέον νὰ ἀρνηθῇς τὴν πρᾶξίν σου· βλέπεις ὅτι καὶ ἡ ὑπηρέτρια τῆς κυρίας Ἀμαλίας εἶδε τὸ δακτυλίδιον εἰς τὰς χεῖράς σου. Ὁμολόγησε λοιπὸν ποῦ τὸ ἔχεις κρυμμένον.

Ἡ Μαρία ἐπέμεινε λέγουσα ὅτι οὔτε εἶδε τὸ δακτυλίδιον, οὔτε γνωρίζει τίποτε. Τότε ὁ δικαστὴς διέταξε καὶ τὴν ἔδειραν σκληρῶς.

Ἡ Μαρία ἐξέβαλε φοβερὰς κραυγὰς ἀπὸ τοὺς πόνους, ἔκλαιε καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά της. Κανεὶς δὲν τὴν ἐπίστευε, καὶ τὴν ἐβασάνισαν τὴν δυστυχῆ μὲ πολλὴν σκληρό-

τητα. Ἔπειτα τὴν μετέφεραν εἰς τὴν φυλακήν, ὠχράν, τρέμουσαν καὶ αἱματωμένην. Αἱ πληγαί της τὴν ἐπόνουν πολὺ καὶ ἐξαπλωθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀχύρου της διῆλθε τὸ ἥμισυ τῆς νυκτὸς ἄϋπνος, κλαίουσα καὶ προσευχομένη εἰς τὸν Θεόν, ὅστις τὴν ἐλέησε καὶ ἐκοιμήθη.

II

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ δικαστὴς προσεκάλεσε πάλιν την Μαρίαν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐπειδὴ διὰ τῶν βασάνων δὲν κατώρθωσε τίποτε, ἀπεφάσισε διὰ τῶν συμβουλῶν νὰ τὴν κάμῃ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

—Θὰ καταδικασθῇς εἰς θάνατον, εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν ὁ δικαστής, ἀλλ' ἐὰν ὁμολογήσῃς ποῦ ἔκρυψες τὸ δακτυλίδιον θὰ σὲ συγχωρήσωμεν. Θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου νὰ ζήσῃς ἡσύχως. Συλλογίσου καλὰ καὶ ἔκλεξε. Ἔχω ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τὸν θάνατον, εἰπὲ λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ Μαρία ἐπανέλαβε καὶ πάλιν ὅτι οὔτε εἶδεν, οὔτε ἔλαβε τὸ δακτυλίδιον.

Τότε ὁ δικαστής, ὅστις ἐγνώριζε την μεγάλην ἀγάπην τῆς Μαρίας πρὸς τὸν πατέρα της, εἶπεν εἰς αὐτήν:

— Ἂν δὲν λυπεῖσαι τὴν ζωήν σου, πρέπει νὰ λυπηθῇς τὸν δυστυχῆ πατέρα σου. Ἂν δὲν ὁμολογήσῃς τὴν ἀλήθειαν θὰ γίνῃς αἰτία νὰ φονευθῇ καὶ αὐτός· διότι αὐτὸς βεβαίως σὲ ἐσυμβούλευσε νὰ κρύψῃς τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ δυστυχὴς Μαρία τόσον πολὺ ἐφοβήθη ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ δικαστοῦ, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ πέσῃ κάτω.

— Εἰπὲ λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν, ἐξηκολούθησεν ὁ δικαστής· εἰπὲ ὅτι ἔκλεψες τὸ δακτυλίδιον. Μὲ ἕνα ναὶ θὰ σώσῃς καὶ τὴν ζωήν σου καὶ τοῦ πατρός σου.

Ἡ Μαρία δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ. Ἐσυλλογίσθη νὰ εἴπῃ ὅτι ἔκλεψε τὸ δακτυλίδιον καὶ ὅτι τὸ ἀπώλεσεν εἰς τὸν ὄρμον· ἀλλ' ἀμέσως ἐσκέφθη ὅτι θὰ ἐψεύδετο, καὶ ὅτι τὸ ψεῦδος εἶναι ἁμαρτία, καὶ αὐτὴ δι' ὅλα τὰ καλὰ τοῦ κόσμου δὲν ἤθελε νὰ ἁμαρτήσῃ. Προτιμώτερον, ἐσυλλογίσθη, νὰ ἀποθάνω καὶ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου παρὰ νὰ εἴπω ψεῦδος· « Εἰς σέ, Θεέ μου, ἔχω τὰς ἐλπίδας μου, καὶ βοήθησέ μας. »

Τότε εἶπεν εἰς τὸν δικαστήν:

— Ἐὰν ἔλεγον ὅτι ἔχω τὸ δακτυλίδιον, θὰ ἔλεγον ψεῦδος· καὶ ἂν διὰ τοῦ ψεύδους πρέπει νὰ σώσω τὴν ζωήν μου, προτιμῶ νὰ ἀποθάνω . . . Σᾶς παρακαλῶ μόνον νὰ φονεύσετε ἐμὲ καὶ νὰ λυπηθῆτε τὸν γέροντα πατέρα μου.

Ὅλοι ἐδάκρυσαν ἀκούσαντες τοὺς λόγους αὐτοὺς τῆς Μαρίας. Καὶ αὐτὸς ὁ αὐστηρὸς δικαστὴς συνεκινήθη, καὶ διέταξε νὰ τὴν φέρωσι πάλιν εἰς τὴν φυλακήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ

—

I

Ὁ δικαστὴς εὑρίσκετο στενοχωρημένος μὴ γνωρίζων τί νὰ κάμῃ. Ἐκάλεσε τὸν γραμματέα του καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν:

—Βλέπεις ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ ἐξακολουθεῖ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἀκόμη τίποτε δὲν κατωρθώσαμεν. Ἂν ὀλίγον ἠδυνάμην νὰ διακρίνω ὅτι ἄλλος ἔκλεψε τὸ

δακτυλίδιον, μὲ εὐχαρίστησίν μου θὰ ἐπίστευα ὅτι ἡ κόρη αὐτὴ εἶναι ἀθῶα. Ἀλλ' αἱ ἀποδείξεις ὅλαι εἶναι ἐναντίον της· εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔλαβεν ἄλλος τὸ δακτυλίδιον, δὲν εἶναι ἀθῶα.

Ἐπῆγε πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἔκαμεν ἐξετάσεις, καὶ ἠρώτησε καὶ πάλιν τὴν Αἰκατερίνην. Τότε προσεκάλεσε τὸν γέροντα Ἰάκωβον.

— Ἰάκωβε, εἶπεν ὁ δικαστής, γνωρίζεις ὅτι εἶμαι αὐστηρός, ἀλλὰ γνωρίζεις ὅτι ποτὲ δὲν ἠδίκησα κανένα, ὥστε πρέπει νὰ ἦσαι βέβαιος ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον τῆς θυγατρός σου. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὅλαι αἱ περιστάσεις ἀποδεικνύουν ὅτι αὐτὴ ἔκλεψε τὸ δακτυλίδιον, καὶ ἡ μαρτυρία τῆς ὑπηρετρίας τῆς κυρίας δὲν ἀφίνει καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ Μαρία ἔκαμε τὴν πρᾶξιν αὐτήν. Γνωρίζεις ὅτι οἱ νόμοι μας τιμωροῦσι μὲ θάνατον τοὺς κλέπτας· ἐὰν ὅμως ἡ κόρη σου ἐπέστρεφε τὸ δακτυλίδιον ἠθέλομεν τὴν συγχωρήσει ἕνεκα τῆς νεότητός της· ἀλλ' ἐὰν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἀρνῆται, θὰ τιμωρηθῇ. Πήγαινε λοιπὸν εἰς τὴν Μαρίαν καὶ μεταχειρίσου πάντα τρόπον διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ δακτυλίδιον. Εἶσαι πατήρ της καὶ θὰ σὲ ὑπακούσῃ· ἂν δὲν κατορθώσῃς τίποτε, θὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶσαι καὶ σὺ ἔνοχος.

Ὁ γέρων Ἰάκωβος ἀπεκρίθη εἰς τὸν δήμαρχον·

—Δέχομαι νὰ ὑπάγω νὰ ὁμιλήσω εἰς τὴν Μα-

Ἡ Μαρία ἐπλησίασε, τὴν ηὐχήθη διὰ τὴν ἑορτήν της καὶ προσέφερεν εἰς τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν τὰ ἄνθη της.

ρίαν, ἀλλὰ γνωρίζω ὅτι δ ν ἔκλεψε τὸ δακτυλίδιον. Σᾶς εὐχαριστῶ ὅτι μὲ ἀφίνετε νὰ ἴδω καὶ πάλιν τὴν κόρην μου καὶ νὰ τὴν ἀσπασθῶ μίαν φορὰν ἀκόμη, ἂν πρόκειται νὰ καταδικασθῇ ἀθῶα.

Ὁ κλητὴρ τοῦ δικαστηρίου συνώδευσε τὸν Ἰάκωβον εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Μαρίας. Ἔθεσε μίαν λυχνίαν ἐπὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης τῆς φυλακῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας εὑρίσκετο ἀκόμη τὸ δεῖπνον τῆς δυστυχοῦς κόρης, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν ἐγγίσει, καὶ ἔπειτα ἐξῆλθε καὶ ἔκλεισε καλῶς τὴν θύραν.

Ἡ Μαρία ἦτο ἐξηπλωμένη ἐπὶ τοῦ ἀχύρου, ἔχουσα τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον. Ὅτε ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδε τὸν πατέρα της. Ἐσηκώθη ἀμέσως φωνάξασα ἀπὸ χαρὰν καὶ ἐκρεμάσθη εἰς τὸν λαιμόν του. Ὁ Ἰάκωβος ἐκάθισε πλησίον της ἐπὶ τοῦ ἀχύρου καὶ τὴν ἔθλιψεν εἰς τὸ στῆθός του. Καὶ οἱ δύω ἔμειναν ἄφωνοι καὶ κλαίοντες.

II

Τέλος ὁ γέρων ἤρχισε νὰ παρακαλῇ τὴν Μαρίαν νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

—Ἄ! πάτερ μου, εἶπεν ἡ Μαρία, καὶ σὺ ἀκόμη μὲ ὁμιλεῖς μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον; Καὶ σὺ ἀκόμη ἀμφιβάλλεις περὶ τῆς ἀθωότητός μου; Ὅλοι λοι-

πὸν οἱ ἄνθρωποι μὲ ὑποθέτουν ἔνοχον, καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ μου! Πίστευσέ με, πάτερ μου, πίστευσε, εἶμαι ἀθῶα.

— Ἡσύχασε, τέκνον μου· ἐγὼ γνωρίζω ὅτι εἶσαι ἀθῶα, ἀλλὰ σὲ ἠρώτησα καὶ πάλιν διότι μὲ διέταξαν.

Ὁ γέρων παρετήρει τὴν Μαρίαν, ἡ ὁποία εἶχεν ἀδυνατίσει καὶ ὠχριάσει ἐκ τῆς λύπης. Οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν κόκκινοι ἀπὸ τὰ δάκρυα, καὶ ἡ μακρὰ ξανθὴ κόμη της ἦτο χυμένη εἰς τοὺς ὤμους της ἐν ἀταξίᾳ.

— Δυστυχὲς παιδίον, ἐψιθύρισεν ὁ γέρων Ἰάκωβος· ἂν ἤξευρες ποία τιμωρία σὲ περιμένει!

— Δὲν φοβοῦμαι δι' ἐμέ, τάτερ μου, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία. Θὰ ὑποφέρω τὴν τιμωρίαν μὲ ὑπομονήν· ἀλλὰ φοβοῦμαι διὰ σέ, ἀγαπητέ μου πάτερ, ὦ Θεέ μου! νὰ τιμωρηθῇς ἐξ αἰτίας ἐμοῦ, ἡ ἰδέα αὐτὴ μὲ ἀπελπίζει καὶ μὲ βασανίζει.

— Μὴ φοβῆσαι δι' ἐμέ, ἀγαπητή μου Μαρία, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος· ἐγὼ δὲν θὰ πάθω τίποτε· ἀλλὰ σὺ παιδί μου . . . σὺ καλή μου Μαρία . . . ἂν καὶ ἔχω ἀκόμη μικρὰν ἐλπίδα ὅτι θὰ λυπηθῶσιν οἱ δικασταὶ τὴν νεότητά σου καὶ τὸ γῆρας μου καὶ δὲν θὰ σὲ τιμωρήσωσι μὲ ὅλην τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου.

— Ὦ! ἐφώναξε τότε ἡ Μαρία μὲ χαράν. Ἂν

ἐγὼ μόνον θὰ τιμωρηθῶ, δὲν μὲ μέλει ὅσον αὐστηρὰ καὶ ἂν εἶναι ἡ τιμωρία. Καὶ ἂν μὲ φονεύσωσι, δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον. Θὰ ὑπάγω εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ εὕρω τὴν ἀγαπητήν μου μητέρα.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τῆς Μαρίας συνεκίνησαν πολὺ τὸν δυστυχῆ γέροντα καὶ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν·

— Εὐλογημένος ὁ Θεός, παιδί μου! Τὸν εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς διὰ τὸ θάρρος τὸ ὁποῖον σὲ δίδει. Μίαν παράκλησιν ἔχω ἀκόμη, Μαρία μου, νὰ σοῦ κάμω. Νὰ συγχωρήσῃς, παιδί μου, τὴν ἀθλίαν Αἰκατερίνην, ἡ ὁποία εἶναι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας μας. Τὴν συγχωρεῖς, Μαρία μου;

— Τὴν συγχωρῶ καὶ τὴν λυποῦμαι, πάτερ μου, εἶπεν ἡ Μαρία.

— Σὲ εὐχαριστῶ, παιδί μου. Τώρα πρέπει νὰ χωρισθῶμεν, διότι ἀκούω τὰ βήματα τοῦ δεσμοφύλακος ὅστις ἔρχεται. Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐδική μου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, Μαρία μου.

Καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ κόρη ἐνηγκαλίσθησαν κλαίοντες. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ὁ δεσμοφύλαξ καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἰάκωβον ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἡ Μαρία ἔβλεψε τὸν πατέρα της ἐπὶ τοῦ στήθους της καὶ δὲν τὸν ἄφινε νὰ ἐξέλθῃ. Τέλος ὁ δυστυχὴς γέρων ἐξῆλθεν, ἡ δὲ Μαρία ἔπεσεν ἀναίσθητος εἰς τὸ ἀχύρινον στρῶμα τῆς φυλακῆς της.

Τὸν Ἰάκωβον ὡδήγησαν αμέσως ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστοῦ.

Μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ δικαστοῦ ὕψωσε τὴν χεῖρά του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε μὲ φωνὴν καθαράν:

— Ὁρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ ὅτι ἡ κόρη μου εἶναι ἀθώα! τὸ παιδί μου δὲν ἔκλεψε τὸ δακτυλίδιον!

— Καὶ ἐγώ, δυστυχῆ γέρον, πλησιάζω σχεδὸν νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ θυγάτηρ σου εἶναι ἀθώα, εἶπεν ὁ δικαστής· ἀλλὰ τί νὰ κάμω; δὲν ἠμπορῶ νὰ στηρίξω τὴν ἀπόφασίν μου εἰς μόνην τὴν μαρτυρίαν σου καὶ τῆς κόρης σου· Ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ἀποδείξεις, καὶ αἱ ἀποδείξεις δυστυχῶς εἶναι ἐναντίον σας, καὶ θὰ τιμωρηθῆτε αὐστηρῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Η ΕΞΟΡΙΑ

I

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀρχοντικοῦ παλατίου καὶ οἱ κάτοικοι τῆς μικρᾶς πόλεως τοῦ Ἐσβούργου περιέμενον μὲ μεγάλην ἀνησυχίαν νὰ μάθωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης τῆς Μαρίας καὶ τοῦ γέροντος Ἰακώβου Ῥοδίου.

Ὅλοι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι ἐλυποῦντο φοβούμενοι

ὅτι θὰ καταδικασθῶσιν εἰς θάνατον· διότι τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἡ κλοπὴ ἐτιμωρεῖτο πολὺ αὐστηρῶς. Εἷς ἄνθρωπος εἶχε θανατωθῇ πρὸ ὀλίγου διότι ἔκλεψε μικρᾶς ἀξίας πρᾶγμα.

Ὁ ἄρχων ἤθελε νὰ ἀποδειχθῇ ἀθῶα ἡ Μαρία. Ἐμελέτα ὁ ἴδιος καὶ μετὰ μεγάλης προσοχῆς ὅσα εἶπον οἱ μάρτυρες εἰς τὸ δικαστήριον, ὅσα εἶπεν ὁ γέρων Ἰάκωβος καὶ ἡ Μαρία, καὶ ἐσκέπτετο πολλὰς ὥρας μαζὺ μὲ τὸν δήμαρχον ὅλας τὰς περιστάσεις διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐλυπεῖτο ὅτι δὲν εὕρισκεν ἀποδείξεις διὰ νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀθωότητος τῆς Μαρίας

Ἡ σύζυγος του καὶ ἡ κόρη του Ἀμαλία τὸν παρεκάλουν κλαίουσαι νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τῆς Μαρίας. Ὁ γέρων Ἰάκωβος ἦτο κλεισμένος εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐκεῖθεν παρεκάλει νύκτα καὶ ἡμέραν τὸν Θεὸν νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητα τῆς κόρης του. Ἡ δὲ Μαρία ἅμα ἤκουε τὰ βήματα τοῦ δεσμοφύλακος νὰ πλησιάζωσιν εἰς τὴν θύραν τῆς φυλακῆς της καὶ τὸν κρότον τῶν κλειδίων ἐνόμιζεν ὅτι ἤρχοντο νὰ τῆς ἀναγγείλωσι τὴν καταδίκην της.

Ἐν ᾧ ἐγίνοντο ταῦτα, ὁ δικαστὴς εἶχε διατάξει νὰ καθαρίσωσιν ἀπὸ τὰ χόρτα καὶ νὰ ἑτοιμάσωσι τὸν τόπον ὅπου ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ τιμωρία τῆς Μαρίας.

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἡ Αἰκατερίνη περιπατοῦσα εἰς

τὸ μέρος τοῦτο εἶδε τὴν προετοιμασίαν ταύτην· ἐκτύπησε δυνατὰ ἡ καρδία της, καὶ τὸ ἑσπέρας ὅτε ἐκάθησε μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους ὑπηρέτας νὰ δειπνήσῃ ἦτο ὠχρά, συλλογισμένη, χωρὶς ὄρεξιν, καὶ ὅλοι ἐνόουν ὅτι ἦτο πολὺ τεταραγμένη καὶ λυπημένη. Τὴν νύκτα δὲν ἠμπόρεσε νὰ κοιμηθῇ, διότι ἔβλεπε τὴν Μαρίαν εἰς τὸν ὕπνον της μὲ κομμένην κεφαλὴν καὶ στάζουσαν αἷμα. Νύκτα καὶ ἡμέραν ἐβασανίζετο. Ἀλλ' ἡ κακὴ αὐτὴ νέα δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ διορθώσῃ τὸ λάθος της ὁμολογοῦσα εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν.

Τέλος ὁ δήμαρχος ἐδημοσίευσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου. Οἱ δικασταὶ ἐπείσθησαν ὅτι ἡ Μαρία ἔκλεψε τὸ δακτυλίδιον καὶ ἔκριναν ὅτι ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ μὲ θάνατον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο πολὺ νέα καὶ ἡ διαγωγή της ἦτο ἕως τότε καλή, ἀπεφάσισαν νὰ κλείσωσιν αὐτὴν ἐντὸς φυλακῆς καὶ ἐκεῖ νὰ μείνῃ φυλακισμένη εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ζωήν, τὸν δὲ γέροντα Ἰάκωβον κατεδίκασαν εἰς ἐξορίαν.

Ἀλλ' ὁ ἄρχων τοῦ Ἐσβούργου, λυπούμενος τὸν γέροντα, ἐμετρίασε τὴν ποινὴν καὶ διέταξε νὰ ἐξορισθῶσι καὶ οἱ δύω μακρὰν ἀπὸ τὰ κτήματά του χωρὶς θόρυβον τὴν πρωΐαν τῆς ἄλλης ἡμέρας.

Π

Τὴν παραμονὴν τῆς ἐξορίας ἡ κυρία Ἀμαλία ἰδοῦσα τὸ κάνιστρον ἐπὶ τῆς τραπέζης της, εἶπεν εἰς τὴν Αἰκατερίνην:

—Σήκωσε ἀπὸ ἐδῶ τὸ κάνιστρον αὐτό, διότι μὲ ἐνθυμίζει τὴν δυστυχῆ Μαρίαν καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ βλέπω χωρὶς νὰ αἰσθάνωμαι λύπην.

Ἡ Αἰκατερίνη ἔλαβεν ἀμέσως τὸ κάνιστρον μὲ μεγάλην προθυμίαν καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸ δωμάτιόν της.

Ἡ ἀναίσθητος καὶ κακὴ αὐτὴ νέα ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἡ Μαρία θὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἐταράχθη, ἀλλ' ὅτε εἶδεν ὅτι θὰ ἐξορισθῇ μόνον ἐχάρη πολύ· διότι ὁ σκοπός της δὲν ἦτο νὰ φονευθῇ ἡ Μαρία, ἀλλὰ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο μήπως λάβῃ τὴν θέσιν της.

Τὴν ἡμέραν λοιπὸν τῆς ἐξορίας τοῦ Ἰακώβου καὶ τῆς Μαρίας ἔλαβε τὸ κάνιστρον καὶ ἐστάθη εἰς τὴν θύραν τοῦ παλατίου καὶ ἐπερίμενε νὰ διαβῶσιν οἱ δύω δυστυχεῖς ἐξόριστοι.

Τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰάκωβος καὶ ἡ κόρη του διέβαινον ἔμπροσθεν τῆς θύρας, ἡ Αἰκατερίνη ἐπλησίασεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν:

—Νά! πάρε τὸ εὔμορφον δῶρόν σου! ἡ κυρία μου δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ ἐνθύμησιν ἀπὸ τὰς χεῖρας σου, δὲν θέλει οὔτε νὰ βλέπῃ τὸ κάνιστρόν σου. Ἡ ἀγάπη της πρὸς σὲ ἐμαράνθη καθὼς αὐτὰ τὰ ἄνθη· τὰ ὁποῖα ἐπληρώθης τόσον ἀκριβά. Μὲ μεγάλην μου εὐχαρίστησιν ἐδέχθην νὰ σοῦ τὸ ἐπιστρέψω.»

Καὶ λέγουσα τοὺς σκληροὺς τούτους λόγους, ἡ Αἰκατερίνη ἔρριψε τὸ κάνιστρον ἐμπρὸς εἰς τοὺς πόδας τῆς Μαρίας, ἐγέλασε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον.

Ἡ Ἀμαλία ἐσήκωσεν ἀπὸ τὴν γῆν τὸ κάνιστρον κλαίουσα καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ. Ὁ δυστυχὴς πατήρ της δὲν ἔλαβεν ἀναχωρῶν οὔτε μίαν ῥάβδον διὰ νὰ στηρίζεται εἰς τὴν ὁδοιπορίαν, ἡ δὲ Μαρία τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶχε φεύγουσα ἦτο τὸ κάνιστρον αὐτό.

Ἐνῷ ἐπροχώρουν καὶ ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἡ Μαρία ἔστρεφε πολλάκις καὶ ἔβλεπε τὴν πατρικὴν αὐλίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησε τόσον εὐτυχής, καὶ ἐσυλλογίζετο ὅτι δὲν θὰ τὴν ἐπανίδει πλέον, ἔβλεπε τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ὁποίας ἦτο θαμμένη ἡ καλὴ μήτηρ της, τὰ μεγάλα δένδρα ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ὁποίων ἔπαιζε μικρὰ κόρη, καὶ τόσα ἄλλα πράγματα τὰ ὁποῖα τῆς ἐνεθύμιζον ὅλην την ζωήν της μέχρι τῆς δυστυχοῦς ἐκεί-

νης ἡμέρας, καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της.

III

Οἱ στρατιῶται ἔφεραν τὸν Ἰάκωβον καὶ τὴν Μαρίαν μακρὰν ἀπὸ τὰ κτήματα τοῦ ἄρχοντος καὶ ἐκεῖ τοὺς ἄφησαν μόνους καὶ ἐπέστρεψαν αὐτοὶ εἰς τὸ χωρίον.

Ὅταν ὁ Ἰάκωβος ἔμεινε μόνος μὲ τὴν κόρην του ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους, ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλου δένδρου, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον.

— Ἔλα, παιδί μου, εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν θλίβων αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους του. Ἔλα, παιδί μου, νὰ εὐχαριστήσωμεν πρῶτον τὸν Θεὸν ὅστις μᾶς ἔσωσεν ἀπὸ τὸ τρομερὸν σκότος τῆς φυλακῆς καὶ εὑρισκόμεθα τώρα μαζὺ ἐλεύθεροι εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ὁ Ἰάκωβος ἐγονάτισε καὶ πλησίον αὐτοῦ ἡ Μαρία. Ὕψωσε τότε ὁ γέρων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο τὸ ὡραῖον κυανοῦν χρῶμα ἀναμέσον τῶν πυκνῶν φύλλων τῶν δένδρων, καὶ ἤρχισε νὰ προσεύχεται μεγαλοφώνως.

«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς! Σὺ ὁ παρήγορος καὶ ὁ προστάτης τῶν δυστυχῶν ἐπὶ τῆς γῆς, σύ,

Κύριε, μᾶς ἔσωσες ἀπὸ τὴν φυλακήν, ἀπὸ τὰς ἁλύσεις καὶ τὸν θάνατον! Σὲ εὐχαριστοῦμεν, Θεέ μου, διὰ τοῦτο, σὲ εὐχαριστοῦμεν καὶ δι' ὅλα τὰ καλὰ τὰ ὁποῖα μᾶς ἔδωσες εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀναχωροῦμεν. Πῶς νὰ φύγωμεν, Κύριε, χωρὶς νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς σέ; Θεέ μου! τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν πατοῦμεν γῆν ξένην σὲ παρακαλοῦμεν προστάτευσε τὸν δυστυχῆ γέροντά καὶ τὴν πτωχὴν κόρην του· στήριξέ μας, Κύριε, εἰς τὰς δυστυχίας τὰς ὁποίας θὰ ὑποφέρωμεν. Ὁδήγησέ μας πρὸς ἀνθρώπους φιλανθρώπους, νὰ εὕρωμεν καταφύγιον ὅπως τελειώσωμεν ἐν εἰρήνῃ τὰς ἡμέρας μας καὶ νὰ ἀποθάνωμεν ἡσύχως. Εἰς σὲ ἔχομεν, Κύριε, τὰς ἐλπίδας μας, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὸν γέροντα, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὴν κλαίουσαν κόρην.

Ἀφοῦ καὶ οἱ δύω προσηυχήθησαν, διότι ἡ Μαρία ἐπανελάμβανε σιγὰ τοὺς λόγους τοῦ πατρός της, ἔλαβον θάρρος νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν ὁδοιπορίαν των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Ο ΠΙΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ

I

Μόλις εἶχον τελειώσει τὴν προσευχήν των ὁ Ἰάκωβος καὶ ἡ Μαρία, εἶδον ἐρχόμενον πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ δάσους τὸν γέροντα Ἀντώνιον τὸν ἐπιστάτην τοῦ ἄρχοντος τοῦ Ἐσβούργου. Ὁ Ἀντώνιος εἶχεν ὑπηρετήσει ἄλλοτε μαζὶ μὲ τὸν Ἰάκωβον καὶ εἶχεν ἀκολουθήσει καὶ αὐτὸς τὸν ἄρχοντα εἰς τὰ ταξείδιά του.

— Καλημέρα, καλημέρα, Ἰάκωβε! εἶπεν ὁ Ἀντώνιος. Σὺ εἶσαι; ἐνόμισα ὅτι ἤκουσα τὴν φωνήν σου, καὶ βλέπω ὅτι δὲν ἠπατήθην. Ἄ! Θεέ μου! σᾶς ἐξώρισαν λοιπόν; Ἄ! δυστυχῆ, φίλε, πόσον σκληρὸν εἶναι νὰ φύγῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν πατρίδα του εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν!

— Ἔχομεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὸν Θεόν, ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκωβος. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ εἶναι εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ ἡ ἀληθινὴ πατρίς μας εἶναι ὁ οὐρανός.

— Ἄ! Θεέ μου, εἶναι δυνατόν! ἐπανέλαβεν ὁ Ἀντώνιος μὲ πολλὴν συμπάθειαν, εἶναι δυνατὸν νὰ σᾶς διώξουν ὅπως εἶσθε, χωρὶς νὰ ἔχετε οὔτε ἐνδύματα διὰ τὴν ὁδοιπορίαν;

ΙΑΚΩΒΟΣ. — Ὁ Θεὸς ὅστις ἐνδύει τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ θὰ φροντίσῃ καὶ δι' ἡμᾶς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ. — Καὶ δὲν θὰ ἔχετε οὔτε χρήματα;

ΙΑΚΩΒΟΣ. — Καὶ ἐγὼ καὶ ἡ κόρη μου ἀγαπῶμεν τὴν ἐργασίαν, καὶ ὅστις ἐργάζεται εἶναι πάντοτε ἀρκετὰ πλούσιος διὰ νὰ ζήσῃ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ. — Εἰπέ μου τὴν ἀλήθειαν, Ἰάκωβε· πιστεύω ὅτι δὲν θὰ ἔχῃς οὔτε μίαν πεντάραν;

ΙΑΚΩΒΟΣ. — Αὐτὸ τὸ κάνιστρον τὸ ὁποῖον βλέπεις ἐμπρός μας εἶναι ὅλη μας ἡ περιουσία. Πόσον πιστεύεις ὅτι ἀξίζει;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.—Αἴ! τί θέλεις νὰ ἀξίζῃ τὸ μικρὸν αὐτὸ κάνιστρον; δύω ἢ τρεῖς δραχμὰς τὸ πολὺ πολύ. Δὲν εἶναι ὡς βλέπεις πολὺ μεγάλη ἡ περιουσία σου, Ἰάκωβε.

ΙΑΚΩΒΟΣ.—Καὶ ὅμως εἴμεθα πλούσιοι, Ἀντώνιε, καθὼς σὲ εἶπα· διότι ἠμπορῶ νὰ κατασκευάζω ἑκατὸν παρόμοια κάνιστρα ἕκαστον χρόνον, καὶ νὰ κερδίζω ἀπὸ τὴν πώλησιν αὐτῶν τριακοσίας δραχμάς, αἱ ὁποῖαι ἀρκοῦν εἰς ἐμὲ καὶ τὴν κόρην μου διὰ νὰ ζῶμεν. Ὁ μακαρίτης ὁ πατήρ μου ὅστις ἦτο καλαθοπλέκτης μὲ ἐδίδαξε τὴν τέχνην του καθὼς καὶ τὴν κηπουρικήν, διὰ νὰ ἐργάζωμαι τὸν χειμῶνα ἐντὸς τῆς οἰκίας, ὅτε δὲν ὑπάρχει ἐργασία εἰς τοὺς κήπους. Εὐχαριστῶ τὸν πατέρα μου διὰ τὴν τέχνην αὐτήν, διότι εἶναι ὡς νὰ μοῦ ἄφησε πέντε ἢ ἓξ χιλιάδες δραχμὰς περιουσίαν· τριακόσιαι δραχμαὶ τὰς ὁποίας ἠμπορῶ νὰ κερδίζω τὸν χρόνον ἀπὸ τὰ κάνιστρα, εἶναι ὁ τόκος πέντε ἕως ἓξ χιλιάδων δραχμῶν. Καρδία καθαρά, φίλε μου Ἀντώνιε, σῶμα ὑγιὲς καὶ ἔντιμον ἐπάγγελμα εἶναι τὰ καλλίτερα καὶ ἀσφαλέστερα πλούτη διὰ τὸν ἄνθρωπον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.—Εἶσαι εὐτυχὴς μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς τὰς ὁποίας σοῦ δίδει ὁ Θεὸς βέβαια. Καὶ ἐγὼ εἶμαι σύμφωνος ὅτι ἠμπορεῖς νὰ ζήσῃς μὲ τὴν τέχνην αὐτὴν βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τὴν κηπουρικὴν τὴν ὁποίαν τό-

σον καλὰ γνωρίζεις· ἀλλὰ εἰπέ μου, σὲ περακαλῶ, Ἰάκωβε, ποῦ ἔχεις τώρα σκοπὸν νὰ ὑπάγῃς;

ΙΑΚΩΒΟΣ.—Θὰ ὑπάγω μακράν, πολὺ μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ, εἰς μέρος ὅπου κανεὶς νὰ μὴ μᾶς γνωρίζῃ· ἐκεῖ ὅπου ὁ Θεὸς ἤθελε μᾶς φέρει.

II

Ἀλλὰ βλέπω, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, ὅτι δὲν ἔχεις οὔτε ῥάβδον νὰ στηρίζεσαι κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν· λάβε τὴν ἰδικήν μου· λάβε καὶ αὐτὰ τὰ ὀλίγα χρήματα τὰ ὁποῖα ἔτυχε νὰ ἔχω ἐπάνω μου. Δὲν εἶναι πολλά, ἀλλὰ ἠμπορεῖς νὰ οἰκονομηθῇς τὰς πρώτας ἡμέρας καὶ ἔπειτα ὁ Θεὸς βοηθός. Τὰ χρήματα αὐτὰ τὰ ἔλαβα χθὲς τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ χωρίον ὅπου ἐκοιμήθην διὰ τὴν πληρωμὴν ὀλίγων ξύλων τὰ ὁποῖα ἐπώλησα.

ΙΑΚΩΒΟΣ.—Σὲ εὐχαριστῶ πολύ, Ἀντώνιε, δέχομαι τὴν ῥάβδον σου μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, καὶ θὰ τὴν φυλάξω πάντοτε ὡς ἐνθύμημα τῆς καλῆς σου καρδίας· ἀλλὰ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα μὲ δίδεις δὲν ἠμπορῶ νὰ τὰ δεχθῶ, διότι δὲν εἶναι ἰδικά σου· τὰ ἔλαβες ἀπὸ τὴν πώλησιν ξύλων καὶ ἀνήκουν εἰς τὸν ἄρχοντα τῶν κτημάτων, τὸν κύριόν σου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.—Καλὲ καὶ τίμιε Ἰάκωβε! Ὄχι, μεῖνε

ἥσυχος. Τὰ χρήματα αὐτὰ δὲν εἶναι τοῦ ἄρχοντος, εἶναι ἰδικά μου. Τὰ εἶχα δανείσει πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς ἕνα χωρικὸν πτωχὸν ὅστις εἶχε χάσει τὴν ἀγελάδα του καὶ ἤθελε νὰ ἀγοράσῃ ἄλλην, καὶ χθὲς τὴν νύκτα ὅτε ἐκοιμήθην εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ τὰ ἐπέστρεψε, ἐν ᾧ ἐγὼ οὔτε τὰ ἐπερίμενα πλέον. Βλέπεις λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ δεχθῇς τὰ ὀλίγα αὐτὰ χρήματα διότι φανερὰ σὲ τὰ στέλλει ὁ Θεός.

ΙΑΚΩΒΟΣ —Ἀφοῦ εἶναι ἐδικά σου τότε τὰ δέχομαι, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἀνταμείψῃ, φίλε Ἀντώνιε, διὰ τὴν καλοσύνην σου πρὸς τὸν γέροντα ἐξόριστον καὶ τὴν κόρην του! Καὶ στραφεὶς ὁ γέρων Ἰάκωβος πρὸς τὴν Μαρίαν εἶπε: «Βλέπεις, παιδί μου, τόσον εἶναι ἀγαθὸς ὁ Θεός! Μόλις ἐτελειώσαμεν τὴν προσευχήν μας πρὸς αὐτὸν μᾶς ἔστειλε τὸν παλαιὸν καὶ καλὸν αὐτὸν φίλον εἰς βοήθειάν μας, διὰ νὰ ἔχωμεν τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοιπορίας μας. Ἔχε λοιπὸν θάρρος, κόρη μου, ἔχε θάρρος, ὁ ἀγαθὸς Θεὸς δὲν θὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ χαθῶμεν.

—Πηγαίνετε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ, Ἰάκωβε· καλὸν κατευόδιον, καλὴ Μαρία, εἶπεν ὁ γέρων Ἀντώνιος σφίγκων τὰς χεῖρας αὐτῶν. Ἐγὼ σᾶς ἐγνώρισα τόσους χρόνους ὅτι εἶσθε καλοὶ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι, καὶ τώρα ἐγὼ πιστεύω ὅτι εἶσθε ἀθῶοι. Πηγαίνετε εἰς τὸ καλὸν καὶ θάρρος· ἡ τιμιότης σας

θὰ φανερωθῇ μίαν ἡμέραν. Μὴ λησμονήσετε ποτὲ τοὺς λόγους μου αὐτούς: « Ἐλπίζετε .... ὁ Θεὸς εἶναι μαζύ σας! »

Ὁ γέρων Ἰάκωβος καὶ ἡ Μαρία εὐχαρίστησαν καὶ πάλιν τὸν καλὸν ἄνθρωπον, ὅστις τοὺς ἀπεχαιρέτισε μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸ Ἐσβοῦργον.

Ὁ Ἰάκωβος ἐσηκώθη, ἔλαβε τὴν κόρην του ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ ἤρχισαν νὰ περιπατῶσιν ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ ἥτις διήργετό διὰ μέσου τοῦ δάσους, χωρὶς νὰ εἰξεύρωσιν οὔτε ποῦ ἐπήγαιναν οὔτε ποῦ ἔπρεπε νὰ σταθῶσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

Η ΦΙΛΟΞΕΝΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

I

Ὁ Ἰάκωβος καὶ ἡ Μαρία ἐξηκολούθησαν τὴν ὁδοιπορίαν των πολλὰς ἡμέρας, χωρὶς νὰ εὕρωσι μέρος νὰ κατοικήσωσι, τὰ δὲ ὀλίγα χρήματα τὰ ὁποῖα εἶχε δώσει εἰς αὐτοὺς ὁ καλὸς Ἀντώνιος ἐπλησίαζαν νὰ τελειώσωσι, ἂν καὶ τὰ ἔξοδά των ἦσαν ὀλίγα, διότι ἔκαμναν μεγάλην οἰκονομίαν φοβούμενοι μή-

πως ἀναγκασθῶσι νὰ ζητήσωσιν ἐλεημοσύνην. Ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν οἰκονομίαν των τὰ χρήματα ἐτελείωσαν καὶ ἐβιάσθησαν νὰ ζητήσωσι τὴν βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἄνθρωποι ἀντὶ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς ἐλεημοσύνην, τοὺς ὕβριζον· ὀλίγοι τοὺς ἔδιδον ὀλίγον ξηρὸν ἄρτον, τὸν ὁποῖον ἔβρεχον εἰς τὸ νερὸν καὶ ἔτρωγον· πολὺ σπανίως ἔδιδον εἰς αὐτοὺς ὀλίγον ζωμὸν ἢ χόρτα καὶ κρέας. Ἐκ τῆς κακῆς τροφῆς καὶ τοῦ κόπου εἶχον ἀδυνατίσει πολὺ καὶ οἱ δύω.

Μίαν ἡμέραν ἐπεριπάτησαν πολλὰς ὥρας ἐντὸς μεγάλου καὶ πυκνοῦ δάσους χωρὶς νὰ εὕρωσι καμμίαν κατοικίαν διὰ νὰ ζητήσωσι ὀλίγον ἄρτον. Ὁ δυστυχὴς γέρων ἐλιποθύμησεν ἀπὸ τὸν κόπον καὶ τὴν πεῖναν, καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν.

Ἡ Μαρία, βλέπουσα τὸν πατέρα της ἐξηπλωμένον εἰς τὴν γῆν ὠχρὸν καὶ ἀκίνητον, ἐφοβήθη πολὺ καὶ ἔτρεχεν ὡς παράφρων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ δάσος καὶ ἐζήτει νὰ εὕρῃ ὀλίγον νερὸν νὰ ῥίψῃ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ νὰ δροσίσῃ τὰ ξηρὰ χείλη του· ἀλλὰ δὲν εὗρεν οὔτε μίαν σταγόνα ὕδατος. Τότε ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ ζητῇ βοήθειαν· ἀλλὰ μόνον ἡ ἠχὼ ἀπεκρίνετο εἰς τὰς φωνάς της. Εἰς τὸ μεγάλον αὐτὸ δάσος δὲν ὑπῆρχεν οὔτε οἰκία, οὔτε καλύβη. Ἡ Μα-

ρία ἀνέβη ταχέως ἐπάνω εἰς τὸν ὑψηλότερον λόφον διὰ νὰ παρατηρήσῃ ἂν ὑπῆρχε καμμία καλύβη ἐκεῖ πλησίον, ἂν καὶ τὰ γόνατα τῆς δυστυχοῦς κόρης ἐλύγιζον ἐκ τῆς λύπης, τῆς νηστείας καὶ τοῦ κόπου.

Εὐτυχῶς ἀπὸ τὸν λόφον ἐκεῖνον εἶδεν εἰς τὴν κάτωθεν αὐτοῦ βαθεῖαν κοιλάδα μίαν μεγάλην κατοικίαν χωρικῶν, τριγύρω τῆς ὁποίας ἦσαν ὡραῖοι ἀγροὶ ἄλλοι ἐσπαρμένοι μὲ σῖτον καὶ ἄλλοι μὲ χόρτον διὰ βοσκὴν τῶν ζώων. Ἡ κατοικία αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἥτις εὑρίσκετο εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Κατέβη ἀμέσως ἐκ τοῦ λόφου καὶ ἔτρεξε μὲ ὅσην εἶχε δύναμιν πρὸς τὸ μικρὸν αὐτὸ χωρίον, καὶ ἔφθασε μετ' ὀλίγον ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἠμπορῇ νὰ ἀναπνεύσῃ.

Εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἐκάθητο χωρικός τις μετὰ τῆς συζύγου του, ἄνθρωποι ἡλικιωμένοι καὶ οἱ δύω οἱ ὁποῖοι ἅμα εἶδαν τὴν Μαρίαν ἐσηκώθησαν μὲ προθυμίαν.

Ἡ Μαρία τοὺς ἐξήγησε κλαίουσα διατί καὶ πῶς ἦλθε, καὶ τοὺς παρεκάλεσε πολὺ νὰ βοηθήσωσι τὸν δυστυχῆ γέροντα πατέρα της, ὁ ὁποῖος ἀπέθνησκεν εἰς τὸ ἔρημον δάσος ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὰς ταλαιπωρίας.

Ὁ χωρικὸς καὶ ἡ σύζυγός του ἦσαν ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ ἐλυπήθησαν τὴν δυστυχῆ κόρην ἅμα τὴν εἶδον ὠχράν, νὰ τρέμῃ καὶ νὰ κλαίῃ καὶ ἤκουσαν τὴν

κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο ὁ πατήρ της. Ἡ χωρικὴ εἶπεν εἰς τὸν σύζυγόν της:

— Ἑτοίμασε, Γεώργιε, τὸ ἁμάξιον ἀμέσως καὶ ἐγὼ φροντίζω διὰ τὰ ἄλλα, διὰ νὰ ὑπάγωμεν νὰ βοηθήσωμεν τὸν πτωχὸν γέροντα.

Ὁ χωρικὸς ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὸν σταῦλον καὶ ἔζευξε τὸν ἵππον εἰς τὸ ἁμάξιόν του καὶ ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν αὐλήν, ἡ δὲ χωρικὴ ἔφερε στρῶμα μαλακόν, σταμνίον μὲ δροσερὸν νερὸν καὶ μίαν φιάλην μὲ ὄξος.

Ἔπειτα ἀνέβησαν εἰς τὸ ἁμάξιον καὶ εἶπαν καὶ εἰς τὴν Μαρίαν νὰ ἀναβῇ, ἀλλ' αὐτὴ ἅμα ἔμαθεν ὅτι τὸ ἁμάξιον θὰ κάμῃ μεγάλον κύκλον διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ δάσος, ἔλαβε τὸ σταμνίον μὲ τὸ νερὸν καὶ τὸ ὄξος καὶ ἔτρεξεν ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχεν ἔλθει, διὰ νὰ φθάσῃ ταχύτερα εἰς τὸν πατέρα της καὶ δώσῃ εἰς αὐτὸν βοήθειαν.

Ὅτε ἡ Μαρία ἔφθασεν εὗρε τὸν γέροντα ὀλίγον καλλίτερα καὶ καθήμενον εἰς τὴν ρίζαν δένδρου. Ὁ Ἰάκωβος εὐχαριστήθη ἅμα εἶδε τὴν Μαρίαν πλησίον του, διότι ἦτο ἀνήσυχος διὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν της.

Μετὰ ὀλίγην ὥραν ἔφθασαν καὶ οἱ καλοὶ χωρικοί, ἔβαλαν τὸν γέροντα εἰς τὸ ἁμάξιον καὶ ὅλοι μαζὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ χωρίον.

II

Ὁ χωρικὸς εἶχεν εἰς τὴν κατοικίαν του μίαν ὡραίαν μικρὰν οἰκίαν μὲ δύω δωμάτια καὶ μαγειρεῖον, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀκατοίκητα. Τὴν οἰκίαν αὐτὴν ἔδωκεν εἰς τὸν Ἰάκωβον καὶ τὴν Μαρίαν νὰ κατοικήσωσι.

Ἡ χωρικὴ τοὺς ἔδωσε μίαν κλίνην καλὴν διὰ τὸν γέροντα Ἰάκωβον καὶ μερικὰ ἄλλα πράγματα χρήσιμα. Ἡ Μαρία ἐκοιμᾶτο ἐπάνω εἰς ἓν ἀχυρόστρωμα ἀλλὰ πολὺ εὐχαριστημένη διότι ἦτο πλησίον εἰς τὸν πατέρα της, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀνάγκην περιποιήσεων.

Ἡ ἀσθένεια τοῦ Ἰακώβου δὲν εἶχεν ἀνάγκην οὔτε ἀπὸ ἰατρὸν οὔτε ἀπὸ ἰατρικά· ὁ δυστυχὴς γέρων εἶχεν ἀδυνατίσει πολὺ ἀπὸ τὴν κακὴν τροφὴν καὶ ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς ὁδοιπορίας. Εἶχε λοιπὸν ἀνάγκην διὰ νὰ γίνῃ καλὰ τροφῆς θρεπτικῆς καὶ ἀναπαύσεως.

Ἡ χωρικὴ ἔδιδε μὲ μεγάλην καλοσύνην ὅ,τι εἶχεν εἰς τὴν οἰκίαν της διὰ νὰ δυναμώσῃ ὁ γέρων· ἔδιδεν αὐγά, γάλα, βούτυρον, ἔσφαζεν ὄρνιθας καὶ ἔκαμε ζωμὸν ὑγιεινόν, ἠγόρασεν ὀλίγον οἶνον καλόν, καὶ ὅταν ὁ Ἰάκωβος ἀνέλαβεν ὀλίγον τὰς δυνάμεις του τοῦ ἔψινε καθημέραν ἕνα περιστέριον καὶ ἔτρωγε.

Ἡ Μαρία δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς

καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰς περιποιήσεις των πρὸς τὸν γέροντα πατέρα της καὶ πρὸς αὐτήν.

—Ὦ Θεέ μου! ἔλεγεν, εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου καλοὶ ἄνθρωποι!

Ἡ Μαρία ἐκάθητο πάντοτε πλησίον εἰς τὸ προσκέφαλον τοῦ ἀσθενοῦς πατρός της διὰ νὰ τὸν περιποιῆται καὶ διὰ νὰ τοῦ ὁμιλῇ· ἀλλὰ δὲν ἔμενεν ἀργή. Ἤξευρε νὰ ῥάπτῃ καὶ νὰ κεντᾷ πολὺ ὡραῖα, καὶ εἰργάζετο διὰ τοὺς εὐεργέτας των μὲ ζῆλον καὶ χωρὶς σχεδὸν διακοπήν. Ποτὲ τὴν ἡμέραν δὲν ἀνεπαύετο οὔτε μίαν στιγμήν, καὶ τὴν νύκτα ἀκόμη ὀλίγας ὥρας ἐκοιμᾶτο. Ἡ χωρικὴ ἐόλεπε τὴν ἐπιμέλειαν τῆς Μαρίας καὶ ἦτο πολὺ εὐχαριστημένη διὰ τὴν φιλοπονίαν της καὶ τὴν φρόνιμον καὶ εὐχάριστον συμπεριφοράν της.

Ἐκ τῆς καθαρᾶς καὶ θρεπτικῆς τροφῆς καὶ ἐκ τῶν περιποιήσεων ὁ Ἰάκωβος ἔγεινε ταχέως καλὰ καὶ ἠγέρθη ἀπὸ τὴν κλίνην. Πρὶν παρέλθωσι δὲ πολλαὶ ἡμέραι ἀπέκτησε τὰς δυνάμεις του καὶ ἤρχισε νὰ ἠμπορῇ νὰ ἐργάζεται καὶ αὐτός.

III

Ἡ Μαρία ἐπήγαινεν εἰς τὸ δάσος καὶ τοῦ ἔκοπτε

κλαδους ἐκ λύγου καὶ ἄλλων φυτῶν μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰάκωβος κατεσκεύαζε τὰ κάνιστρα. Τὸ πρῶτον κάνιστρον τὸ ὁποῖον ἔπλεξε τὸ προσέφερε δῶρον εἰς τὴν καλὴν χωρικήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐχρεώστει τὴν ζωήν του.

Τὸ κάνιστρον τοῦτο ἦτο καὶ στερεὸν καὶ ὡραῖον. Εἰς τὸ σκέπασμα εἶχε σχηματίσει μὲ κόκκινα κλαδία τὸ ὄνομα τῆς χωρικῆς, εἰς δὲ τὰς πλευρὰς τοῦ κανίστρου κατεσκεύασε μὲ πράσινα, μὲ κίτρινα καὶ μὲ κόκκινα κλαδία τὴν κατοικίαν μὲ τὰ τριγύρω δένδρα της. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωρίου ἐθαύμασαν τὸ ὡραῖον τοῦτο κάνιστρον, διὰ τὸ ὁποῖον εὐχαριστήθησαν πολὺ ἡ χωρικὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἅμα ὁ γέρων Ἰάκωβος ἐννόησεν ὅτι ἔγεινεν ἐντελῶς ὑγιής, εἶπεν εἰς τὸν χωρικὸν καὶ τὴν γυναῖκά του:

— Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν καλοσύνην καὶ διὰ τὰς περιποιήσεις σας. Εἴμεθα πτωχοὶ ἄνθρωποι καὶ δὲν ἠμποροῦμεν τίποτε νὰ σᾶς κάμωμεν, ἀλλὰ θὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν νύκτα καὶ ἡμέραν νὰ εἶσθε εὐτυχεῖς. Τώρα ὅμως ὅτε ἔγεινα καλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς δίδωμεν βάρος περισσότερον· πρέπει νὰ ἀναχωρήσωμεν ἡ κόρη μου καὶ ἐγώ.

Ὁ χωρικὸς ὅταν ἤκουσε τὸν σκοπὸν τοῦ γέροντος τὸν ἔλαβε ἀπὸ τὴν χειρα καὶ τοῦ εἶπε:

—Θέλετε νὰ φύγετε; Τί ἰδέα εἶναι αὐτή, γέροντά μου; Σᾶς ἔκαμα κανὲν κακὸν ἐγὼ ἢ ἡ γυναῖκα μου; Διατί θέλετε νὰ φύγετε, Ἐγὼ σὲ ἐνόμιζα φρόνιμον ἄνθρωπον, ἀλλ' ἡ ἰδέα αὐτὴ δὲν εἶναι πολὺ φρόνιμος.

Ἡ δὲ χωρικὴ ἐσπόγγισε τὰ δάκρυά της μὲ τὸ ἄκρον τῆς ποδιᾶς της καὶ εἶπε:

—Ποῦ θέλετε νὰ ὑπάγετε; ὁ χειμὼν ἔφθασε· μήπως θέλεις νὰ ἀσθενήσῃς πάλιν, Ἰάκωβε; Νὰ καθήσετε ἐδῶ· δὲν σᾶς ἀφίνομεν νὰ φύγετε.

Ὁ Ἰάκωβος ἀπεκρίθη ὅτι ἤθελε νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ νὰ μὴ εἶναι βάρος περισσότερον.

—Τί κάθεσαι καὶ μοῦ λέγεις, γέροντα; εἶπεν ὁ χωρικός. Κανὲν βάρος δὲν μᾶς δίδετε οὔτε σὺ οὔτε ἡ Μαρία. Ἡ οἰκία εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖτε δὲν μᾶς χρειάζεται, καὶ τὴν ὀλίγην τροφήν σας ἠξεύρετε νὰ τὴν πληρώνετε περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἀξίζει. Πίστευσέ με ὅτι πολὺ θὰ λυπηθῶμεν ἂν ἀναχωρήσετε. Εἶσθε τόσον καλοὶ σύντροφοι καὶ οἱ δύω.

—Ἡ Μαρία μοῦ ῥάπτει καὶ μοῦ πλέκει ὅ,τι χρειάζεται εἰς τὴν οἰκογένειαν, εἶπεν ἡ χωρική. Ἂν θέλεις δὲ Ἰάκωβε νὰ πλέκῃς κάνιστρα, ἠμπορεῖς νὰ κερδίζῃς τὰ ἔξοδά σου καὶ τῆς Μαρίας καὶ νὰ μὴ ἔχῃς ἀνάγκην τῆς βοηθείας μας. Προχθὲς ἐπῆγα εἰς τὸ βάπτισμα τῆς κόρης τοῦ μυλωνᾶ ἐκεῖ κάτω· τὸ πιστεύεις ὅτι ὅλαι αἱ γυναῖκες ὅπου ἦσαν εἰς τὸν μύ-

λον ἅμα εἶδον τὸ εὔμορφον κάνιστρόν μου μὲ εἶπαν ὅτι θέλουν καὶ αὐταὶ παρόμοια, καὶ μὲ παρεκάλεσαν νὰ σοῦ δώσω παραγγελίαν; Ἐγὼ λοιπὸν ἀμέσως ἀπὸ αὔριον θὰ σοῦ εὕρω ἐργασίαν ὅσην θέλεις. Μεῖνε ἥσυχος, Ἰάκωβε, αἱ παραγγελίαι δὲν θὰ σοῦ λείψουν, φθάνει μόνον νὰ ἔχῃς ὄρεξιν καὶ καιρόν. Καθήσετε ἐδῶ μαζύ μας· ἡμεῖς σᾶς ἀγαπῶμεν πολὺ καὶ θὰ λυπηθῶμεν ἂν φύγετε. Μείνετε ἐδῶ, θὰ περάσωμεν καλὰ τὸν χειμῶνα.

Ὁ Ἰάκωβος καὶ ἡ Μαρία ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ μείνωσιν εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο χωρίον, οἱ δὲ καλοὶ χωρικοὶ ἐχάρησαν πολύ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Η ΔΙΑΜΟΝΗ ΕΙΣ ΤΟ ΕΛΑΤΟΧΩΡΙΟΝ

—

I

Ὁ γέρων Ἰάκωβος καὶ ἡ κόρη του ἔμειναν εἰς τὸ μικρὸν χωρίον καὶ ἐφρόντισαν ἀμέσως νὰ ζῶσι χωριστὰ διὰ νὰ μὴ δίδουν βάρος εἰς τοὺς καλοὺς χωρικούς. Διὰ τῆς ἐργασίας των ἠγόρασαν ὀλίγα ἔπιπλα πτωχικὰ διὰ τὴν οἰκίαν των καὶ μερικὰ πράγματα διὰ τὸ μαγειρεῖον.

Ἡ Μαρία ἦτο εὐτυχὴς διότι ἠδύνατο καὶ πάλιν νὰ ἑτοιμάζῃ μόνη τὸ φαγητὸν τοῦ πατρός της καὶ νὰ τὸν περιποιεῖται ἕπως ἄλλοτε εἰς τὸ Ἐσβοῦργον.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ μικροῦ τούτου χωρίου ἔζων ὡς καλοὶ φίλοι. Ὁ Ἰάκωβος ἔκαμνε κάνιστρα, ἡ Μαρία ἔρραπτε καὶ ἔπλεκε. Κατὰ τὰς ἑσπέρας τοῦ χειμῶνος ἤρχοντο ὁ χωρικός, ἡ χωρικὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τῆς κατοικίας εἰς ἓν μεγάλον δωμάτιον καὶ ἐκεῖ θερμαινόμενοι εἰς τὴν πυρὰν συνωμίλουν, εἰργάζοντο καὶ ἤκουον τὰ ὡραῖα καὶ ὠφέλιμα παραμύθια τὰ ὁποῖα διηγεῖτο ὁ γέρων Ἰάκωβος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπέρασαν πολὺ καλὰ τὸν χειμῶνα.

Πλησιον εἰς τὴν κατοικίαν ὑπῆρχεν ἀρκετὰ μεγάλον χωράφιον τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ καλον να γίνῃ κῆπος. Ἀλλ' ὁ χωρικὸς καὶ ἡ σύζυγός του δὲν ἤξευραν τὴν καλλιέργειαν τῶν κήπων εἶχον δὲ καὶ πολλὰς ἐργασίας εἰς τοὺς ἀγρούς.

Ὁ Ἰάκωβος ἀπεφάσισε νὰ καλλιεργήσῃ τὸ χωράφιον τοῦτο καὶ νὰ τὸ μεταβάλῃ εἰς κῆπον. Ἀμέσως λοιπὸν τὸ φθινόπωρον ἤρχισε τὰς αναγκαίας ἐργασίας, καὶ μόλις ὁ ἥλιος τῆς ἀνοίξεως ἀνέλυσε τὰς χιόνας, αὐτὸς καὶ ἡ Μαρία ἤρχισαν ἐργαζόμενοι ἀπὸ τὸ πρωῒ ἕως τὸ ἑσπέρας. Ἐχώρισαν τὸ χωράφιον εἰς μικρὰ τετράγωνα μέρη καὶ ἔσπειραν εἰς αὐτὰ διά-

φορα λάχανα, εἰς τὰ ἄκρα ἐφύτευσαν εὐώδη φυτὰ διὰ νὰ εὑρίσκωσιν αἱ μέλισσαι καλὴν τροφήν, ἔστρωσαν τοὺς μικροὺς δρόμους μὲ ἄμμον, καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἡ ξηρὰ καὶ ἀκαλλιέργητος γῆ ἐπρασίνισε.

Ἡ Μαρία ὅμως δὲν ἦτο εὐχαριστημένη ἀκόμη, ἤθελεν ὁ κῆπος ἐκτὸς τῶν λαχανικῶν νὰ ἔχῃ καὶ ἄνθη. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὸν πατέρα της ὅταν ἐπήγαινεν εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ πωλήσῃ τὰ κάνιστρά του νὰ ἀγοράζῃ σπόρους καὶ φυτὰ διαφόρων ἀνθέων. Ὁ γέρων Ἰάκωβος ὁ ὀποῖος, ὡς γνωρίζομεν, ἦτο καὶ αὐτὸς φίλος τῶν ἀνθέων, ἔφερεν εἰς τὴν Μαρίαν ὅ,τι τοῦ ἐζήτει καὶ τὰ τριαντάφυλλα, τὰ ἴα, οἱ κρῖνοι καὶ ἄλλα διάφορα ἄνθη ἄγνωστα ἐντελῶς εἰς τὸ χωρίον ἐστόλισαν τὸ ἔρημον αὐτὸ μέρος τὸ περικυκλωμένον ἀπὸ ἄγρια δάση. Ἡ Μαρία ἐκαλλιέργει τὰ ἄνθη της μὲ τὴν αὐτὴν ἀγάπην ὡς ἄλλοτε, καὶ ἐνθυμεῖτο τὴν εὐτυχῆ ζωήν της εἰς τὴν μικρὰν οἰκίαν των εἰς τὸ Ἐσβοῦργον. Ὁ λαχανόκηπος προώδευσε πολὺ καλὰ καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐφαίνετο εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ σεβαστοῦ γέροντος.

II

Διὰ τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς ἡσύχου ζωῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ὁ γέρων Ἰάκω-

δος ἀπέκτησε καὶ πάλιν τὴν ὑγείαν του, τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν εὐθυμίαν του.

Ἡ Μαρία ἦτο πλήρης χαρᾶς βλέπουσα τὸν πατέρα της ὑγιῆ ὅπως ἄλλοτε. Μίαν πρωΐαν ἅμα ἐπανῆλθεν ἡ ἄνοιξις ἐσυλλογίσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ νὰ συνάξῃ ἄγρια ἴα, τὰ ὁποῖα ἐγνώριζεν ὅτι ἀγαπᾶ πολὺ ὁ πατήρ της, καὶ νὰ τοῦ προσφέρῃ αὐτὰ καθὼς ἔκαμνεν ἄλλοτε κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας των εἰς τὸ Ἐσβοῦργον. Μετὰ πολλὰς ἀναζητήσεις ἀνεκάλυψεν ὑποκάτω ὑπὸ τὰς βάτους καὶ τὰς ἀκάνθας τοῦ φράκτου τοῦ κήπου ὀλίγα ἴα πολὺ ὡραῖα καὶ μὲ γλυκυτάτην εὐωδίαν. Ἔκαμε μικρὰν εὔμορφην ἀνθοδέσμην καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὸν γέροντα καθ' ἣν ὥραν ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος.

— Καλά! εἶπεν ὁ γέρων δεχόμενος μὲ εὐχαρίστησιν τὰ ὡραῖα ἄνθη· βλέπεις, παιδί μου, ὅτι ὅστις ζητεῖ μὲ ἐπιμέλειαν πρᾶγμά τι κατορθώνει νὰ εὕρῃ τὸ ζητούμενον. Σὲ εὐχαριστῶ, Μαρία μου, διὰ τὸ δῶρόν σου, διότι μοῦ ἐνθυμίζει εὐτυχεῖς καιροὺς καὶ διότι βλέπω ὅτι ἡ καρδία σου εἶναι πάντοτε ἀγαθὴ πρὸς τὸν γέροντα πατέρα σου. Τὰ ὡραῖα αὐτὰ ἄνθη θὰ τὰ εὕρες βεβαίως, παιδί μου, κρυμμένα ὑπὸ τὰς ἀγρίας βάτους. Δὲν σοῦ φαίνεται ὅτι ἡ θέσις των ὁμοιάζει μὲ τὴν ἰδικήν μας τύχην, οἱ ὁποῖοι δυστυχήσαντες εὕρομεν καταφύγιον

καὶ ἡσυχίαν μέσα εἰς τὰ ἄγρια καὶ σκοτεινὰ αὐτὰ δάση; Βλέπεις λοιπόν, Μαρία μου, ὅτι ἡ ἀθωότης καὶ ἡ ἀρετὴ εὑρίσκει πάντοτε ἀνάπαυσιν καὶ εὐτυχίαν καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς δυστυχεῖς ἡμέρας.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διῆλθον ὁ Ἰάκωβος καὶ ἡ Μαρία τρία ἔτη εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο χωρίον ἥσυχοι καὶ ἐργαζόμενοι, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐλησμόνησαν ὅσας ὑπέφερον ἕως τότε ἀδικίας καὶ θλίψεις.

Ἀλλ' ὅταν ἐπανῆλθε τὸ φθινόπωρον, ὁ Ἰάκωβος ἠσθάνθη ὅτι εἶχεν ἀδυνατίσει πολύ. Ἤρχισε νὰ μὴ ἐμπορῇ νὰ ἐργάζεται ὡς πρότερον, καὶ μολονότι ἐπροσπάθει νὰ κρύπτῃ ἀπὸ τὴν Μαρίαν τὴν κατάστασίν του διὰ νὰ μὴ τὴν λυπήσῃ καὶ τὴν φοβίσῃ, αἱ ὁμιλίαι του ὅμως χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἦσαν μελαγχολικαί.

Μίαν ἡμέραν ὁ Ἰάκωβος εἶχεν ἀναβῇ εἰς κλίμακα καὶ ἔκοπτε μῆλα ἀπὸ μίαν μηλέαν καὶ τὰ ἔρριπτεν εἰς τὴν Μαρίαν, ἥτις ἦτο ὑπὸ τὸ δένδρον καὶ τὰ ἔθετε μὲ προσοχὴν ἐντὸς κανίστρου.

— Βλέπεις, Μαρία, εἶπεν ὁ γέρων, ὅτι ὁ ἄνεμος τοῦ φθινοπώρου ἤρχισε νὰ ῥίπτῃ τὰ κίτρινα φύλλα τοῦ δένδρου κατὰ γῆς· ἀλλὰ δὲν παρετήρησας, ἀγαπητή μου Μαρία, ὅτι ἤρχισε νὰ παίζῃ καὶ μὲ τὰς λευκὰς τρίχας μου. Αἱ λευκαὶ τρίχες εἶναι ὡς τὰ φύλλα τῶν δένδρων. Ἔφθασε λοιπόν, παιδί μου, καὶ

τὸ ἰδικόν μου φθινόπωρον, θὰ φθάσῃ καὶ τὸ ἰδικόν σου ὁμοίως. Προσπάθησε λοιπὸν νὰ ὁμοιάσῃς μὲ τὸ δένδρον τοῦτο, καὶ ὅταν φθάσῃ τὸ φθινόπωρόν σου νὰ ἠμπορῇς νὰ δείξῃς τόσον ὡραίους καρπούς, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ μείνῃ εὐχαριστημένος ἀπὸ σέ. Ἄκουσε μὲ προσοχὴν τὰς συμβουλάς μου, Μαρία, καὶ ἐνθυμοῦ αὐτάς, διότι εἶμαι γέρων, παιδί μου, καὶ δὲν ἠξεύρομεν πόσον καιρὸν ἀκόμη θὰ εἴμεθα μαζὺ διὰ νὰ σὲ συμβουλεύω καὶ νὰ σὲ προστατεύω.

Ἡ Μαρία παρετήρησε μετὰ προσοχῆς τὸν πατέρα της καὶ ἐδάκρυσε, διότι πρώτην φορὰν τὸν ἤκουσε νὰ ὁμιλῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· ἡ καρδία της προησθάνθη ὅτι ὁ γέρων πατήρ της ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΠΑΤΡΙΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

I

Ἅμα ἔφθασεν ὁ χειμὼν ὁ Ἰάκωβος ἠσθένησεν. Ἡ Μαρία ἐνόμισε καλὸν νὰ προσκαλέσῃ τὸν ἰατρὸν τοῦ γειτονικοῦ χωρίου Ἐρλεβρὸν καὶ εἶπε τὴν ἐπιθυμίαν της αὐτὴν εἰς τὴν καλὴν Μαγδαλινήν, καὶ εἰς τὸν σύζυγόν της Πέτρον, ὅστις ἀμέσως ἐπῆγεν ὁ ἴδιος εἰς τὸ χωρίον μὲ τὸ ἁμάξιόν του καὶ ἔφερε τὸν ἰατρόν.

Ὁ ἰατρὸς εἶδε τὸν ἀσθενῆ γέροντα μετὰ προσοχῆς καὶ διέταξε τὰ ἀναγκαῖα φάρμακα· ὅταν ὁ ἰατρὸς ἐξήρχετο, ἡ Μαρία τὸν ἠκολούθησεν εἰς τὴν ἔξω θύραν καὶ τὸν ἠρώτησε πῶς εἶναι ἡ ὑγεία τοῦ πατρός της καὶ ἂν ἐλπίζῃ ὅτι θὰ γείνῃ ταχέως καλά.

Ὁ ἰατρὸς ἀπεκρίθη εἰς τὴν Μαρίαν ὅτι δὲν ἔβλεπεν ἐπὶ τοῦ παρόντος κανένα κίνδυνον, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πατήρ της εἶναι γέρων καὶ πολὺ ἀδύνατος ὑπάρχει πάντοτε φόβος.

Ἡ δυστυχὴς Μαρία ἐλυπήθη καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ, ἀλλὰ πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρός της ἐσπόγγισε τὰ δάκρυά της καὶ ἐπροσποιήθη μάλιστα ὅτι ἦτο εὔθυμος διὰ νὰ μὴ φοβίσῃ τὸν γέροντα.

Ἐπεριποιεῖτο τὸν πατέρα της μὲ μεγάλην ἀγάπην καὶ προσοχὴν καὶ ἐπροσπάθει νὰ διακρίνῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ὅλας τὰς ἐπιθυμίας του διὰ νὰ τὰς προλαμβάνῃ. Ὁλοκλήρους νύκτας διήρχετο καθημένη εἰς τὸ προσκέφαλον τοῦ γέροντος χωρὶς νὰ κοιμᾶται· καὶ ὅταν ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ὁ Πέτρος τὴν ἐβίαζαν νὰ κοιμηθῇ ὀλίγον, διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσῃ ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὴν ἀϋπνίαν, ἡ Μαρία ἔπιπτεν εἰς τὴν κλίνην της, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ, διότι ἅμα ἤκουε τὸν πατέρα της νὰ στενάξῃ ἢ ὀλί-

γον νὰ κινηθῇ ἐσηκώνετο ἀμέσως καὶ ἔτρεχε περιπατοῦσα ἐλαφρὰ εἰς τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν διὰ νὰ ἴδῃ πῶς ἦτο καὶ τί ἤθελε.

Καὶ τὰ φάρμακα καὶ τὴν τροφὴν τοῦ γέροντος τὰ ἡτοίμαζε μόνη της ἡ Μαρία· μόνη της ἐφρόντιζε νὰ διορθώνῃ τὰ προσκέφαλα καὶ νὰ ἀερίζῃ τὰ σκεπάσματά του, ἀνεγίνωσκε δὲ εἰς αὐτὸν καὶ βιβλία διὰ νὰ τὸν διασκεδάζῃ. Ὅταν δὲ ὁ γέρων ἀπεκοιμᾶτο τότε βλέπουσα τὸ ὠχρὸν καὶ ἰσχνὸν πρόσωπόν του ἤρχιζε νὰ κλαίῃ σιωπηλά.

Διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας, διότι πάντοτε ἔρραπτε καὶ ἐκέντα ἡ Μαρία πολλὰς ὥρας καὶ τὴν νύκτα ἀκόμη, εἶχεν οἰκονομήσει ὀλίγα χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐξώδευσεν ὅλα ἀγοράζουσα ὅ,τι πρᾶγμα ἐφαντάζετο ὅτι ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ ἢ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν πατέρα της. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐπανέφερε τὴν ὑγείαν εἰς τὸν ἀγαπητὸν γέροντα.

II

Ὁ Ἰάκωβος ἠσθάνετο καλῶς τὴν κατάστασίν του καὶ ἠθέλησε κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του νὰ ἐνθυμίσῃ εἰς τὴν Μαρίαν ὅσα τὴν εἶχε διδάξει ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ μαθήματα ἕως τότε, κατὰ τὰς διαφόρους εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς περιστάσεις

τῆς ζωῆς των. Ἐσυλλογίζετο ὁ φιλόστοργος γέρων ὅτι ὅσα θὰ ἔλεγεν εἰς τὴν κόρην του κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμὰς θὰ ἔμενον εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς πάντοτε.

— Ἀγαπητή μου Μαρία, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος, βλέπεις ὅτι εἶμαι ἀσθενής, εἶμαι γέρων καὶ ἀδύνατος. Αἰσθάνομαι, κόρη μου, ὅτι δὲν θὰ ἐγερθῶ ἐκ τῆς κλίνης· ὁ Θεὸς μὲ καλεῖ πλησίον του. Αἰσθάνομαι ὅτι ἡ ψυχή μου εἶναι ἕτοιμος νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου τῶν θλίψεων καὶ τῶν δυστυχιῶν. Θὰ σὲ ἀφήσω πλέον, Μαρία μου· θὰ σὲ ἀφήσω δὲ μόνην, χωρὶς συγγενεῖς, χωρὶς προστάτην κανένα, ἔρημον εἰς ξένον τόπον. Τί νὰ γείνῃ, παιδί μου. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἄκουσε, καὶ μὴ κλαίῃς, Μαρία μου. Δὲν θὰ χωρισθῶμεν αἰωνίως· θὰ ἔλθῃ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ συναντηθῶμεν ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ ἐπανίδωμεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον, ἐμπρὸς εἰς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν μεγάλην ταύτην εὐτυχίαν, προσπάθησε, τέκνον μου, νὰ εἶσαι πάντοτε ἀγαθὴ καὶ τιμία κόρη, ὅπως ἦσο ἕως τώρα· προσπάθησε νὰ μὴ κάμῃς ποτὲ τίποτε, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεσαι ὅτι ἂν ἤθελες τὸ κάμει ἐνώπιόν μου ἤθελες ἐρυθριάσει. Ἐγὼ θὰ σὲ βλέπω πάντοτε ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ Θεός, ὁ ὁποῖος ἀναγινώσκει μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τῶν ἀν-

θρώπων θὰ σὲ βλέπῃ καὶ θὰ σὲ ἀκούῃ παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ θὰ σὲ προστατεύῃ ἐνόσῳ εἶσαι ἐνάρετος καὶ φυλάττεις τὰς ἐντολάς του.

«Ἰδέ με καλὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, Μαρία, καὶ δός μου ὑπόσχεσιν ὅτι, ἂν ποτε σοῦ ἔλθῃ ὁ πειρασμὸς νὰ κάμῃς κακήν τινα πρᾶξιν, θὰ ἐνθυμῆς τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν μου, τὰς λευκάς μου τρίχας, καὶ τὰ δάκρυά μου αὐτὰ τὰ ὁποῖα βλέπεις τὴν στιγμὴν αὐτὴν ῥέοντα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου.

«Ἔλα, βάλε τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τῆς ψυχρᾶς χειρός μου καὶ εἰπέ μου ὅτι ὑπόσχεσαι νὰ μὴ λησμονήσῃς ποτὲ τοὺς λόγους μου. Ἂν ἀκολουθήσῃς τὰς συμβουλάς μου θὰ ἀποθάνω ἥσυχος, διότι θὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ εἶσαι πάντοτε καλὴ καὶ ἐνάρετος κόρη, ὅτι δὲν θὰ δυστυχήσῃς ποτέ, καὶ θὰ ἔχω τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἔλθῃς μίαν ἡμέραν νὰ εὕρῃς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα σου ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

I

Ἀπὸ τὴν νύκτα ταύτην ὁ γέρων Ἰάκωβος ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιζήσῃ. Ἡ Μαρία λοιπὸν ἐπῆγεν ἀμέσως τὴν ἄλλην ἡμέραν εἰς τὸ χωρίον καὶ εἰδοποίησε τὸν ἐφημέριον περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πατρός της.

Ὁ ἀγαθὸς καὶ σεβάσμιος ἱερεὺς ἦλθε καὶ εἶδε τὸν

ἀσθενῆ γέροντα καὶ πολλάκις ἔκτοτε ἐπεσκέφθη αὐτόν· ἀναχωρῶν δὲ ἔλεγε πάντοτε εἰς τὴν Μαρίαν παρηγορητικοὺς λόγους, ὅπως μετριάζῃ τὴν λύπην αὐτῆς.

Μίαν ἡμέραν εὗρε τὸν Ἰάκωβον ἀσθενέστερον ἢ ἄλλοτε. Ὁ γέρων παρεκάλεσε τὴν Μαρίαν νὰ ἐξέλθῃ διότι ἐπεθύμει νὰ μείνῃ μόνος μὲ τὸν ἐφημέριον· ὅτε δὲ εἰσῆλθεν ἡ Μαρία εἰς τὸ δωμάτιόν του, εἶπεν εἰς αὐτήν.

— Ἀγαπητή μου Μαρία, ἐξωμολογήθην εἰς τὸν ἀγαθὸν ἐφημέριον καὶ αὔριον τὸ πρωΐ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, μὲ ὑπεσχέθη νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ κοινωνήσῃ.

Ἡ Μαρία ἐφοβήθη καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ἐφάνησαν δάκρυα, διότι ἐνόησεν ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν καλὸν καὶ ἀγαπητὸν αὐτῆς πατέρα, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε.

Ὁ Ἰάκωβος διῆλθεν ὅλην τὴν ἡμέραν αὐτὴν προσευχόμενος καὶ πολὺ ὀλίγον ὡμίλησε· τὴν ἄλλην ἡμέραν, τὴν πρωΐαν, ἐπανῆλθεν ὁ ἐφημέριος φέρων τὴν Ἁγίαν Κοινωνίαν. Ἡ Μαρία ἐγονυπέτησεν ἀμέσως πλησίον εἰς τὴν κλίνην τοῦ πατρός της καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ τρέμουσα, προσευχομένη καὶ κλαίουσα σιωπηλῶς. Ὁ γέρων Πέτρος καὶ ἡ Μαγδαληνὴ καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς οἰκίας ἐγο-

νάτισαν ὁμοίως καὶ ἐδέοντο εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, τὸν ὁποῖον ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο ὡς τὸν καλλίτερον φίλον αὐτῶν, ἐνθυμούμενοι τὰς φρονίμους συμβουλάς του.

II

Ὁ Ἰάκωβος ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος του, καὶ ὅλοι ἦσαν λυπημένοι καὶ ἐπεριποιοῦντο αὐτὸν πολὺ φροντίζοντες νὰ μὴ τοῦ λείπῃ τίποτε. Ὅλην τὴν ἡμέραν, πότε ὁ χωρικός, πότε ἡ σύζυγός του εἰσήρχοντο εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιόν του καὶ ἔβλεπον πῶς ἦτο καὶ τὸν ἠρώτων τί θέλει. Ἡ δὲ Μαρία ἔλεγε πάντοτε εἰς αὐτούς: — « Πῶς τὸν βλέπετε, ἐλπίζετε νὰ γείνῃ καλά; »

Μίαν νύκτα, ἐν ᾧ ἡ Μαρία ἐκάθητο κατὰ τὸ σύνηθες πλησίον τοῦ πατρός της, ὁ γέρων εἶπεν εἰς αὐτὴν μὲ φωνὴν ἀδύνατον:

— Μαρία, ἄναψε τὸ κηρίον καὶ ἀνάγνωσέ μου ὀλίγα μέρη τοῦ βιβλίου τούτου.

Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ὁ γέρων Ἰάκωβος ἔδιδεν εἰς τὴν κόρην του νὰ ἀναγνώσῃ ἦτο τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀγοράσει μὲ τὰς οἰκονομίας του μετὰ τὴν ἐξορίαν αὐτῶν ἐκ τοῦ Ἐσβούργου.

Ἅμα ἐτελείωσεν ἡ ἀνάγνωσις, ὁ Ἰάκωβος εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν:

— Σὲ εὐχαριστῶ, κόρη μου, διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὰς περιποιήσεις σου κατὰ τὴν ἀσθένειάν μου. Ἐφύλαξες τὴν τετάρτην ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν τῆς ἀγαθῆς σου καρδίας. Ἐνθυμήσου τοῦτο τὸ ὁποῖον θὰ σὲ εἴπω τώρα, Μαρία: Ὁ Θεὸς θὰ ἀνταμείψῃ τὴν ἀγαθότητά σου· θὰ γείνῃς καὶ πάλιν εὐτυχής, ἂν καὶ σὲ ἀφίνω πτωχὴν καὶ ἔρημον εἰς τὸν κόσμον. Ναί, παιδί μου· τίποτε ἄλλο δὲν ἔχω νὰ σοῦ ἀφήσω παρὰ τὴν εὐχήν μου καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο βιβλίον. Νὰ εἶσαι φρόνιμος καὶ καλή, ἡ δὲ εὐλογία μου, εὐλογία γέροντος ἔχοντος τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν Θεόν, θὰ σὲ κάμῃ εὐτυχῆ. Ἡ πατρικὴ εὐχὴ διὰ τὰ ἐνάρετα παιδία εἶναι ἡ καλλιτέρα κληρονομία. Τὸ βιβλίον τοῦτο νὰ τὸ φυλάξῃς πρὸς ἐνθύμησίν μου. Εἶναι πολύτιμον, διότι περιέχει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ παρηγορῇ, νὰ δίδῃ θάρρος καὶ νὰ σώζῃ τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτὸν εἰλικρινῶς καὶ μετὰ πίστεως. Ἄ! πόσας φορὰς εἰς τὴν ζωήν μου ἡ ἀνάγνωσις τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲ ἐπαρηγόρησεν εἰς τὰς θλίψεις μου καὶ μοῦ ἔδωκε θάρρος καὶ δύναμιν νὰ ὑποφέρω τοὺς κόπους καὶ τὰς δυστυχίας! Φύλαξέ το, παιδί μου, εἶναι ὁ καλλίτερος σύντροφος τὸν ὁποῖον σοῦ ἀφίνω.

Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ὁ γέρων Ἰάκωβος ἐστήριξε τὴν

κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου του διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Ὅτε δὲ ἐπληροίαζε νὰ ἐξημερώσῃ ἐκάλεσε τὴν Μαρίαν καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν:

Ἡ Μαρία ἤνοιξεν ἀμέσως τὸ παράθυρον, ὁ δὲ γέρων ἀνεσήκωσε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδε τὸν καθαρὸν οὐρανὸν στολισμένον μὲ πλῆθος ἀστέρων. Τὸ βλέμμα του ἦτο ἥσυχον καὶ πλῆρες ἐλπίδος· ἔπειτα ἔκλινε πάλιν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπεκοιμήθη . . . τὸν γλυκὺν καὶ αἰώνιον ὕπνον τοῦ δικαίου.

III

Ἡ δυστυχὴς Μαρία δὲν ἐνόησεν ὅτι ἀπέθανεν ὁ πατήρ της, ἀλλὰ ἐνόμισεν ὅτι ἐλειποθύμησε, διότι δὲν ἐπίστευεν ὅτι ὁ πατήρ της ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ τόσῳ ταχέως καὶ διότι ποτὲ δὲν εἶχεν ἰδεῖ ἄνθρωπον ἀποθνήσκοντα. Μετ' ὀλίγην ὅμως ὥραν, βλέπουσα αὐτὸν ὅτι ἐξηκολούθει νὰ μένῃ ἀκίνητος καὶ νὰ μὴ ἀναπνέῃ, ἤρχισε νὰ ἀνησυχῇ καὶ τρέξασα ἐξύπνησεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκίας, οἵτινες ἀμέσως ἦλθον εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γέροντος.

Ὅτε ἡ Μαρία ἔμαθεν ὅτι ὁ πατήρ της ἀπέθανεν, ἔπεσεν εἰς τὸ στῆθός του κλαίουσα καὶ ἠσπάζετο τὸ ὠχρὸν καὶ παγωμένον πρόσωπον αὐτοῦ.

— Πατέρα μου, καλέ μου, ἀγαπητέ μου πατέρα! ἐφώναζε· πῶς θὰ σοῦ ἐκφράσω πλέον τὴν εὐγνωμοσύνην μου δι' ὅσα ἔκαμες δι' ἐμέ; Ἐκεῖ εἰς τὸν οὐρανὸν ὅπου εὑρίσκεσαι ἄκουσε τὰς εὐχαριστήσεις μου διὰ τὰς εὐεργεσίας σου, διὰ τὰς καλάς σου συμβουλὰς τὰς ὁποίας καθημέραν μοῦ ἔδιδες μὲ τὰ χείλη αὐτά, τὰ παγωμένα τώρα, τὰ ὁποῖα ποτὲ πλέον δὲν θὰ μοῦ ὁμιλήσωσι.

«Φιλῶ μετ' εὐγνωμοσύνης τὴν παγωμένην αὐτὴν χεῖρά σου, ἥτις εἰργάσθη τόσῳ δι' ἐμέ, καὶ ἡ ὁποία μὲ ἐτιμώρει ὅτε ἤμην παιδίον. Τώρα ἀναγνωρίζω πόσον ὁ σκοπός σου ἦτο καλὸς καὶ πόσον ἡ αὐστηρότης σου μὲ ὠφέλησε. Ναί, σὲ εὐχαριστῶ, σὲ εὐχαριστῶ, πατέρα μου, ἐξ ὅλης ψυχῆς δι' ὅσα καλὰ μοῦ ἔκαμες, καὶ σοῦ ζητῶ συγχώρησιν ἂν ποτε σὲ ἐλύπησα μὲ τὰς παιδικὰς ἀπροσεξίας μου .... Θεέ μου, σύ, σὺ μόνος, Θεέ μου, δύνασαι νὰ ἀνταμείψῃ τὸν πατέρα μου διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ τόσῳ μεγάλην ἀγάπην του καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητά του. Ἀλλοίμονον! Διατί νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἀποθάνω καὶ ἐγὼ ἀμέσως, αὐτὴν τὴν στιγμήν, καὶ νὰ ὑπάγω νὰ τὸν εὕρω εἰς τὸν οὐρανόν! Θεέ μου! Θεέ μου! τί εἶναι λοιπὸν ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς; Τὸ παραμικρὸν ἀρκεῖ νὰ τὴν καταστρέψῃ. Ἀλλ' εὐτυχῶς ἐκεῖ ἐπάνω εἶναι ὁ οὐρανός, ἐκεῖ πλησίον σου, Θεέ μου,

εἶναι ἡ αἰωνία ζωὴ καὶ ἡ εὐτυχία, καὶ αὐτὴ θὰ εἶναι ἀπὸ σήμερον ἡ παρηγορία μου καὶ ἡ ἐλπίς μου.»

Ὅλοι οἱ παρόντες ἄνθρωποι ἔκλαιον, καὶ μὲ πολὺν κόπον καὶ μὲ πολλὰς παρακλήσεις κατώρθωσεν ἡ Μαγδαληνὴ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν Μαρίαν ἀπὸ τὸν νεκρὸν καὶ νὰ τὴν φέρῃ εἰς ἄλλο δωμάτιον.

Ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν Μαρίαν νὰ ἐπανέλθῃ πλησίον τοῦ νεκροῦ πατρός της, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ μέχρι τῆς πρωΐας προσευχομένη καὶ κλαίουσα.

Τὴν πρωΐαν ἔθεσαν τὸν γέροντα εἰς τὸ νεκροκράβατον, ἡ Μαρία ἔβαλεν εἰς τὰς ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους χεῖράς του μικρὰν ἀνθοδέσμην ἀπὸ ἡράνθεμα καὶ ἴα, τὰ ὁποῖα τόσον ἠγάπα ὁ γέρων.

Τέλος ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς ταφῆς τοῦ νεκροῦ, ἡ δὲ Μαρία ἠκολούθησε τὴν κηδείαν μέχρι τοῦ τάφου ὠχρὰ καὶ κλαίουσα, καὶ ὅλοι ἐλυποῦντο τὴν δυστυχῆ κόρην, ἥτις ἔμενεν ὀρφανὴ καὶ ἀπροστάτευτος εἰς τὸν κόσμον.

Πρὶν θέσωσι τὸν νεκρὸν εἰς τὸν τάφον, ἡ Μαρία ἐφίλησε τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ γέροντος καὶ ἔλεγε:

— Διὰ τελευταίαν φορὰν βλέπω τὸ ἀγαπητόν καὶ σεβαστόν σου πρόσωπον! πόσον εἶναι ὡραῖον ἀκόμη! Φαίνεται ὡς νὰ μειδιᾷ. Δός μου τὴν εὐχήν σου πα-

τέρα μου, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὅπου τώρα εὑρίσκεσαι.

Ὁ Πέτρος καὶ ἡ σύζυγός του ἀπεμάκρυναν τὴν Μαρίαν ἀπὸ τὸ λείψανον, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐξεφώνησε συγκινητικὸν λόγον, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποίου εὐχαρίστησε τοὺς καλοὺς χωρικοὺς διὰ τὰς εὐεργεσίας των πρὸς τὸν γέροντα, καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ προστατεύωσιν ὡς γονεῖς τὴν δυστυχῆ ὀρφανὴν ἥτις ἔμεινεν ἔρημος εἰς τὸν κόσμον.

Τὸν γέροντα Ἰάκωβον ἔθαψαν εἰς μίαν γωνίαν τοῦ κοιμητηρίου πλησίον τοῦ τοίχου ὑπὸ τῆς σκιὰν μεγάλης πεύκης. Ἡ Μαρία ὁσάκις ἐπήγαινεν εἰς τὴν λειτουργιαν ἤρχετο εἰς τὸ κοιμητήριον, καθὼς καὶ τὰς κυριακὰς τὸ ἑσπέρας. καὶ προσηύχετο γονυπετης επι του ταφου του πατρός της. Παντοτε δὲ ἀνεχώρει ἐνθυμουμένη τὰς φρονίμους συμβουλὰς τοῦ σεβαστοῦ γέροντος, τὰς ὁποίας ὡρκίζετο νὰ ἀκολουθῇ αἰωνίως, καὶ ἐλπίζουσα ὅτι θὰ ἀξιωθῇ καὶ αὐτὴ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οὐρανὸν πλησίον εἰς τοὺς ἐναρέτους γονεῖς της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ ΝΕΑ ΧΩΡΙΚΗ

I

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ πατρός της ἡ Μαρία ἦτο πάντοτε λυπημένη. Ὅλα τὰ πράγματα ἐφαίνοντο εἰς αὐτὴν πένθιμα, τὰ ἄνθη ὅτι δὲν ἦσαν ὡς ἄλλοτε δροσερὰ καὶ αἱ ὑψηλαὶ πεῦκαι, αἱ ὁποῖαι περιεκύκλουν τὸ μικρὸν χωρίον, ὅτι ἦσαν μαῦραι. Μὲ τον καιρὸν ὅμως ἐμετριάσθη ἡ μεγάλη λύπη

της, ἀλλὰ νέαι δυστυχίαι ἦλθαν εἰς τὴν καλὴν ὀρφανήν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰακώβου ἔγειναν μεγάλαι μεταβολαὶ εἰς τὸ Ἐλατοχώριον. Ὁ καλὸς Πέτρος ἔδωσε τὸ κτῆμά του εἰς τὸν μονογενῆ του υἱὸν Φίλιππον, νέον ἀγαθὸν καὶ ἥσυχον, ὁ ὁποῖος ἐνυμφεύθη μίαν νέαν ἀρκετὰ ὡραίαν καὶ πολὺ πλουσίαν, ὀνομαζομένην Ἀργυρῆν· ἀλλ' ἡ νέα αὕτη εἶχε δύω μεγάλα ἐλαττώματα· ἦτο πολὺ ὑπερήφανος διὰ τὴν ὡραιότητά της καὶ πολὺ φιλάργυρος· τίποτε ἄλλο ἐκτὸς τῆς ὡραιότητός της καὶ τῶν χρημάτων δὲν ἠγάπα εἰς τὸν κόσμον. Ἡ φιλαργυρία λοιπὸν καὶ ἡ ὑπερηφάνεια ἔδωσαν εἰς τὸ πρόσωπόν της ὀλίγον κατ' ὀλίγον δυσάρεστον μορφήν.

Ἡ Ἀργυρὴ ὅ,τι πρᾶγμα ἐνόει ὅτι εὐχαρίστει τὸν πενθερόν της καὶ τὴν πενθεράν της δὲν ἄφινε νὰ γείνῃ· δὲν τοὺς ἐπεριποιεῖτο, τοὺς ἄφινε νὰ πεινῶσι σχεδὸν καὶ καθημερινῶς εὕρισκεν αἰτίας νὰ τοὺς λυπῇ καὶ νὰ τοὺς δυσαρεστῇ.

Οἱ καλοὶ γέροντες, λυπημένοι διὰ τοὺς κακοὺς τρόπους τῆς νύμφης των, ἀπεσύρθησαν εἰς ἓν μικρὸν δωμάτιον τοῦ κτήματος καὶ ἔζων μόνοι των χωρὶς νὰ πλησιάζωσιν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ υἱοῦ των.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Φίλιππος δὲν ἦτο περισσότερον εὐτυχής. Ἡ Ἀργυρὴ ὡμίλει πρὸς αὐτὸν ὑβριστικῶς

καὶ πολὺ συχνὰ τοῦ ἐνθύμιζε τὴν μεγάλην προῖκα τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδωσεν. Ὁ δυστυχὴς νέος διὰ νὰ μὴ φιλονεικῇ καθημερινῶς μὲ τὴν γυναῖκά του ἀπεφάσισε νὰ ὑποφέρῃ χωρὶς νὰ ὁμιλῇ.

Ἡ κακὴ αὐτὴ νέα μὴ ἠξεύρουσα τί ἄλλο νὰ κάμῃ ἐμπόδιζεν ἀκόμη τὸν σύζυγόν της νὰ βλέπῃ τοὺς γέροντας γονεῖς του, διότι καθὼς ἔλεγεν ἐφοβεῖτο μήπως δίδει εἰς αὐτοὺς κρυφὰ χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα. Ὥστε ὁ Φίλιππος μόνον τὸ ἑσπέρας μετὰ τὴν ἐργασίαν του ἐπήγαινεν ἐνίοτε κρυφὰ καὶ ἔβλεπε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του. Εὗρισκε δὲ αὐτοὺς πάντοτε καθημένους ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου των ἐπί τινος σκαμνίου λυπημένους· ἐκάθητο καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καὶ διηγεῖτο εἰς αὐτοὺς κλαίων τὰς θλίψεις του καὶ τὴν δυστυχίαν του.

— Ναί, ἔλεγεν ὁ γέρων χωρικός, δικαίως ὑποφέρομεν, διότι σύ, Μαγδαληνή, ἐτυφλώθης ἀπὸ τὴν μεγάλην προῖκα τῆς νύμφης· σύ, παιδί μου, ἐμαγεύθης ἀπὸ τὸ ὡραῖόν της πρόσωπον, καὶ ἐγὼ ὁ ἀνόητος ἤκουσα τὰς παρακλήσεις σου· διὰ τοῦτο τιμωρούμεθα τώρα καὶ οἱ τρεῖς. Ἔπρεπε νὰ ἀκούσωμεν τὰς φρονίμους συμβουλὰς τοῦ μακαρίτου Ἰακώβου. Ὁ γάμος αὐτὸς δὲν ἤρεσεν εἰς τὸν φρόνιμον αὐτὸν γέροντα. Ἐνθυμοῦμαι καλὰ τί μᾶς ἔλεγεν· ὁσάκις ὡμιλήσαμεν ἐμπρός του περὶ τού-

του, καὶ καθημέραν συλλογίζομαι τοὺς λόγους του.

«Ἐνθυμοῦμαι, Μαγδαληνή, ὅτι μίαν ἡμέραν εἶπες εἰς τὸν Ἰάκωβον: — «Δέκα χιλιάδες δραχμαὶ εἶναι ὡραῖον πρᾶγμα!» Αὐτὸς ὅμως σοῦ ἀπεκρίθη: — «Ὡραῖον πρᾶγμα! λέγεις, κυρὰ Μαγδαληνή; .... καὶ δὲν εἶναι ὡραιότερα τὰ ἄνθη τοῦ κήπου σου; Ἴσως ἐννοεῖς ὅτι εἶναι βαρὺ πρᾶγμα τόσα χρήματα. Ἂν ἐννοεῖς τοῦτο, ἔχεις δίκαιον· διότι πρέπει νὰ ἔχῃ ῥάχιν καὶ ψυχὴν δυνατὴν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τὰ φέρει διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ μὴ γονατίσῃ. Διὰ τί ἐπιθυμεῖς τόσα πολλὰ χρήματα, κυρὰ Μαγδαληνή; ... ἕως τώρα σοῦ ἔλειψε τίποτε; Νομίζω ὅτι ἔχεις ὅ,τι σοῦ χρειάζεται καὶ περισσότερα ἀκόμη. Τὰ πολλὰ χρήματα εἶναι καθὼς ἡ βροχή· ἡ μετρία βροχὴ εἶναι εὐεργετική, ἀλλ' ἡ πολλὴ πνίγει καὶ καταστρέφει καὶ τὰ ὑγιέστατα φυτὰ τοῦ κήπου.»

«Αὐτὰ μᾶς ἔλεγεν ὁ φρόνιμος Ἰάκωβος καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι τὸν ἀκούω ἀκόμη. Πόσον εἶχε δίκαιον!»

«Καὶ σύ, παιδί μου, ἔλεγες μίαν ἄλλην ἡμέραν εἰς τὸν Ἰάκωβον: «— Ἡ γυναῖκα τὴν ὁποίαν θὰ λάβω εἶναι ὡραία καὶ δροσερὰ ὡς τριαντάφυλλον.» Ἐνθυμεῖσαι τί σοῦ ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκωβος; Σοῦ εἶπε: — «Τὰ ἄνθη δὲν εἶναι μόνον ὡραῖα· ἐκτὸς τῆς ὡραιότητος εἶναι καὶ ὠφέλιμα. Χωρὶς λοιπὸν ἀρετὴν καὶ χωρὶς ἀγαθότητα τῆς καρδίας, ἡ ὡραιότης

εἶναι ψευδὲς ἄνθος, εἶναι πρᾶγμα χωρὶς ἀξίαν, χωρὶς ζωήν, χωρὶς ἄρωμα, εἶναι ἀνωφελὲς καὶ ἐπικίνδυνον μάλιστα πρᾶγμα.

«Αὐτὰ σοῦ εἶπεν ὁ μακαρίτης· ἀλλὰ ἡμεῖς δὲν ἠκούσαμεν τὰς φρονίμους συμβουλάς του, καὶ σήμερον μετανοοῦμεν. Ὅ,τι μᾶς ἐφαίνετο τότε μεγάλη εὐτυχία, ἔγεινε σήμερον ἡ μεγαλειτέρα δυστυχία μας· ὁ Θεὸς ἂς μᾶς δώσῃ λοιπὸν δύναμιν νὰ ὑποφέρωμεν μὲ ὑπομονὴν τὰς λύπας μας! Δὲν ὑπάρχει ἄλλο φάρμακον.»

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὡμίλουν οἱ τρεῖς αὐτοὶ δυστυχεῖς διηγούμενοι τὰς λύπας καὶ τὰ βάσανά των.

II

Ἀλλὰ καὶ ἡ πτωχὴ Μαρία δὲν ἔζει πλέον ἥσυχος. Ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὸ δωμάτιον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκατοίκει μετὰ τοῦ πατρός της, καὶ μολονότι ὑπῆρχον πολλὰ ἄλλα ὡραῖα δωμάτια ἀκατοίκητα, ἡ Ἀργυρὴ τὴν ἔβαλε νὰ κατοικήσῃ εἰς τὸ μικρότερον καὶ χειρότερον δωμάτιον τῆς οἰκίας. Τὴν ἐβασάνιζε δὲ καθ' ἡμέραν καὶ τὴν ἐλύπει χωρὶς καμμίαν αἰτίαν. Ποτὲ δὲν ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῆς Μαρίας, καὶ πάντοτε ἔλεγεν εἰς αὐτὴν ὅτι ἐργάζεται ὀλίγον.

Ἡ δυστυχὴς ὀρφανὴ ἐνόησεν ὅτι ἦτο βάρος πλέον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτήν, καὶ πολλάκις ἐσυλλογίσθη νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἄλλο μέρος νὰ κατοικήσῃ. Ἀλλὰ ποῦ νὰ ὑπάγῃ; Ἀπὸ ποῖον νὰ ζητήσῃ συμβουλήν, ποῖος νὰ τὴν παρηγορήσῃ; Μόνον φίλον εἶχε τὸν Πέτρον καὶ τὴν Μαγδαληνήν, ἀλλὰ καὶ οἱ καλοὶ αὐτοὶ γέροντες εὑρίσκοντο εἰς ὁμοίαν μὲ αὐτὴν θέσιν καὶ εἶχον ἀνάγκην παρηγορίας.

Ἐπῆγε λοιπὸν εἰς τὸ χωρίον Ἐρλεβρὸν καὶ ἐζήτησε τὴν συμβουλὴν τοῦ ἐφημερίου, διηγηθεῖσα εἰς αὐτὸν τὰς θλίψεις της. Ὁ φρόνιμος ἱερεὺς τὴν ἤκουσε μετὰ προσοχῆς καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν:

— Δὲν ἐμπορεῖς νὰ μείνῃς πλέον εἰς τὸ Ἐλατοχώριον, καλή μου Μαρία. Ὁ μακαρίτης Ἰάκωβος σοῦ ἔδωσε καλὴν ἀνατροφὴν καὶ σὲ ἐδίδαξεν ὅλας τὰς ἐργασίας τῆς οἰκίας, ἐν ᾧ εἰς τὸ Ἐλατοχώριον ζητοῦν ἀπὸ σὲ νὰ ἐργάζεσαι εἰς τοὺς ἀγροὺς ὡς χωρική, καὶ νὰ κάμῃς ἐργασίας μεγαλειτέρας ἀπὸ τὰς δυνάμεις σου. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ φύγῃς ἀμέσως καὶ νὰ τρέχῃς εἰς τὴν τύχην. Ἡ καλλιτέρα συμβουλὴ τὴν ὁποίαν ἠμπορῶ νὰ σοῦ δώσω εἶναι νὰ μείνῃς ἀκόμη αὐτοῦ, νὰ ἐργάζεσαι ὅσον ἠμπορεῖς, νὰ ἔχῃς ὑπομονὴν καὶ νὰ ἐλπίζῃς εἰς τὸν Θεόν. Ἐγὼ δὲ σοῦ ὑπόσχομαι νὰ προσπαθήσω νὰ σοῦ εὕρω θέσιν εἰς καμμίαν καλὴν οἰκογένειαν. Πήγαινε,

παιδί μου, καὶ ἔχε θάρρος· ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ ἐγκαλείψῃ ἀπροστάτευτον.

Ἡ Μαρία εὐχαρίστησε τὸν ἀγαθὸν ἐφημέριον καὶ ὑπεσχέθη νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς συμβουλάς του. Ἐπέστρεψε λοιπὸν εἰς τὸ Ἐλατοχώριον, ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζεται μὲ ὑπομονήν, καὶ εὗρισκε παρηγορίαν καὶ ἀνάπαυσιν εἰς τὸ μνῆμα τοῦ πατρός της, ὅπου ἐπήγαινε καθ' ἡμέραν σχεδὸν καὶ προσηύχετο. Εἶχε φυτεύσει εἰς αὐτὸ μίαν ῥοδὴν πλησίον ἁπλοῦ ξυλίνου σταυροῦ, καὶ τὸ ταπεινὸν αὐτὸ μνημεῖον, τὸ στηθὲν εἰς τὸν τάφον τοῦ ἀρίστου πατρὸς ὑπὸ τῆς ἐναρέτου θυγατρός, ἦτο σεβαστὸν εἰς ὅλους τοὺς χωρικούς, καὶ αὐτὸ ἐχρησίμευσεν ὡς μέσον εἰς τὴν θείαν Πρόνοιαν διὰ νὰ τελειώσωσι τὰ βάσανα τῆς καλῆς Μαρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΝΕΑΙ ΔΥΣΤΥΧΙΑΙ — ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΝ

I

Ἐν μέσῳ τῶν δυστυχιῶν τῆς Μαρίας ἔφθασεν ἡ ἑορτὴ τοῦ πατρός της. Ἄλλοτε, ὅτε ὁ καλὸς γέρων ἔζη, ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἦτο διὰ τὴν Μαρίαν ἡμέρα χαρᾶς, ἀλλὰ τώρα ἦτο ἡμέρα λύπης καὶ δακρύων.

Ἦτο συνήθεια τοῦ τόπου νὰ στολίζωσι μὲ ἄνθη τὸν τάφον τῶν ἀγαπωμένων συγγενῶν καὶ γονέων

κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ὀνόματός των. Ἠθέλησε λοιπὸν καὶ ἡ Μαρία τὴν ἡμέραν αὐτὴν νὰ στολίσῃ μὲ ἄνθη τὸν τάφον τοῦ ἀγαπητοῦ πατρός της. Τὸ κάνιστρον ἐκεῖνο, ἡ πρώτη αἰτία τῶν δυστυχημάτων καὶ τῶν δύω, ὑπῆρχεν ἀκόμη εἰς τὸ δωμάτιόν της. Τὸ ἔλαβεν, ἐπῆγεν εἰς τὸν κῆπον, ἐγέμισεν αὐτὸ μὲ ἄνθη καὶ χλόην δροσεράν, τὸ ἔφερεν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Ἐρλεβρὸν μίαν ὥραν πρὸ τῆς λειτουργίας, καὶ τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρός της, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκλαυσε καὶ προσηυχήθη ἐπὶ πολλὴν ὥραν.

Μετά τινας ἡμέρας, ἐν ᾧ ἡ Μαρία καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ κτήματος εἰργάζοντο εἰς τοὺς ἀγροὺς μακρὰν τοῦ δάσους, κόπτοντες τὸ χόρτον καὶ σωρεύοντες αὐτὸ εἰς θημωνίας, ἐχάθη ἕνα τεμάχιον πανίου τὸ ὁποῖον ἦτο ἁπλωμένον εἰς τὸν ἥλιον πλησίον τῆς οἰκίας διὰ νὰ λευκανθῇ. Ἡ Ἀργυρή, ἡ ὁποία παρετήρησε τὴν ἔλλειψιν τοῦ πανίου τὸ ἑσπέρας, καὶ ἡ ὁποία ὡς ὅλοι οἱ φιλάργυροι ἄνθρωποι ἦτο πολὺ ὑποπτος, κατηγόρησεν ἀμέσως τὴν Μαρίαν ὅτι ἔκλεψε τὸ πανίον.

Ὁ Ἰάκωβος δὲν εἶχε κρύψει εἰς τοὺς γέροντας χωρικοὺς τὴν ἱστορίαν τοῦ δακτυλιδίου, ὁ δὲ υἱὸς ἔκαμε τὸ λάθος νὰ τὴν διηγηθῇ εἰς τὴν σύζυγόν του. Τὸ ἑσπέρας λοιπόν, ὅτε ἡ Μαρία ἐπέστρεψεν ἀπὸ

τοὺς ἀγροὺς μετὰ τῶν ἄλλων ἐργατῶν, ὥρμησεν ἡ Ἀργυρὴ ὡς τρελλὴ ἀπὸ τὸ μαγειρεῖόν της κατὰ Μαρίας καὶ τὴν ὕβρισε ζητοῦσα τὸ πανίον.

Ἡ Μαρία ἀπήντησεν ἡσύχως ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ λάβῃ αὐτὴ τὸ πανίον, διότι ὅλην τὴν ἡμέραν εἰργάζετο μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῆς οἰκίας εἰς τὸν ἀγρόν, καὶ ὅτι κανεὶς ἄλλος θὰ ἐπῆρε τὸ πανίον.

Καὶ τοῦτο ἀληθῶς εἶχε συμβῆ· ξένος ἄνθρωπος ἦλθε καὶ ἔκλεψε τὸ πανίον ἐν ᾧ ἡ Ἀργυρὴ ἦτο εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἡτοίμαζε τὸ δεῖπνον.

Ἀλλ' ἡ Ἀργυρὴ ἐξηκολούθησε νὰ φωνάζῃ:

— Σὺ τὸ ἔκλεψες. Νομίζεις ὅτι δὲν ἠξεύρω ὅτι ἔκλεψες καὶ ἓν δακτυλίδιον καὶ μόλις κατώρθωσες νὰ σωθῇς ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ δημίου; .... Πήγαινε, φύγε ἀμέσως ἀπὸ ἐδῶ, διότι εἰς τὴν οἰκίαν μου δὲν θέλω νὰ ἔχω ἀνθρώπους καθὼς σέ.

Ὁ Φίλιππος ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ εἴπῃ εἰς τὴν σύζυγόν του:

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ διώξῃς τὴν Μαρίαν τόσον ἀργά· ὁ ἥλιος ἔδυσε καὶ εἶναι νηστική. Ἄφησέ την νὰ δειπνήσῃ τοὐλάχιστον, ἀφοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν εἰργάζετο δι' ἡμᾶς εἰς τὸν ἀγρόν. Ἄφησέ την νὰ μείνῃ ἐδῶ τὴν νύκτα αὐτὴν νὰ κοιμηθῇ καὶ αὔριον βλέπομεν τί θὰ γείνῃ.

— Οὔτε στιγμήν! ἐφώναξεν ἡ Ἀργυρὴ μανιώδης· δὲν θέλω νὰ μείνῃ ἐδῶ οὔτε μίαν στιγμήν. Νὰ φύγῃ ἀμέσως! Καὶ σύ, νὰ σιωπήσῃς, εἰ δὲ μὴ θὰ σοῦ κλείσω τὸ στόμα μὲ ἕνα κάρβουνον ἀναμμένον.

Ὁ Φίλιππος ἐνόησεν ὅτι ἐξώργιζε περισσότερον τὴν γυναῖκά του προστατεύων τὴν δυστυχῆ Μαρίαν καὶ ἐσιώπησεν. Ἡ Μαρία δὲν ἀπήντησε τίποτε εἰς τὰς ὕβρεις, ἀλλ' ἔδεσεν εἰς ἓν μανδήλιον τὰ ὀλίγα πράγματά της, εὐχαρίστησε τοὺς κυρίους της διὰ τὰς εὐεργεσίας των πρὸς αὐτὴν καὶ τὸν μακάριτην πατέρα της, τοὺς ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶναι ἀθῶα, καὶ ἐζήτησεν ὡς τελευταίαν χάριν ἀπὸ τὴν Ἀργυρὴν νὰ τὴν ἀφήσωσι νὰ ἀποχαιρετίσῃ τοὺς γέροντας φίλους καὶ εὐεργέτας τοῦ πατρός της καὶ αὐτῆς.

— Πήγαινε νὰ τοὺς ἀποχαιρετίσῃς. εἶπεν ἡ Ἀργυρή, καὶ ἂν τοὺς πάρῃς μαζύ σου θὰ μοῦ κάμῃς μεγάλην χάριν.

Π

Ὁ γέρων Πέτρος καὶ ἡ Μαγδαληνὴ εἶχον ἀκούσει τὸν θόρυβον καὶ ἔκλαιον οἱ καλοὶ ἄνθρωποι λυπούμενοι τὴν δυστυχῆ Μαρίαν. Τὴν ἐπαρηγόρησαν λοιπὸν ὅσον ἠδύναντο καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὴν τὰ ὀλίγα χρήματα τὰ ὁποῖα εἶχον.

— Θάρρος, ἀγαπητὴ Μαρία, εἶπον εἰς αὐτήν.

Πήγαινε εἰς τὸ καλόν, καὶ ὁ Θεὸς μαζύ σου. Ἡ εὐλογία τοῦ ἐναρέτου πατρός σου θὰ σὲ κάμῃ εὐτυχῆ.

Ἡ Μαρία ἀνεχώρησε λοιπὸν τὴν ἰδίαν ἑσπέραν μὲ τὸ μικρὸν δέμα της εἰς τὰς χεῖρας. Πρὶν ὅμως ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ διὰ τελευταίαν ἴσως φορὰν τὸν τάφον τοῦ πατρός της. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο τοῦ δάσους ἤκουσε τὸν κώδωνα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἐρλεβρὸν σημαίνοντα τὸν Ἑσπερινόν, καὶ πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ νεκροταφεῖον εἶχε νυκτώσει. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ φοβηθῇ ἐβάδισεν ἐν μέσῳ τοῦ σκότους μεταξὺ τῶν νεκρῶν καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρός της.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχεν ἀνατείλει ἡ σελήνη καὶ ἐφώτιζε μὲ τὸ ὠχρὸν φῶς της τὸν ξύλινον σταυρόν, τὴν ροδῆν καὶ τὸ ἀνθοφόρον κάνιστρον τὸ ὁποῖον ἦτο ἀκόμη ἐκεῖ, διότι οἱ χωρικοὶ σέβονται τὰ ἐπὶ τῶν τάφων ἄνθη καὶ ὅταν βλέπωσι αὐτὰ προσεύχονται ὑπὲρ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὰ ἔφεραν.

Ὁ ἐλαφρὸς ἄνεμος τῆς ἑσπέρας ἔσεισε τοὺς κλάδους τῆς κυπαρίσσου καὶ τῆς ροδῆς, κανεὶς δὲ ἄλλος κρότος δὲν ἠκούετο εἰς τὸ κοιμητήριον.

Ἡ Μαρία ἐγονάτισεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρός της καὶ τὰ δάκρυά της ἔβρεχον τὸ χῶμά του:

— Καλέ μου πατέρα, ἔλεγε, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀκούσῃς τὰς θλίψεις μου! Ἀλλοίμονον! εἶμαι

ἔρημος εἰς τὸν κόσμον, καὶ μὲ ἐδίωξαν ἀπὸ τὸ μόνον καταφύγιον τὸ ὁποῖον μοῦ ἔμενε! Μὲ ἐστέρησαν καὶ τὴν τελευταίαν καὶ θλιβερὰν παρηγορίαν τοῦ νὰ ἔρχωμαι νὰ κλαίω ἐπὶ τοῦ τάφου σου! . . . .

«Ὦ! Θεέ μου, ἀνεφώνησε, βοήθησέ με τὴν δυστυχῆ ὀρφανήν. Ἐλέησέ με, διότι ἡ καρδία μου δὲν ὑποφέρει πλέον . . . Πανάγαθε Κύριε, μὴ μὴ ἐγκαταλείψῃς, διότι δὲν ἔχω ἄλλο καταφύγιον ἀπὸ σέ. Λάβε με πλησίον σου, πλησίον τῆς καλῆς μου μητέρας, τοῦ καλοῦ μου πατέρα. Ἔλεος, ἔλεος, ὦ Θεέ μου, λάβε εὐσπλαγχνίαν δι' ἐμέ! . . .»

Καὶ τὰ δάκρυά της ἔτρεχον ὡς βροχή.

— Τί νὰ κάμω; Τί νὰ γείνω τώρα; ποῦ νὰ ὑπάγω τὴν ὥραν αὐτήν; ποῖος θὰ μὲ δεχθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του;

Ἀπηλπισμένη ἐστράφη καὶ ἔβλεπε περὶ αὐτήν. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ τοίχου τοῦ κοιμητηρίου καὶ πλησίον τοῦ τάφου τοῦ πατρός της εἶδε ἀρχαῖον μάρμαρον σκεπασμένον ἀπὸ βρύον. Ὁ χρόνος εἶχε ἐξαλείψει τὰ ἐπ' αὐτοῦ ὀνόματα, καὶ ἐχρησίμευεν ὡς κάθισμα. «Θὰ καθίσω ἐπὶ τοῦ μαρμάρου αὐτοῦ, εἶπεν ἡ Μαρία, καὶ θὰ διέλθω τὴν νύκτα. Ἴσως ἔρχομαι ἐδῶ διὰ τελευταίαν φοράν· ἴσως δὲν θὰ ἴδω ποτὲ πλέον τὸν τάφον τοῦ πατρός μου . . . Αὔριον, πρὶν ἐξημερώσῃ, θὰ φύγω μακράν . . . Ἀλλὰ ποῦ θὰ

ὑπάγω, Θεέ μου; . . . Σὺ ὅστις ἐπροστάτευσες τὸν γέροντα πατέρα μου καὶ ἐμὲ εἰς τὰς δυστυχίας μας, θὰ διαφυλάξῃς καὶ τώρα τὴν δυστυχῆ ὀρφανήν, ἥτις εἰς Σὲ μόνον, Θεέ μου, ἐλπίζει. Θὰ ὑπάγω, ὅπου ἡ χείρ σου θὰ μὲ ὁδηγήσῃ.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

Η ΥΠΚΗ ΣΤΟΡΓΗ ΑΜΕΙΒΟΜΕΝΗ

—

I

Ἅμα ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ λίθου, ἡ κόμησσα Ἀμαλία ἐνηγκαλίσθη τὴν Μαρίαν διὰ τοῦ βραχίονός της καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν.

— Ὁ Θεός, Μαρία μου, σὲ ἀγαπᾷ, διότι αὐτὸς μὲ ὡδήγησε νὰ ἔλθω εἰς τὸ μέρος τοῦτο διὰ νὰ σὲ βοηθήσω. Πρέπει νὰ σὲ εἴπω πρῶτον πῶς συνέβη

Ἡ Μαρία ἐφώναξεν : «Ὦ Θεέ μου ! τί βλέπω ; εἶνε ὁ ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ τὸν ὁποῖον σοῦ ἐζήτησα καὶ ἦλθεν εἰς βοήθειάν μου ;»...

« Μαρία! Μαρία! »

Ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐφοβήθη, διότι εἶδεν ἐμπρός της εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν μορφὴν ὡραιοτάτην καὶ λάμπουσαν ὡς τὸ πρόσωπον τῶν ἀγγέλων. Εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ἔλαμπεν ὡραιότης οὐρανία, αἱ παρειαί της εἶχον λεπτότατον ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ μακρὰ ξανθὴ κόμη ἐκυμάτιζεν ἐπὶ τῶν ὤμων της. Ἐφόρει ἐσθῆτα λευκοτέραν ἀπὸ τὴν χιόνα, ἥτις ἔλαμπεν εἰς τὸ γλυκὺ φῶς τῆς σελήνης.

Ἡ Μαρία ἠσθάνθη ἀνατριχίασιν καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα τρέμουσα καὶ ἐφώναξε: « Ὦ! Θεέ μου! τί βλέπω; ... εἶναι ὁ ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὁποῖον σοῦ ἐζήτησα, καὶ ἦλθεν εἰς βοήθειάν μου; »

— Ἀγαπητὴ Μαρία, ἀπεκρίθη ἡ γλυκεία φωνή, δὲν εἶμαι ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ· εἶμαι γυνὴ καθὼς καὶ σύ· ἀλλ' ἦλθα νὰ σὲ βοηθήσω. Ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τὴν θερμὴν προσευχήν σου. Παρατήρησέ με καλά. Πῶς, δὲν μὲ γνωρίζεις λοιπὸν πλέον;

— Ὦ! Θεέ μου! τί βλέπω; ἀνέκραξεν ἡ Μαρία, εἶναι δυνατόν; Ναί, εἶσθε ὑμεῖς . . . ἡ κυρία Ἀμαλία. Ἄ! ποία ἀγαθὴ τύχη σᾶς ἔφερεν ἐδῶ, δεσποινίς, εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τῆς λύπης καὶ τῆς φρίκης, τοιαύτην ὥραν, τόσον μακρὰν ἀπὸ τὸ παλάτιόν σας;

Ἡ κυρία Ἀμαλία ἐσήκωσε τὴν Μαρίαν καὶ τὴν

ἔσφιξεν ἐπὶ τοῦ στήθους της, τὴν ἠσπάσθη μὲ δάκρυα ἀγάπης καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν:

— Καλὴ καὶ ἀγαπητή μου Μαρία· σὲ ἠδικήσαμεν τρομερά· ἀντὶ τῆς εὐχαριστήσεως τὴν ὁποίαν ἠθέλησες νὰ μοῦ κάμῃς δίδουσα εἰς ἐμὲ τὸ ὡραῖον αὐτὸ κάνιστρον, τὸ ὁποῖον βλέπω ἐδῶ, σὲ ἐτιμωρήσαμεν ἀδίκως. Ἀλλὰ ἡ ἀθωότης σου ἀνεγνωρίσθη. Ἄ! θὰ μᾶς συγχωρήσῃς ποτέ, θὰ συγχωρήσῃς τοὺς γονεῖς μου καὶ ἐμὲ διὰ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ἐπράξαμεν εἰς σὲ καὶ εἰς τὸν ἀγαθὸν πατέρα σου; Ὦ! σοῦ ὑπόσχομαι ὅτι θὰ προσπαθήσωμεν νὰ διορθώσωμεν τὴν ἀδικίαν μας, ὅσον εἶναι δυνατόν. Συγχώρησέ μας, Μαρία.»

Ἡ Μαρία ἀπεκρίθη κλαίουσα:

— Μὴ μοῦ ὁμιλεῖτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, κυρία Ἀμαλία· εἰς τὴν ἀτυχῆ αὐτὴν ὑπόθεσιν μᾶς ἐμετεχειρίσθητε μὲ πολλὴν ἀγαθότητα. Ὦ! σᾶς βεβαιῶ ὅτι ποτὲ δὲν ἠσθάνθην ἐναντίον σας τὴν παραμικρὰν ἔχθραν· ἀλλὰ πάντοτε ἐνθυμοῦμαι μὲ εὐγνωμοσύνην τὰς εὐεργεσίας σας πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πρὸς ἐμέ. Μόνη μου λύπη ἦτο ὅτι ὑμεῖς, δεσποινίς, καὶ οἱ σεβαστοὶ γονεῖς σας μὲ ἐνομίζετε κακὴν καὶ ἀχάριστον... ὑμεῖς τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπων ... Τίποτε λοιπὸν δὲν ἐπεθύμουν περισσότερον παρὰ νὰ σᾶς ἴδω νὰ ἀναγνωρίσετε τὴν ἀθωότητά

μου, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μου αὐτὴν ἤκουσεν ὁ Θεός. Σὲ εὐχαριστῶ, Θεέ μου!»

II

Ἡ δεσποινὶς Ἀμαλία ἐκράτησε πολλὴν ὥραν εἰς τὰς ἀγκάλας της τὴν Μαρίαν καὶ ἔβρεχε τὸ πρόσωπον αὐτῆς μὲ τὰ δάκρυά της. Ἔπειτα στραφεῖσα πρὸς τὸν τάφον τοῦ Ἰακώβου, ἐσταύρωσε τὰς χεῖράς της καὶ εἶπε μετὰ φωνῆς λυπημένης καὶ τρεμούσης:

— Καὶ σύ, ἀγαθὲ καὶ ἐνάρετε ἄνθρωπε, τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα ἀναπαύεται εἰς ξένην γῆν, σὺ τὸν ὁποῖον τόσον ἠγάπησα, σὺ τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες ἔπλεξαν τὸ λίκνον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκοιμώμην παιδίον, σὺ ὁ ὁποῖος μοῦ ἔδωσες ὡς τελευταῖον δῶρον εἰς τὴν ἑορτήν μου τὸ κάνιστρον αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐπαναβλέπω ἐπὶ τοῦ τάφου σου . . . ἀλλοίμονον! σὲ εὑρίσκω ἀποθαμμένον! . . . Δὲν θὰ ἴδω τὸ σεβάσμιον πρόσωπόν σου καὶ νὰ σοῦ ζητήσω συγχώρησιν διὰ τὴν προσβολὴν τὴν ὁποίαν σοῦ ἔκαμα! Ἄ! Θεέ μου! ἂν ἐσκεπτόμεθα ἡσυχώτερα, ἂν ἐνθυμούμεθα τὴν τιμιότητά σου καὶ τὴν πίστιν σου πρὸς ἡμᾶς, τὸ σῶμά σου δὲν θὰ ἦτο ἐξωρισμένον ἐδῶ· ἴσως μάλιστα θὰ ἔζης ἀκόμη, καὶ θὰ ἦσο μαζύ μας. Ὦ! συγχώρησέ μας, καλὲ Ἰά-

κωβε. Ἐδῶ, ἐπὶ τοῦ τάφου σου, ὑπόσχομαι ἐκ μέρους τῶν γονέων μου ὅτι θὰ διορθώσωμεν τὴν ἀδικίαν μας, ὅσον ἠμποροῦμεν περισσότερον διὰ τῆς ἀγάπης μας, πρὸς τὴν κόρην σου. Ὦ! συγχώρησέ μας, συγχώρησέ μας ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ὅθεν μᾶς βλέπεις ἐνάρετος ψυχή.»

— Ἄ! δεσποινίς, εἶπεν ἡ Μαρία· ὁ πατήρ μου ποτὲ δὲν ἠσθάνθη μῖσος κατὰ τῶν κυρίων του· ἀλλὰ πάντοτε εἰς τὴν προσευχήν του ἀνέφερε τὸ ὄνομά των καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐδῶ εἰς τὴν ἐξορίαν μας καθὼς καὶ εἰς τὸ Ἐσβοῦργον· καὶ τὴν τελευταίαν ἀκόμη ὥραν τοὺς εὐλόγησε. « — Μαρία, μοῦ εἶπε, μίαν στιγμὴν πρὶν κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀποθνήσκω βέβαιος ὅτι οἱ σεβαστοὶ κύριοί μας θὰ ἀναγνωρίσωσιν ἡμέραν τινὰ τὴν ἀθωότητά μας καὶ θὰ σὲ καλέσωσιν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν. Τότε, παιδί μου, νὰ βεβαιώσῃς τὸν εὐγενῆ κύριόν μου, τὴν ἐλεήμονα κυρίαν καὶ τὸν καλὸν ἄγγελον τὴν δεσποινίδα Ἀμαλίαν, τὴν ὁποίαν ἔφερα εἰς τὰς ἀγκάλας μου ὅτε ἦτο μικρὸν παιδίον, ὅτι μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἡ καρδία μου ἦτο πλήρης εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης δι' αὐτούς.

Ἡ δεσποινὶς Ἀμαλία ἔχυσε νέα δάκρυα ἀκούουσα τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, καὶ εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν:

— Ἔλα, Μαρία, κάθησε ἐδῶ πλησίον μου ἐπὶ τοῦ λίθου αὐτοῦ. Δὲν εἰμπορῶ νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ ἐναρέτου πατρός σου τοῦ ὁποίου τὴν εὐλογίαν νομίζω ὅτι αἰσθάνομαι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΔΙΚΙΑΣ

I

Ἡ Μαρία ἐκάθησε λοιπὸν ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τούτου, καὶ ἤρχισε νὰ προσεύχεται: «Θεέ μου! Θεέ μου! ἔλεγε, δὲν θὰ μοῦ στείλῃς ἕνα ἄγγελόν σου νὰ μοῦ δείξῃ ποῖον δρόμον νὰ ἀκολουθήσω;

Αἴφνης ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε γλυκεῖαν φωνὴν νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομά της:

τοῦτο, καὶ θὰ ἴδῃς καὶ σὺ ὅτι εἶναι θαῦμα τοῦ Θεοῦ.

«Ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεκαλύψαμεν τὴν ἀθωότητά σου δὲν εἶχα πλέον ἡσυχίαν. Ἐσυλλογιζόμην πάντοτε τὸν πατέρα σου καὶ σέ, καὶ πίστευσέ με, Μαρία, ὅτι ἔχυσα πολλὰ δάκρυα σκεπτομένη τὴν τύχην σας. Οἱ γονεῖς μου σᾶς ἐζήτησαν παντοῦ, ἀλλὰ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους ἔστειλαν δὲν κατώρθωσε νὰ σᾶς εὕρῃ. Ποτὲ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μάθωμεν μετὰ βεβαιότητος τί εἴχετε ἀπογείνει. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ πατήρ μου, ἡ μήτηρ μου καὶ ἐγὼ ἤλθαμεν εἰς τὸν πύργον τοῦ ἡγεμόνος ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται ἐδῶ πλησίον εἰς τὸ χωρίον, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δάσους. Ὁ πύργος αὐτὸς εἶναι ἔρημος πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν καὶ δὲν κατοικεῖται παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν δασοφύλακα. Ὁ πατήρ μου ἦλθε διὰ νὰ ἐπιστατήσῃ εἰς μίαν ὑπόθεσιν τοῦ ἡγεμόνος καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν σήμερον εὑρίσκετο εἰς τὸ δάσος μὲ δύω ξένους ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ἦλθον διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν.

«Τὸ ἑσπέρας ἡ μητέρα μου ἔμεινεν εἰς τὸν πύργον μὲ τὰς συζύγους τῶν ξένων αὐτῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ἦτο καύσων πολὺς καὶ ἡ ἑσπέρα ἦτο τόσῳ δροσερὰ καὶ ὡραία ἐζήτησα τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὴν μητέρα μου νὰ ἐξέλθω νὰ περιπατήσω ὀλίγον εἰς τὰ περίχωρα τὰ ὁποῖα εἶναι τόσον ὡραῖα.

Εἰς τὸν περίπατον μὲ συνώδευσε καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ δασοφύλακος.

«Ἐν ᾧ διηρχόμεθα ἀπὸ τὸ χωρίον Ἐρλεβρὸν, εἴδομεν τὴν θύραν τοῦ νεκροταφείου ἀνοικτήν, καὶ τὰ μνημεῖα τῶν τάφων ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τῆς δύοντος ἡλίου. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἠγάπων νὰ ἀναγινώσκω τὰς ἐπιγραφὰς τὰς χαραγμένας ἐπὶ τῶν λίθων τῶν τάφων, καὶ αἰσθάνομαι πάντοτε συγκίνησιν ὅταν ἀναγινώσκω εἰς τὴν ἐπιτάφιον ἐπιγραφὴν τὸν θάνατον νέας κόρης ἢ νέου, καὶ πάντοτε ἀναχωρῶ ἀπὸ τοὺς τάφους φέρουσα καλὰς ἐνθυμήσεις καὶ ἐναρέτους ἀποφάσεις.

«Εἰσήλθομεν λοιπὸν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο, καὶ ἀφοῦ εἴδομεν τοὺς περισσοτέρους τάφους, μὲ εἶπεν ἡ θυγάτηρ τοῦ δασοφύλακος:

— Τώρα θὰ σᾶς δείξω ἐγὼ ἕνα πολὺ ὡραῖον τάφον . . . τὸν τάφον ἑνὸς γέροντος. Δὲν ἔχει οὔτε μάρμαρα, οὔτε ἐπιγραφάς· ἀλλ' ἡ ἀγάπη τῆς κόρης του τὸν ἔχει στολίσει μὲ τρόπον εὐχάριστον καὶ συγκινητικόν . . . Βλέπετε ἐκεῖ κάτω τὸν λευκὸν σταυρὸν καὶ τὴν ὡραίαν ἐκείνην ῥοδῆν, τὸ εὔμορφον ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ τάφου κάνιστρον μὲ τὰ ἄνθη;

Ἐπλησίασα εἰς τὸν τάφον καὶ ἔμεινα ὡς ἀπολιθωμένη. Ἀμέσως ἀνεγνώρισα τὸ κάνιστρον, τὸ ὁποῖον ἐνθυμήθην πολλάκις μετὰ τὴν ἐξορίαν σας. Τὸ παρε-

τήρουν προσεκτικῶς καὶ ἔβλεπον ὅτι ἦτο τὸ ἴδιον· καὶ ἂν εἶχον καμμίαν ἀκόμη ἀμφιβολίαν, ἐξηλείφθη καὶ αὐτὴ ὅταν ἀνέγνωσα τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματός μου ἐπ' αὐτοῦ. Διηγήθην ἀμέσως τὴν ἱστορίαν σας, ἡ δὲ κόρη τοῦ δασοφύλακος μὲ διηγήθη ὅ,τι ἐγνώριζε περὶ τῆς διαμονῆς σας εἰς τὸ Ἐλατοχώριον, τὴν ἀσθένειαν τοῦ πατρός σου καὶ τὴν λύπην σου μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἔτρεξα ἀμέσως εἰς τὸν ἱερέα, ὅστις μοῦ ἐφάνη σεβάσμιος γέρων, καὶ μὲ ἐπεβεβαίωσεν ὅ,τι εἶχον μάθει ἀπὸ τὴν κόρην, καὶ μὲ εἶπε πολλὰ καλὰ διὰ σέ. Τότε ἠθέλησα νὰ ὑπάγω ἀμέσως εἰς τὸ Ἐλατοχώριον· ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ σεβάσμιος ἐφημέριος μὲ διηγεῖτο ὅλα ταῦτα, ἐνύκτωσε. Τί νὰ κάμω; ἐσκεπτόμην. Ἦτο πολὺ ἀργὰ διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ χωρίον, ἀλλὰ τὴν πρωΐαν, ἅμα ἤθελεν ἐξημερώσει, εἶχα ἀποφασίσει νὰ ἀναχωρήσω. Ὁ ἐφημέριος ὅμως ἐκάλεσε τὸν κανδηλανάπτην καὶ τὸν διέταξε νὰ μεταβῇ ἀμέσως εἰς τὸ χωρίον καὶ νὰ σὲ προσκαλέσῃ νὰ ἔλθῃς εἰς τὸ πρεσβυτέριον. Ἀλλ' ὁ κανδηλανάπτης ἀπεκρίθη:

—Θέλετε τὴν πτωχὴν ὀρφανήν; δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάγω τόσον μακρὰν νὰ τὴν ζητήσω, διότι εἶναι τώρα εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρός της καὶ κλαίει καὶ προσεύχεται. Ἄ! τὸ δυστυχὲς παιδίον! Προξενεῖ λύπην εἰς ὅν τινα τὸ βλέπῃ, καὶ φοβοῦμαι μήπως ἡ

ὑπερβολικὴ λύπη τὸ κάμῃ νὰ ἀσθενήσῃ.

Τότε ὁ ἐφημέριος μοῦ εἶπε νὰ μὲ συνοδεύσῃ· ἀλλὰ τὸν παρεκάλεσα νὰ μείνῃ καὶ νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ἔλθω μόνη νὰ σὲ εὕρω, διὰ νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ ἐλευθέρως. Τὸν παρεκάλεσα ὅμως νὰ στείλῃ νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς γονεῖς μου ποῦ εἶμαι καὶ περὶ τῆς ἐλεύσεώς σου ... Τώρα ἐννοεῖς, Μαρία μου, τὴν αἰφνιδίαν ἐμφάνισίν μου εἰς τὸ κοιμητήριον ἐδῶ. Βλέπεις ὅτι ὁ Θεὸς μετεχειρίσθη τὸ κάνιστρον τοῦτο διὰ νὰ συναντηθῶμεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρός σου.

— Ναί, εἶπεν ἡ Μαρία, εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ Θεὸς εὐσπλαγχνίσθη τὰ δάκρυά μου καὶ τὴν ἐρημίαν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκομαι καὶ σᾶς ἔστειλεν ἐδῶ.

II

Ἡ Ἀμαλία τότε ἐξηκολούθησε:

— Πρέπει νὰ σὲ εἴπω ἀκόμη, ἀγαπητή μου φίλη, καὶ ἄλλο τι τὸ ὁποῖον μὲ κάμνει νὰ συλλογίζωμαι πόσον εἶναι δίκαιος ὁ Θεός. Ἐνθυμεῖσαι βεβαίως τὴν Αἰκατερίνην, ἡ ὁποία πάντοτε ἐπροσπάθει νὰ σὲ λυπῇ καὶ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ μὴ ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην πρὸς σέ, ὥστε διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὴ τὴν ἐμπιστοσύνην μας. Ὁ σκοπὸς αὐτὸς ἦτο ἡ αἰτία τοῦ ψεύδους της. Εἰς τὰς ἀρχὰς κατώρθωσε

τὸν σκοπόν της, ἀλλὰ κατόπιν τὸ ψεῦδος τοῦτο τὴν ἔκαμε νὰ ἀπωλέσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην μας καὶ τὴν θέσιν της. Παρατήρησε δὲ ὅτι τὸ κάνιστρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον σοῦ ἔρριψε μὲ ὑβριστικὸν τρόπον κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεώς σου, ἔγεινε τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς μὲ ὡδήγησε νὰ σὲ εὕρω.

Τώρα, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἀμαλία, πρέπει νὰ μοῦ διηγηθῇς καὶ σὺ πῶς ἔτυχε νὰ ἔλθῃς τόσον ἀργὰ εἰς τὸ κοιμητήριον καὶ διατί σὲ εὗρον τόσον πολὺ λυπημένην.

Ἡ Μαρία διηγήθη τότε τὸν κακὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τὴν ἐδίωξαν ἐκ τοῦ Ἐλατοχωρίου, ἡ δὲ Ἀμαλία ἐταράχθη καὶ εἶπε:

— Ὦ! τί εὐτυχία ὅτι ὁ Θεὸς μὲ ἔστειλεν εἰς βοήθειάν σου κατὰ τὴν ὥραν αὐτήν! Βλέπεις πόσον ὁ Θεὸς γνωρίζει νὰ στρέφῃ πρὸς τὸ καλόν μας τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον θέλουν νὰ μᾶς κάμουν οἱ φθονεροὶ καὶ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι. Ἡ κακὴ χωρικὴ ἐνόμισεν ὅτι θὰ σὲ κάμῃ δυστυχῆ, καὶ ὅμως χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ σὲ ἔφερεν εἰς τὰς ἀγκάλας μας καὶ θὰ εἶσαι εὐτυχὴς εἰς ὅλην σου τὴν ζωήν.

«Ἀλλὰ τώρα εἶναι καιρὸς νὰ ἀποσυρθῶμεν, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἀμαλία, διότι οἱ γονεῖς μου μᾶς περιμένουσιν. Ἐλθὲ λοιπὸν μαζύ μου, ἀγαπητὴ Μαρία, δὲν θέλω νὰ μὲ ἀφήσῃς πλέον, καὶ αὔριον θὰ ἀνα-

χωρήσωμεν ὅλοι ὁμοῦ διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ Ἐσβοῦργον.»

Ἡ Μαρία, ἥτις ἐσκέφθη ὅτι δὲν ἤθελεν ἴσως ἐπιστρέψει ποτὲ εἰς τὰ μέρη ταῦτα, ἀπεχαιρέτισε κλαίουσα τὸν ἀγαπητὸν τοῦ πατρός της τάφον, ἐκ τοῦ ὁποίου μετὰ πολλῆς λύπης ἀπεχωρίσθη.

Ἡ Ἀμαλία τὴν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ τὴν ἔσυρεν ἐκ τοῦ θλιβεροῦ τούτου τόπου, λέγουσα πρὸς αὐτήν:

— Ἐλθέ, ἐλθέ, Μαρία. Λάβε τὸ κάνιστρόν σου, διὰ νὰ ἔχῃς πάντοτε πλησίον σου ἓν ἐνθύμημα τοῦ πατρός σου. Ἀντὶ τοῦ κανίστρου τούτου μὲ τὸ ὁποῖον ἡ ἀγάπη σου ἐστόλισε τὸν τάφον του, θὰ κτίσωμεν μνημεῖον διὰ τὸ ὁποῖον θὰ μείνῃς εὐχαριστημένη. Ἐλθέ, θὰ εἶσαι περίεργος νὰ μάθῃς πῶς εὑρέθη τὸ ἀπωλεσθὲν δακτυλίδιον καὶ θὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ καθ' ὁδόν.

Ἐκίνησαν λοιπὸν πρὸς τὸν πύργον περιπατοῦσαι ἐνηγκαλισμέναι ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙΟΥ

—

I

Ἀφοῦ ἐπεριπάτησαν ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν ἐν σιωπῇ, ἤρχισεν ἡ Ἀμαλία τὴν διήγησίν της κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

«Τὸ ἑπόμενον τῆς ἐξορίας σου ἔτος ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς πρωτευούσης διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ Ἐσβοῦργον, ὅπου εἶχεν ὑποθέσεις ὁ πατήρ μου. Ἀνε-

χωρήσαμεν κατὰ τὰς πρώτας ὡραίας ἡμέρας τοῦ μαρτίου, ἀλλ' εὐθὺς ἅμα ἐφθάσαμεν ὁ καιρὸς μετεβλήθη, καὶ μίαν νύκτα συνέβη φοβερὰ βροχὴ καὶ ἄνεμος.

«Θὰ ἐνθυμεῖσαι βεβαίως, Μαρία μου, τὴν μεγάλην ἐκείνην μηλέαν ἡ ὁποία ἦτο εἰς τὸ μέσον τεῦ κήπου. Ὁ ἄνεμος τὴν ἐξερρίζωσε κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην καὶ εἶχε κλίνει τόσῳ πολὺ ὥστε ἐφαίνετο ὅτι θὰ πέσῃ. Ὁ πατήρ μου διέταξε λοιπὸν τὴν πρωΐαν νὰ τὴν ῥίψωσιν. Ὅλοι οἱ ὑπηρέται τῆς οἰκίας συνηθροίσθησαν νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἐκρίζωσιν αὐτῆς διὰ νὰ γείνῃ μὲ τρόπον ὥστε νὰ μὴ βλάψῃ τὰ ἄλλα δένδρα. Ὁ πατήρ μου, ἡ μήτηρ μου, καὶ ὅλα τὰ παιδία καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς οἰκίας κατέβημεν εἰς τὸν κῆπον διὰ νὰ ἰδωμεν τὴν ἐργασίαν αὐτήν.

«Ὅτε τὸ μεγάλον τοῦτο δένδρον ἔπεσε μετὰ τρομερεῦ τριγμοῦ, οἱ δύω μικροὶ ἀδελφοί μου ἔτρεξαν νὰ λάβωσι μίαν φωλεὰν πτηνῶν τὴν ὁποίαν εἶδον εἰς ἕνα κλάδον τοῦ δένδρου, καὶ τὴν ὁποίαν ἔβλεπον πρὸ πολλοῦ καιροῦ ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ τοὺς ἤρεσε. Παρετήρουν μὲ προσοχὴν πόσον ὡραία ἦτο κατεσκευασμένη ὅτε ὁ Ἰούλιος ἐφώναξε:

— Ἔλθετε νὰ ἰδῆτε ἕνα πρᾶγμα τὸ ὁποῖον λάμπει πλεγμένον μέσα εἰς τὴν φωλεάν.

— Ἀλήθεια! τί λαμπρόν! λάμπει **ὡς ἀδάμας,** ἀνεφώνησεν ὁ Ἀλβέρτος.

Ἡ Αἰκατερίνη ἐπλησίασεν ἐπίσης καὶ παρετήρησε μετὰ περιεργείας τὸ πρᾶγμα τοῦτο . . . καὶ ἐφώναξε:

— Ὦ! Θεέ μου! νὰ τὸ δακτυλίδιον!

Καὶ ἔγεινεν ὠχρὰ ὡς νεκρά. Οἱ ἀδελφοί μου ἔλαβον τὸ δακτυλίδιον καὶ τὸ ἔφερον εἰς τὴν μητέρα μου μετὰ φωνῶν χαρᾶς.

— Ναί, ναί, εἶναι τὸ δακτυλίδιόν μου, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου. Ἄ! τίμιε καὶ ἀγαθὲ Ἰάκωβε! Ἄ! δυστυχὴς Μαρία! πόσον σᾶς ἠδικήσαμεν! .... Εἶμαι εὐχαριστημένη ὅτι εὗρον τὸ δακτυλίδιόν μου. Ἀλλὰ ἤθελα εὐχαριστηθῆ πολὺ περισσότερον ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ εὕρωμεν τὸν Ἰάκωβον καὶ τὴν Μαρίαν, καὶ νὰ διορθώσωμεν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀδικίαν μας.

— Ἀλλὰ πῶς εὑρέθη, ἠρώτησα ἐγώ, τὸ δακτυλίδιον τοῦτο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου;

— Ἐγὼ νὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω, ἀπεκρίθη ὁ γέρων Ἀντώνιος ὁ δασοφύλαξ, ὅστις ἔκλαιεν ἀπὸ χαράν, διότι ἐφανερώθη ἡ ἀθωότης σας. Παρατηρήσατε ὅτι οὔτε ὁ γέρων Ἰάκωβος οὔτε ἡ Μαρία δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κρύψωσι τὸ δακτυλίδιον ἐκεῖ ἐπάνω. Τοῦτο εἶναι φανερόν, διότι τὸ δένδρον εἶναι ὑψηλότατον, καὶ κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν κορυφήν· ἔπειτα δὲν τοὺς ἐδώσαμεν καιρόν, διότι ἅμα ἡ Μαρία ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν σας, ὁ δήμαρχος συνέ-

λαβεν αὐτὴν καὶ τὸν πατέρα της καὶ τοὺς ἔκλεισεν εἰς τὴν φυλακήν. Ἀλλὰ τὰ μαῦρα αὐτὰ πτηνά, αἱ κίσσαι, αἱ ὁποῖαι κατεσκεύασαν τὴν φωλεάν των ἐπὶ τοῦ δένδρου τούτου, ἀγαποῦν πολὺ τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα λάμπουν, καὶ ἅμα τὰ ἰδοῦν τὰ ἁρπάζουν μὲ τὸ ράμφος των καὶ τὰ φέρουν εἰς τὴν φωλεάν των. Καμμία κίσσα λοιπὸν ἔκλεψε το δακτυλίδιον καὶ τὸ ἔκρυψεν αὐτοῦ.

Τότε ἡ μήτηρ μου εἶπεν:

— Ἔχεις δίκαιον, Ἀντώνιε, τώρα ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλὰ ὅτι τὰ φωλεύοντα ἐπὶ τοῦ δένδρου τούτου πτηνὰ ἤρχοντο πολλάκις καὶ ἐτριγύριζον εἰς τὰ παράθυρά μου· ὅτε δὲ ἐχάθη τὸ δακτυλίδιον τὰ παραθυρόφυλλα ἦταν ἀνοικτά, ἡ δὲ τράπεζα ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχα θέσει τὸ δακτυλίδιον ἦτο πλησιέστατα τοῦ παραθύρου. Ἐγὼ ἐξῆλθα μίαν στιγμὴν ἐκ τοῦ δωματίου μου τότε, ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι κανὲν ἐκ τῶν πτηνῶν τούτων ἰδὼν τὸν ἀδάμαντα λάμποντα ἥρπασε κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου αὐτὸν καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὴν φωλεάν του.

Ὁ πατήρ μου ἐλυπήθη μεγάλως ὅταν ἐπείσθη τόσῳ φανερὰ ὅτι ὁ γέρων πατήρ σου καὶ σὺ κατεδικάσθητε χωρὶς νὰ εἶσθε ἔνοχοι.

— Εἶμαι ἀπηλπισμένος, ἔλεγε, ὅτι ἠδίκησα τόσῳ σκληρῶς τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους, καὶ παρη-

γοροῦμαι μόνον ὅτι δὲν ἔκαμα τὴν ἀδικίαν ταύτην οὔτε ἀπὸ κακίαν οὔτε ἀπὸ μῖσος πρὸς αὐτοὺς ἀλλὰ κατὰ λᾶθος. Δὲν θὰ ἡσυχάσω ὅμως ἕως οὗ εὕρω τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἀποκαταστήσω καὶ τοὺς ἀποζημιώσω διὰ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ἔκαμα εἰς αὐτούς.

II

Ἡ Ἀμαλία μετὰ μικρὰν σιωπὴν ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν της:

«Ὁ πατήρ μου τότε ἐπλησίασε τὴν Αἰκατερίνην, ἥτις ἵστατο ἐκεῖ πλησίον μόνη, ὠχρὰ καὶ τρέμουσα, ὡς κατάδικος, ἐν ᾧ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τῆς οἰκίας ἔχαιρον.

— Καὶ σύ, κατηραμένε ὄφι, ἀνέκραξεν ὁ πατήρ μου μὲ θυμὸν καὶ μὲ ἀγανάκτησιν, πῶς ἐτόλμησες νὰ ψευσθῇς εἰς τοὺς κυρίους σου καὶ εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ τοὺς κάμῃς νὰ περιπέσωσιν εἰς τόσον λυπηρὸν λᾶθος; Πῶς εἶχες τὸ θάρρος νὰ ῥίψῃς εἰς τὴν δυστυχίαν τίμιον γέροντα καὶ τὴν πτωχὴν κόρην του;

Ἔπειτα στραφεὶς πρὸς δύω στρατιώτας, οἵτινες ἔτυχον ἐκεῖ καὶ οἱ ὁποῖοι ἐφαίνοντο ὅτι μόνον τὴν διαταγὴν τοῦ πατρός μου ἐπερίμεναν, εἶπε πρὸς αὐτούς:

— Συλλάβετε τὸ τέρας αὐτό! Φορτώσατέ την μὲ τὰς ἰδίας ἁλύσους μὲ τὰς ὁποίας ἔδεσαν τὴν δυστυχῆ Μαρίαν, κλείσατέ την εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν καὶ νὰ δείρητε αὐτὴν ὡς ἔδειραν ἐξ αἰτίας της τὴν Μαρίαν. Νὰ λάβετε ὅλα τὰ κοσμήματα, τὰ χρήματα καὶ τὰ φορέματα ὅσα ἡ κακὴ αὐτὴ κόρη συνήθροισε διὰ νὰ χρησιμεύουν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν Μαρίαν. Μετὰ ταῦτα οἱ στρατιῶται νὰ ἐξορίσωσι τὴν ἀθλίαν μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ, ὅπως εἶναι καὶ εὑρίσκεται, χωρὶς νὰ λάβῃ τίποτε μαζύ της.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐφόβισαν ὅλους τοὺς παρόντας, οἵτινες ἔμεναν σιωπῶντες. Ποτὲ κανεὶς δὲν εἶχεν ἰδεῖ τὸν πατέρα μου τόσον ὠργισμένον, ποτὲ κανεὶς δὲν τὸν εἶχεν ἀκούσει νὰ ὁμιλῇ μὲ τόσῳ θυμόν.

— Ἔπαθες ὅ,τι σοῦ ἔπρεπεν, εἶπεν ὁ εἷς στρατιώτης εἰς τὴν Αἰκατερίνην. λαβὼν αὐτὴν ἀπὸ τὸν βραχίονα. Ὅποιος σκάπτει τὸν λάκκον τῶν ἄλλων πίπτει μέσα αὐτὸς ὁ ἴδιος.

— Βλέπεις ποῦ τελειώνει τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη, εἶπεν ὁ ἄλλος στρατιώτης συλλαμβάνων τὴν Αἰκατερίνην. Τίποτε δὲν μένει κρυπτὸν εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον.

Ἡ μάγειρος εἶπε:

— Ναὶ ἡ ὀργὴ καὶ ὁ φθόνος εἶναι δύω κακοὶ σύμβουλοι. Αὐτοὶ παρέσυραν τὴν Αἰκατερίνην νὰ

εἶπῃ εἰς τὸ δικαστήριον ψεῦδος χωρὶς νὰ συλλογισθῇ τὰ ἀποτελέσματα, κατόπιν δὲ ἐφοβήθη νὰ μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὸ λάθος της.

Ἡ εἴδησις αὐτὴ ἔγεινε γνωστὴ ἀμέσως εἰς ὅλην τὴν πόλιν τοῦ Ἐσβούργου, καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι ἔτρεξαν καὶ ἦλθον εις τὴν οἰκίαν μας. Ὁ δήμαρχος ἦλθεν εἰς τὸν κῆπον, ὁ δὲ γραμματεύς του, ὅστις ἦτο παρὼν ὅτε εὑρέθη τὸ δακτυλίδιον, διηγήθη εἰς αὐτὸν τὸ συμβάν.

Δὲν θὰ πιστεύσῃς, Μαρία, πόσον ἐλυπήθη ὁ καλός μας δήμαρχος ὅτε ἔμαθε τὸ συμβὰν τοῦτο· διότι ἂν καὶ ἐδείχθη πολὺ σκληρὸς πρὸς σὲ εἶναι βέβαιον ὅτι εἶναι ἀγαθὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος.

— Εὐχαρίστως θὰ ἔδιδα τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας μου διὰ νὰ μὴ μοῦ συμβῇ τοιοῦτο δυστύχημα· διότι εἶναι τρομερὸν νὰ καταδικάσω ἀνθρώπους ἀθώους.

Ἔπειτα παρατηρήσας τὸ συνηθροισμένον ἐκεῖ πλῆθος εἶπε μετὰ φωνῆς ἐπισήμου.

— Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μέγας δικαστής, αὐτὸς μόνος εἶναι ἀλάνθαστος, οἱ ἄνθρωποι ὑποκείμεθα εἰς λάθη, καὶ πολλάκις συμβαίνει νὰ τιμωρῶμεν τὸν ἀθῶον καὶ νὰ ἀφήνωμεν νὰ θριαμβεύῃ ὁ ἔνοχος. Ἀλλ' ὁ Θεός, ὁ ἀόρατος αὐτὸς δικαστής, κρίνει ὅλας τὰς

κράξεις μας, ὅπως ἀνταμείψῃ τὰς καλὰς καὶ τιμωρήσῃ τὰς κακὰς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Πολλάκις μάλιστα, καθὼς συμβαίνει σήμερον, φανερώνει ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς τὰς πλάνας τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, καὶ τιμωρεῖ τὴν θριαμβεύουσαν κακίαν καὶ ἀποδεικνύει τὴν παθοῦσαν ἀθωότητα.

Ὁμιλοῦσαι οὕτω ἡ Ἀμαλία καὶ ἡ Μαρία ἔφθασαν εἰς τὴν θύραν τοῦ ἀρχοντικοῦ παλατίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Η ΜΑΡΙ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΔΩΡΟΝ ΤΟ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙΟΝ

I

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ κόμης, ἡ κόμησσα καὶ οἱ ἄλλοι εὐγενεῖς ξένοι ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ παλατίου, ὅπου ὁ σεβάσμιος ἐφημέριος τοῦ Ἐρλεβρὸν εἶχεν ἔλθει πρὸ μιᾶς ὥρας διὰ νὰ καθησυχάσῃ τοὺς γονεῖς τῆς Ἀμαλίας, ἐξηγῶν εἰς αὐτοὺς τὰς αἰτίας τῆς μακρᾶς ἀπουσίας της.

Ὅλοι ἤκουσαν μετὰ προσοχῆς ὅ,τι ἔλεγεν ὁ γέρων ἐφημέριος περὶ τοῦ Ἰακώβου καὶ τῆς Μαρίας. Διηγήθη εἰς αὐτοὺς τὴν ἱστορίαν τοῦ φρονίμου γέροντος, τὴν εὐγενῆ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου διαγωγὴν κατὰ τὴν διαμονήν του εἰς τὸ Ἐλατοχώριον, τὴν ἀφοσίωσιν τῆς Μαρίας πρὸς τὸν πατέρα της, τὴν ἀγάπην της πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὴν γλυκύτητα τῆς συμπεριφορᾶς της, τὴν φιλοστοργίαν της, καὶ ὅλοι συνεκινήθησαν καὶ ἐδάκρυσαν, περισσότερον δὲ ἀπὸ ὅλους ἡ μήτηρ τῆς Ἀμαλίας, ἥτις ἔκλαιε πολύ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἡ Ἀμαλία ὁδηγοῦσα διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὴν Μαρίαν, καὶ διὰ τῆς ἄλλης κρατοῦσα τὸ ἀνθοφόρον κάνιστρον. Ὅλοι ἐσηκώθησαν καὶ ἐχαιρέτισαν τὴν Μαρίαν λέγοντες εἰς αὐτὴν λόγους συμπαθεῖς.

Ὁ κόμης τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν:

— Δυστυχὲς παιδίον, πόσον εἶσαι ἀδύνατον καὶ πάσχον! Συγχώρησέ μας τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ἐπροξενήσαμεν εἰς τὸν πατέρα σου καὶ εἰς σὲ κατὰ λάθος! Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ τὸ διορθώσωμεν. Σὲ ἀπεβάλαμεν ἐκ τῆς οἰκίας εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθης· λοιπόν, τὴν οἰκίαν αὐτὴν μὲ τὸν κῆπόν της σὲ τὴν δίδομεν.

Ἡ μήτηρ τῆς Ἀμαλίας τὴν ἐθώπευε καὶ τὴν

ὠνόμαζε κόρην της, ἔπειτα δὲ λαβοῦσα ἀπὸ τὸν δάκτυλόν της τὸ λαμπρὸν δακτυλίδιον τὸ ὁποῖον ἔγεινεν ἡ αἰτία ὅλων τῶν δυστυχημάτων τῆς Μαρίας:

— Ἄκουσε, κόρη μου, εἶπεν εἰς αὐτήν, ἡ αθωότης σου καὶ αἱ ἀρεταί σου εἶναι βεβαίως πολυτιμότεραι ἀπὸ τὸν μεγάλον αὐτὸν καὶ ὡραῖον ἀδάμαντα ὅστις λάμπει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δακτυλιδίου τούτου· ἀλλὰ μολονότι ἔχεις τοὺς πολυτίμους αὐτοὺς θησαυροὺς τῆς ἀγαθότητος, τῆς τιμιότητος, τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἐργασίαν, δὲν πιστεύω νὰ ἀνηθῇς νὰ λάβῃς τὸ κόσμημα τοῦτο, τὸ οποιον σοῦ δίδω ὡς μικραν αποζημιωσιν δια τὴν μεγάλην ἀδικίαν τὴν ὁποίαν ἐπροξενήσαμεν εἰς σὲ καὶ τὸν γέροντα πατέρα σου, καὶ ὡς δεῖγμα τῆς μητρικῆς ἀγάπης μου ποὸς σέ. Ἂν τὸ δακτυλίδιον τοῦτο εἶναι πολὺ πλούσιον διὰ τὸν νυμφικόν σου στολισμόν, θὰ σοῦ χρησιμεύσῃ ὡς προίξ. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα νὰ ὑπανδρευθῇς θὰ ἀγοράσω ἐγὼ τὸ δακτυλίδιον τοῦτο καὶ θὰ σοῦ δώσω τὴν ἀξίαν του.

Καὶ λέγουσα ταῦτα ἡ κόμησσα ἔβαλεν εἰς τὸν δάκτυλον τῆς Μαρίας τὸ πολύτιμον δακτυλίδιον.

II

Ἡ Μαρία, ἥτις πρὸ ὀλίγου ἔκλαιε διὰ τὴν δυσ-

τυχίαν της, ἔχυνε τώρα δάκρυα χαρᾶς· ἦτο ζαλισμένη ἀπὸ τὴν αἰφνιδίαν μεταβολὴν τῆς τύχης της καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ μόνον ἔκλαιε καὶ δὲν ἤθελε νὰ δεχθῇ τὸ δακτυλίδιον.

Τότε εἷς ἐκ τῶν παρευρισκομένων ξένων ἐπλησίασε καὶ εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν.

— Λάβε, κόρη μου, τὸ δῶρον τῆς κυρίας. Ὁ Θεὸς ἔδωσεν εἰς τὸν κόμητα καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του πολλὰ πλούτη, ἔδωσε δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ ἀγαθὴν καρδίαν διὰ νὰ εὐεργετοῦν τοὺς δυστυχεῖς.

— Δὲν εἶναι εὐεργεσία αὐτὸ τὸ ὁποῖον κάμνω, εἶπεν ἡ κόμησσα. Εἶναι καθῆκόν μας νὰ διορθώσωμεν τὸ λάθος ἡμῶν καὶ νὰ ἡσυχάσωμεν τὴν συνείδησίν μας.

Ἡ Μαρία ἐκράτει τὸ δακτυλίδιον εἰς τὴν τρέμουσαν χεῖρά της καὶ ἔβλεπε τὸν ἐφημέριον μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς ἐρωτῶσα αὐτὸν τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ

Ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς ἐννοήσας τὴν στενοχωρίαν τῆς καλῆς κόρης, εἶπεν εἰς αὐτήν :

—Ναί, Μαρία, ἠμπορεῖς νὰ δεχθῇς, πρέπει νὰ δεχθῇς τὸ δῶρον τῆς κυρίας. Ὁ κύριος κόμης καὶ ἡ σύζυγός του ἔμαθον πόσον οἱ ἄνθρωποι ἀπατώμεθα ἀπὸ τὰς ὑποψίας, καὶ πῶς αἱ εὐγενεῖς καὶ ἀγαθαὶ ψυχαὶ γνωρίζουν νὰ διορθώνουν τὰ λάθη τὰ

ὁποῖα ἔκαμαν ἐκ βίας. Βλέπεις, καλή μου κόρη, ὅτι ὁ Θεὸς σὲ ἀνταμείβει διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα ἀγάπην σου. Νὰ δεχθῇς λοιπὸν τὸ δῶρον τοῦτο τὸ ὁποῖον σοῦ δίδει ἡ κυρία κόμησσα, καὶ νὰ εὐγνωμονῇς πρὸς αὐτήν· προσπάθησε δὲ νὰ εἶσαι ἐν καιρῷ τῆς εὐτυχίας ἀγαθὴ καὶ καλή, ὅπως ὑπέφερες τὴν δυστυχίαν μὲ γλυκύτητα καὶ ὑπομονήν.

Ἡ Μαρία τότε ἔθεσεν εἰς τὸν δάκτυλόν της τὸ πολύτιμον δακτυλίδιον χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν ἐκ τῆς πολλῆς συγκινήσεως.

Ἡ Ἀμαλία ἐκάθησε πλησίον τῆς Μαρίας χαίρουσα διὰ τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις τῶν γονέων της, καὶ κρατοῦσα τὸ ἀνθοφόρον κάνιστρον εἰς τὰς χεῖρας ἔβλεπε τὴν Μαρίαν μετὰ χαρᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

ΤΟ ΔΕΙΠΝΟΝ

—

Ἡ κυρία κόμησσα διέταξε τότε νὰ ἑτοιμάσωσι τὴν τράπεζαν ὅπως δειπνήσωσι, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἀγαθὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου καὶ τὴν Μαρίαν νὰ καθήσωσι καὶ νὰ δειπνήσωσι μετ᾽ αὐτῶν. Ἐν ᾧ δὲ ὁ ἐφημέριος εὐλόγει τὴν τράπεζαν καὶ ἐδέετο εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς οἰκογενείας τοῦ ἄρχοντος, ἡ Μαρία ἐσυλλογίζετο·

— Θεέ μου! πόσον ἤμην λυπημένη καὶ ἀπηλπισμένη πρὸ ὀλίγου, ὅτε μετὰ τὴν κοπιαστικὴν ἐργασίαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν μὲ ἀπέβαλεν ἡ κακὴ ἐκείνη γυνὴ χωρὶς νὰ μοῦ δώσῃ ὀλίγον ἄρ-
δειπνήσω. Ἦτο δυνατόν, Θεέ μου, νὰ πιστεύσω ὅτι ἔμελλον νὰ καθήσω τὸ ἑσπέρας εἰς τράπεζαν πλουσίαν μὲ τόσους ἄρχοντας καὶ καλοὺς ἀνθρώπους; Ἄ! ποτὲ πλέον δὲν θὰ ἀπελπισθῶ, ἀλλ' ὅσον μεγάλη δυστυχία καὶ ἂν μοῦ συμβῇ θὰ ἐλπίζω εἰς σέ, Θεέ μου!

Εἰς τὴν Μαρίαν ἔδωσαν θέσιν εἰς τὴν τράπεζαν πλησίον τῆς κομήσσης καὶ τῆς Ἀμαλίας. Ἡ Μαρία ἠρνήθη μὲ δειλίαν νὰ καθήσῃ εἰς τὴν τιμητικὴν ταύτην θέσιν. Ἀλλ' ἡ κόμησσα εἶπεν εἰς αὐτὴν συμπαθῶς!

— Δὲν ἐχάσαμεν τὴν κόρην μας, ἀλλὰ τὴν ἐξωρίσαμεν. Ἀφοῦ τὴν ἐπανεύρομεν εἶναι δίκαιον νὰ ἑορτάσωμεν τὴν εὐτυχίαν ταύτην διὰ συμποσίου καὶ ἡ θέσις τῆς τιμῆς ἀνήκει εἰς αὐτὴν δικαιωματικῶς.

Κατὰ τὸ δεῖπνον αἱ συνομιλίαι περιεστρέφοντο εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μαρίας. Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀκολουθίας τοῦ κόμητος ἦτο καὶ ὁ ἀγαθὸς καὶ τίμιος Ἀντώνιος. Ὁ γέρων αὐτὸς ὑπηρέτης ἐβοήθει τοὺς ὑπηρετοῦντας τοὺς κυρίους του εἰς τὴν

τράπεζαν ἐξ εὐχαριστήσεως καὶ ὄχι ἐκ καθήκοντος. Ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν ταύτην δὲν ἐκινήθη ἀπὸ πλησίον τῆς Μαρίας, ἱστάμενος ὄπισθεν τοῦ καθίσματός της καὶ σπογγίζων συχνὰ τοὺς ὀφθαλμούς του δακρύοντας ἀπὸ εὐχαρίστησιν. Ἡ μεγάλη ἡλικία του, ἡ δοκιμασμένη τιμιότης του καὶ ἡ μακροχρόνιος ὑπηρεσία του εἶχον δώσει εἰς αὐτὸν τὸ προνόμιον νὰ ἀναμιγνύεται εἰς τὴν συνομιλίαν τῶν κυρίων του καὶ νὰ λέγῃ καὶ αὐτὸς τὸν λόγον του.

— Λοιπόν, δεσποινὶς Μαρία, εἶπε, βλέπεις ὅτι τὰ πράγματα μὲ ἐδικαίωσαν· ἐνθυμεῖσαι τί σᾶς εἶπον ὅτε ἀνεχωρεῖτε μὲ τὸν μακαρίτην πατέρα σου ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ δάσος: «Ἡ τιμιότης χρησιμεύει εἰς ὅλα, καὶ ὁ ἔχων τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν Θεὸν δὲν χάνεται.» Τώρα δὲν λείπει ἀπὸ ἐδῶ παρὰ ὁ πατήρ σου, ὁ καλὸς καὶ ἀρχαῖός μου φίλος, ὁ σύντροφος τῆς νεότητός μου. Τί κρῖμα ὅτι δὲν ἔζησε μέχρι τῆς εὐτυχοῦς ταύτης ἡμέρας! Ἄ! πόσον ὁ τίμιος Ἰάκωβος θὰ ἦτο εὐτυχὴς βλέπων λάμπουσαν τὴν ἀθωότητα τοῦ τέκνου του, τὸ ὁποῖον μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του ἠγάπα περισσότερον ἀπὸ πᾶν ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ! Τί χαρὰ θὰ εἶχε βλέπων τὴν κόρην του τιμωμένην! Τί νὰ σᾶς εἰπῶ; δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ μοῦ ἐκβάλῃ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Θεὸς ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ζήσῃ ἓν ἔτος ἀκόμη...

Ναί, καὶ ἂν ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ χαρὰν ἀπόψε, πάλιν θὰ ἐπαρηγορούμην, διότι ὁ Ἰάκωβος ἐπῆγεν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον μὲ τὴν χαρὰν αὐτήν!

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ κατηγορήσω τὴν λύπην σου, καλὲ καὶ τίμιε γέρον, εἶπεν εἰς τὸν Ἀντώνιον ὁ ἐφημέριος διότι τιμᾷ τὴν καρδίαν σου. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ περιορίζωμεν τὴν προσοχήν μας εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν μόνον, ἡ ὁποία εἶναι τὸ βραχύτερον, τὸ ἀθλιέστερον μέρος τοῦ βιουμας. Ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι ὁ προθάλαμος ἄλλου κόσμου πολὺ καλλιτέρου· ἡ ζωὴ αὐτὴ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι προετοιμασία διὰ δευτέραν καὶ καλλιτέραν ζωὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ἐὰν λοιπὸν ἐξετάσωμεν τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς νὰ ἀποβλέπωμεν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν, θὰ ἀπαντήσωμεν πολλὰ τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς φανοῦν παράδοξα καὶ μὴ ἐν ἁρμονία μὲ τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας ἐχομεν περὶ τῆς σοφίας, τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὑπάρχει ὡραιότερον μέλλον ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖ ὁ φρόνιμος καὶ ἀτυχὴς γέρων Ἰάκωβος, τὸν ὁποῖον λυπῆσαι, ἀπολαμβάνει τὴν στιγμὴν ταύτην, δι' ὅσας λύπας καὶ δυστυχίας ὑπέφερεν, ἀμοιβὴν πολὺ ὡραιοτέραν ἀπὸ ὅλας τὰς ἀμοιβὰς τὰς ὁποίας ἐμποροῦμεν νὰ προσφέρωμεν εἰς τὴν κόρην του ἡμεῖς. Ἐμπορῶ δὲ νὰ σὲ βε-

βαιώσω ὅτι ὁ φίλος σου, ὁ ἐνάρετος Ἰάκωβος ἀπέθανε βέβαιος ὅτι θὰ ἀναγνωρισθῇ ἡμέραν τινὰ ἡ ἀθωότης τῆς θυγατρός του, ὅτι ὁ εὐγενὴς κόμης θὰ προστατεύσῃ αὐτὴν ὡς πατήρ, καὶ ἡ ἀγαθὴ καὶ εὐγενὴς κόμησσα ὡς μήτηρ· καὶ βεβαίως ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐπάνω, ὅπου εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν δικαίων, βλέπει μὲ εὐχαρίστησιν τὴν νέαν θέσιν τῆς προσφιλοῦς του κόρης.

Μὲ τοιαύτας συνομιλίας παρῆλθεν ἡ ἑσπερὶς αὕτη ἀφιερωθεῖσα ὁλόκληρος εἰς τὸν θρίαμβον τῆς ἀθωότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Ο ΚΟΜΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΛΑΙΟΧΩΡΙΟΝ

—

Τὴν ἄλλην ἡμέραν, ἅμα ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ὅλοι εἰργάζοντο εἰς τὰς προετοιμασίας διὰ τὴν ἀναχώρησιν, διεκρίνοντο δὲ περισσότερον ἡ Ἀμαλία καὶ μία ξένη δεσποινὶς αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀναλάβει νὰ κατασκευάσωσι τὰ ἐνδύματα τῆς Μαρίας.

Πρὸ τῶν δυστυχημάτων της, ἡ Μαρία ἐνεδύετο εἰς τὸ Ἐσθοῦργον, ὡς ἤρμοζεν εἰς τὰς θυγατέρας τῶν ὑπηρετῶν μεγάλου ἄρχοντος. Ἀλλὰ κατὰ

τὴν διαμονήν της μὲ τοὺς χωρικοὺς εἶχεν ἀλλάξει ἐνδυμασίαν διὰ νὰ μὴ διαφέρῃ ἀπὸ τὰς ἄλλας κόρας τῆς ἐξοχῆς καὶ τὰ χωρικὰ ταῦτα ἐνδύματα ἔφερεν ἀκόμη.

Ἔδωσε λοιπὸν ἡ Ἀμαλία εἰς τὴν Μαρίαν ἓν φόρεμα κομψὸν καὶ νέον, ἀλλ' ἡ Μαρία ἐδίσταζε νὰ φορέσῃ τόσῳ ὡραῖον φόρεμα. Τότε ἡ Ἀμαλία εἶπε πρὸς αὐτήν·

— Μὴ διστάζῃς, ἀγαπητή μου Μαρία, φόρεσε ἀμέσως τὸ φόρεμα τοῦτο, διότι ἀπεφασίσαμεν νὰ μείνῃς ἀπὸ σήμερον πάντοτε μαζύ μου ὡς φίλη καὶ σύντροφος. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀλλάξῃς ἔνδυμα, καὶ προτιμώτερον νὰ τὸ ἀλλάξῃς ἐδῶ, διότι θὰ κάμῃ μικροτέραν ἐντύπωσιν.

Αἱ δύω λοιπὸν δεσποινίδες ἐστόλισαν τὴν Μαρίαν καὶ ἔπειτα τὴν ἔλαβον ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὴν ὡδήγησαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἦτο τὸ πρόγευμα ἕτοιμον. Ὅλοι ἐξεπλάγησαν ὅτε εἶδον τρίτην δεσποινίδα ἄγνωστον νὰ εἰσέλθῃ, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀνεγνώρισαν τὴν Μαρίαν, καὶ τὴν ἐχαιρέτισαν καὶ ἐχειροκρότησαν τὴν μεταμόρφωσίν της, ὡς ὠνόμασαν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐνδύματος.

Μετὰ τὸ πρόγευμα, ἀνέβησαν ἐπὶ ὀχήματος, ἐν ᾧ ἡ Μαρία ἐκάθησε πλησίον τῆς Ἀμαλίας ἀντικρὺ τοῦ κόμητος καὶ τῆς κομήσσης, καὶ ἐπορεύ-

σαν εἰς τὸ Ἐλατοχώριον, διότι ὁ κόμης ἤθελε νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους οἵτινες εἶχον περιποιηθῇ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὴν Μαρίαν. Καθ' ὁδὸν ἠρώτησε τὴν Μαρίαν περὶ αὐτῶν, αὕτη δὲ διηγήθη εἰς αὐτὸν τὴν λυπηρὰν κατάστασίν των.

Ἡ ἄφιξις ἁμάξης εἰς τὸ Ἐλατοχώριον ἐπροξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν, διότι ἀπὸ κτίσεως τοῦ χωρίου ποτὲ δὲν εἶχεν ἔλθει ἅμαξα καὶ μάλιστα τόσῳ μεγαλοπρεπὲς ὄχημα.

Ἡ νέα χωρική, μόλις εἶδε τὸ ὄχημα νὰ σταθῇ ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν της, ἐξῆλθε ταχέως ἐκ τῆς οἰκίας λέγουσα: «Πρέπει νὰ βοηθήσω τὸν ἄρχοντα αὐτὸν καὶ τὴν δέσποιναν τὴν σύζυγόν του καὶ τὰς δύω δεσποινίδας τὰς κόρας των νὰ καταβῶσιν ἀπὸ τὸ ὄχημα.» Ἀληθῶς ἐπλησίασε, καὶ ὅτε ὁ κόμης καὶ ἡ σύζυγός του κατέβησαν, προσέφερε τὴν χεῖρα εἰς τὴν μίαν τῶν δεσποινίδων, τὴν ὁποίαν ὅμως αἰφνιδίως ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦτο ἡ Μαρία....

—Τί διάβολο βλέπω; ἀνέκραξεν ἀποσύρασα τὴν χεῖρά της ἀποτόμως, ὡς νὰ ἤγγισεν ὄφιν.

Ὁ γέρων χωρικὸς εἰργάζετο τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὸν κῆπον. Ὁ κόμης ἡ σύζυγός του καὶ ἡ Ἀμαλία ἔτρεξαν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν εὐχαρίστησαν διὰ τὰς εὐεργεσίας του πρὸς τὴν Μαρίαν καὶ τὸν γέροντα Ἰάκωβον.

—Χρεωστῶ, εἶπεν ὁ γέρων χωρικός, περισσοτέραν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν μακαρίτην Ἰάκωβον ἢ αὐτὸς πρὸς ἐμέ. Μαζὺ μὲ αὐτὸν ἦλθε καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ ἂν εἶχον τὴν φρόνησιν νὰ ἀκολουθήσω τὰς συμβουλάς του θὰ ἤμην εὐτυχὴς τώρα.

Ἐνῷ ὁ κόμης ὡμίλει μετὰ τοῦ χωρικοῦ, ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον τῆς γραίας χωρικῆς, τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ τὴν ὡδήγησεν εἰς τοὺς προστάτας της, οἵτινες τὴν εὐχαρίστησαν διὰ τὰς περιποιήσεις των πρὸς τὴν Μαρίαν.

Οἱ δύο γέροντες ἤρχισαν νὰ κλαίουν ἀπὸ χαράν.

— Δὲν σοῦ ἔλεγα, εἶπεν ὁ χωρικὸς εἰς τὴν Μαρίαν, ὅτι ἡ πρὸς τὸν πατέρα ἀγάπη σου θὰ σὲ κάμῃ εὐτυχῆ;

Ἡ νέα χωρικὴ ὅμως ἵστατο μακρὰν καὶ ἐψιθύριζε ;

— Τί παράξενα πράγματα βλέπει κανεὶς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον! Ἔγεινε καὶ ἡ Μαρία μεγάλη κυρία! Ποῖος τὸ ἐφαντάζετο; Τώρα ἡμεῖς οἱ μικροὶ δὲν ἐμποροῦμεν πλέον νὰ ὁμιλήσωμεν μαζύ της. Ἀλλ' ὅ,τι καὶ ἂν ἔγεινεν, ἠξεύρομεν ποία εἶναι· δὲν θὰ λησμονήσωμεν ὅτι χθὲς τὸ βράδυ ἀκόμη ἀνέβαινε τὸ στενὸν ἐκεῖνο μονοπάτι μὲ τὰ ράκη της

ὑποκάτω εἰς τὴν μασχάλην πηγαίνουσα νὰ ψωμοζητήσῃ ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

Εὐτυχῶς δι' αὐτήν, ὁ κόμης δὲν ἤκουσε τὰς ὕβρεις της, ἀλλ' ἰδὼν εἰς τὸ πρόσωπόν της ἐζωγραφισμένην τὴν κακίαν καὶ τὸν φθόνον εἶπεν: «ἰδοὺ μία κακὴ γυνή.»

Ἔπειτα ἀφοῦ ἐπεριπάτησεν ἀρκετὴν ὥραν σκεπτικὸς ὑπὸ τὴν δενδροστοιχίαν τοῦ κήπου, ἐπλησίασε τὸν γέροντα χωρικὸν καὶ τοῦ εἶπε.

— Ἄκουσε, καλὲ γέρον· θὰ σοῦ κάμω μίαν πρότασιν, τὴν ὁποίαν σὲ παρακαλῶ νὰ δεχθῇς. Εἰς τὴν Μαρίαν ἔδωσα τὸ μικρὸν κτῆμα τὸ ὁποῖον ἐκαλλιέργει ὁ μακαρίτης πατήρ της εἰς τὸ Ἐσβοῦργον, ἀλλ' ἐπειδὴ θὰ τὴν χρατήσωμεν πολὺν καιρὸν πλησίον μας, νομίζω ὅτι δὲν θὰ κάμῃς κακὰ νὰ ἔλθῃς νὰ κατοικήσῃς εἰς τὸ κτῆμα αὐτὸ μετὰ τῆς γραίας συζύγου σου. Ἐκεῖ θὰ καλλιεργῆτε τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη καὶ θὰ εὕρετε εἰς τὴν εὐχάριστον αὐτὴν κατοικίαν τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὸ γῆράς σας ἀνάπαυσιν.

Ἡ σύζυγος τοῦ κόμητος, ἡ Ἀμαλία καὶ ἡ Μαρία παρεκάλεσαν ὁμοίως τοὺς δύο γέροντας νὰ ἀκούσωσι τὴν συμβουλὴν ταύτην. Ἀλλ' αἱ παρακλήσεις των δὲν ἦσαν ἀναγκαῖαι, διότι οἱ ἀγαθοὶ γέροντες ἐδέχθησαν τὴν ἀνέλπιστον ταύτην πρό-

τασιν μετὰ χαρᾶς ὡς ἐὰν τοὺς ἠλεθεύρωσαν ἀπὸ τὴν κόλασιν.

Μετ' ὀλίγον ἔφθασε καὶ ὁ υἱός των ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, ὅστις προθύμως ἐδέχθη, μολονότι ἐλυπεῖτο πολὺ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, διότι ἐπεθύμει νὰ σωθοῦν ἀπὸ τοὺς σκληροὺς καὶ ἀγροίκους τρόπους τῆς γυναικός του.

Ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ ὅλους ἤκουσεν εὐχαρίστως τὴν πρότασιν τοῦ ἄρχοντος ἡ νέα χωρική. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ πενθεροῦ καὶ τῆς πενθερᾶς της εὐχαρίστει τὴν φιλαργυρίαν της.

Ὁ κόμης ὑπεσχέθη νὰ στείλῃ νὰ λάβῃ τοὺς δύω γέροντας, ἔπειτα ἀνέβησαν ὅλοι εἰς τὴν ἅμαξαν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Ἐσβοῦργον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ

Ἡ οἰκογένεια τοῦ κόμητος ὡδήγησε μαζύ της εἰς τὴν πρωτεύουσαν τὴν Μαρίαν. Ἡμέραν τινὰ γέρων ἱερεὺς ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κόμητος καὶ εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν ὅτι γυνή τις ἀποθνήσκουσα ἐζήτει νὰ τὴν ἰδῃ πρὶν ἐκπνεύσῃ, ἥτις ὅμως δὲν ἤθελε νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομά της παρὰ μόνον εἰς τὴν Μαρίαν. Ἡ Μαρία, ἐκπλαγεῖσα ἐκ τῆς προτάσεως

ταύτης, ἐσυμβουλεύθη τὴν κυρίαν κόμησσαν τί νὰ κάμῃ. Ἡ κόμησσα ἤτις ἐγνώριζε τὸν ἱερέα ὡς σεβάσμιον ἄνθρωπον τὴν ἐσυμβούλευσε νὰ ὑπάγῃ μετ' αὐτοῦ. Ἡ Μαρία παρεκάλεσε τὸν γέροντα Ἀντώνιον νὰ τοὺς συνοδεύσῃ.

Ἡ Μαρία μετὰ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐπῆγαν μακρὰν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου, ὅπου ἐστάθησαν ἐνώπιον πτωχῆς οἰκίας. Ἀνέβησαν στενὴν καὶ κλονζομένην κλίμακα, ἡ δὲ Μαρία ἤρχισε νὰ φοβῆται. Τέλος ὁ ἐφημέριος τοὺς εἶπεν. «Ἐδῶ εἶναι σταθῆτε.» Εἰπὼν δὲ τοῦτο ἔχυσε σταγόνας τινὰς ἀρώματος εἰς τὸ μανδύλιόν του καὶ ἔπειτα ἤνοιξε τὴν θύραν.

Ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἰς μικρὸν καὶ πτωχότατον δωμάτιον, φωτιζόμενον ὑπὸ φεγγίτου τοῦ ὁποίου αἱ ὕαλοι εἶχον ἀντικατασταθῆ μὲ χάρτην· ὅλα τὰ ἐπιπλα τοῦ δωματίου τούτου ἦσαν παλαιὸν στρῶμα, ἓν κάθισμα ἐφθαρμένον καὶ μία λάγηνος χωρὶς λαβάς. Ἀλλὰ τὸ φρικωδέστερον ἦτο ἡ ἀσθενὴς ἐξηπλωμένη ἐπὶ τοῦ στρώματος. Ἡ Μαρία ἐνόμισεν ὅτι βλέπει ζῶντα σκελετόν, ὅστις ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτὴν μὲ φωνὴν ὑπόκωφον καὶ ἔτεινε τὴν κάτισχνον χεῖρά του. Ἡ Μαρία ἔτρεμεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Τέλος ἐνόησε μετὰ δυσκολίας ὅτι ἡ φρικώδης αὕτη μορφὴ τὴν ὁποίαν ἔβλεπεν ἦτο. . . . ἡ Αἰκατερίνη,

«Μὴ μοῦ ζητεῖτε νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν θλιβερὰν αὐτὴν ἱστορίαν· εἶμαι πολὺ ἔνοχος!»

ἡ Αἰκατερίνη ἐκείνη, ἡ ὁποία, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς εὐτυχίας της ἦτο εἰς τὸ Ἐσβοῦργον ὡραία καὶ δροσερὰ ὡς τριαντάφυλλον.

Ἡ δυστυχὴς Αἰκατερίνη εἶχε μάθει παρὰ τοῦ ἐφημερίου ὅτι ἡ Μαρία εὑρίσκετο εἰς τὴν πόλιν ταύτην μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἄρχοντος καὶ τὴν ἐκάλεσε νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῆς συγχώρησιν· ἀλλ' εἶχε παρακαλέσει τὸν ἐφημέριον νὰ μὴ εἴπῃ τὸ ὄνομά της φοβουμένη μὴ ἡ Μαρία ἤθελεν ἀρνηθῇ νὰ ἔλθῃ νὰ τὴν ἴδῃ.

Ἡ καλὴ Μαρία ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὴν ὅτι πρὸ πολλοῦ τὴν ἐσυγχώρησε καὶ ὅτι μόνον συμπάθειαν ἠσθάνετο πρὸς αὐτήν. Τὴν ἠρώτησε δὲ πῶς περιῆλθεν εἰς τὴν δυστυχῆ ταύτην κατάστασιν.

— Μὴ μοῦ ζητῆτε νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν θλιβερὰν ταύτην ἱστορίαν, ἀπήντησεν ἡ Αἰκατερίνη στενάζουσα. Εἶμαι πολὺ ἔνοχος! καὶ δικαίως εὑρίσκομαι εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν. Ἐλησμόνησα τὸν Θεόν, δὲν ἤκουον τὸν λόγον αὐτοῦ, οὔτε τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς μου· ἠγάπων τοὺς στολισμούς· τὰς κολακίας καὶ τὰς ἡδονάς. Ὁ Θεὸς ἂς μὲ ἐλεήσῃ διὰ νὰ μὴ τιμωρηθῶ ἀκόμη περισσότερον εἰς τὸν ἄλλον κόσμον! Ἀφοῦ ὅμως μὲ ἐσυγχωρήσατε ὑμεῖς, δεσποινὶς Μαρία, τὴν ὁποίαν προσέβαλα τόσῳ πολὺ ἐλπίζω ὅτι καὶ ὁ Θεὸς θὰ μὲ συγχωρήσῃ.

Ἡ Μαρία ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν ἔντρομος καὶ λυπημένη ἐξ ὅσων εἶδε καὶ ἤκουσεν, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ καθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν.

Ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ἐμπρός της τὴν φρικώδη μορφὴν τῆς Αἰκατερίνης, καὶ ὅτι ἤκουε τὴν ὑπόκωφον φωνήν της καὶ ἐσυλλογίζετο: — Τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο φάντασμα ἦτο ποτὲ ἡ Αἰκατερίνη, ἡ ὡραία Αἰκατερίνη! . . .

Παρεκάλεσε τὴν κόμησσαν ὑπὲρ τῆς Αἰκατερίνης. Ἔστειλεν εἰς αὐτὴν ἰατρόν, τροφάς, ἐνδύματα καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχεν ἀνάγκην, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε δυστυχὴς καὶ ἔρημος εἰς ἡλικίαν εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΕΥΤΥΧΗΣ ΓΑΜΟΣ

Τὴν ἑπομένην ἄνοιξιν, ὅτε ἡ φύσις ἤρχιζε νὰ στολίζηται μὲ χλόην καὶ ἄνθη, ὁ κόμης, ἡ σύζυγός του καὶ ἡ κόρη του μετέβησαν εἰς τὸ Ἐσβοῦργον. Ἡ Μαρία ἐκάθητο κατὰ τὸ σύνηθες ἐν τῇ ἁμάξῃ πλησίον τῆς Ἀμαλίας. Ὅτε ἐπλησίασαν εἰς τὸ Ἐσβοῦργον πρὸς τὸ ἑσπέρας, καὶ ἡ Μαρία διέκρινεν ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ δύοντος ἡλίου τὸ κωδωνοστά-

σιον τῆς ἐκκλησίας, τὸ παλάτιον τοῦ ἄρχοντος, τοὺς κήπους καὶ τέλος τὴν πατρικήν της οἰκίαν, δὲν ἐμπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της.

«Ἄ! ἔλεγεν, ὅταν ἀνεχώρουν ἀπὸ τὸ Ἐσβοῦργον συνοδευομένη ὑπὸ στρατιωτῶν ποτὲ δὲν ἤλπιζα ὅτι θὰ εἰσέλθω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Πόσον ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγάλη!» Ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ παλατίου ἐπερίμεναν εἰς τὴν θύραν καὶ ὅλοι συνεχάρησαν τὴν Μαρίαν εἰλικρινῶς διὰ τὸν θρίαμβον τῆς ἀθωότητός της. Ὁ δήμαρχος μάλιστα ἔλαβε τὴν χεῖρά της καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτῆς συγχώρησιν ἐνώπιον ὅλων, καὶ ὑπεσχέθη ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ διορθώσῃ τὸ λάθος του.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἡ Μαρία ἐξύπνησε τὴν πρωΐαν καὶ ἔτρεξεν ἀμέσως νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ τὸν κῆπον. Καθ' ὁδὸν ἀπήντησε νεάνιδας καὶ νέους, τὰ μικρὰ παιδία εἰς τὰ ὁποῖα ἔδιδεν ἄνθη πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς της εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κήπου εὗρε τὸν χωρικὸν τοῦ Ἐλατοχωρίου καὶ τὴν σύζυγόν του, οἵτινες τὴν εὐχαρίστησαν διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἔζων εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν κατοικίαν.

Ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Τὸ δωμάτιον εἰς τὸ ὁποῖον ἔζησε μετὰ τοῦ πατρός της, ἡ θέσις ὅπου ἄλλοτε ἐκάθητο, ἐπανέφερον εἰς αὐτὴν λυπηρὰς

ἐνθυμήσεις. Ἐχαιρέτισεν ὡς ἀρχαίους γνωρίμους τὰ δένδρα τὰ ὁποῖα εἶχε φυτεύσει ὁ πατήρ της. Ἐνόμιζε βλέπουσα τὸν κῆπον τοῦτον τὸν ὁποῖον εἶχε βρέξει ὁ ἀγαθὸς γέρων μὲ τὸν ἱδρῶτά του, ὅτι ἔβλεπεν ἀκόμη αὐτὸν ἐργαζόμενον, καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ πολύ.

Μετά τινας ἡμέρας, ἐν ᾧ ἐκάθητο μετὰ τῆς Ἀμαλίας καὶ ἔρραπτον, εἰσῆλθεν ὁ δήμαρχος ἐνδεδυμένος ἑορτάσιμα, καὶ ἀφοῦ ἐχαιρέτισε σοβαρῶς τὰς δύω νέας, εἶπεν ὅτι ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὴν Μαρίαν εἰς γάμον μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου.

—Σᾶς ἔκαμα μέγα κακόν, εἶπεν ὁ Δήμαρχος, ἐλπίζω ὅτι διὰ τῆς ἀρνήσεώς σας δὲν θὰ τιμωρήσητε τὸν υἱὸν διὰ τὸ ἀκούσιον λᾶθος τοῦ πατρός του.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο νέος πεπαιδευμένος, εὐφυής, ὡραῖος καὶ πλήρης ἀγαθότητος. Ἠγάπα δὲ τὴν Μαρίαν, καὶ ἡ Μαρία τὸ εἶχεν ἐννοήσει, ἀλλ' ἀπέφευγε νὰ τὸν βλέπῃ, διότι δὲν ἐτόλμα νὰ πιστεύσῃ ὅτι δύναται νὰ γείνῃ σύζυγός του.

Ἡ ἀνέλπιστος πρότασις τοῦ δημάρχου ἐτάραξε τὴν Μαρίαν, ἀπήντησε δὲ ὅτι ἀφίνει νὰ ἀποφασίσωσι περὶ τούτου ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα.

Ὁ δήμαρχος εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὸν ἄρχοντα, ὅστις τῷ ἀπήντησε :

—Ἀληθῶς μᾶς φέρεις εὐχάριστον εἴδησιν, ἀγα-

πητὲ δήμαρχε, διότι ἡ κομήσσα καὶ ἐγὼ πολλάκις ἐσκέφθημεν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἡ χαρίεσσα Μαρία θὰ ἦσαν ὡραῖον ζεῦγος.

—Σὲ συγχαίρω, κύριε δήμαρχε, προσέθηκεν ἡ κόμησσα, διότι θὰ ἔχῃς τὴν καλλιτέραν νύμφην καὶ ὁ υἱός σου τὴν καλλιτέραν σύζυγον. Ἡ Μαρία ἀνετράφη εἰς τὸ σχολεῖον τῆς δυστυχίας, εἶναι ἐργατική, ἠξεύρει νὰ διευθύνῃ τὴν οἰκίαν της, ἡ δὲ διαμονή της εἰς τὴν πρωτεύουσαν τὴν ἐδίδαξε τοὺς καλοὺς τρόπους, ὥστε ὁ υἱός σου θὰ εὕρῃ εἰς αὐτὴν ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς χάριτας.

Ἀμέσως δὲ ἡ κόμησσα ἤρχισε τὰς προετοιμασίας τοῦ γάμου, ὅπως τελεσθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν λαμπρότερον.

Ἀληθῶς ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου ἦτο γενικὴ ἑορτὴ ἐν Ἐσβούργῳ. Ὅλη ἡ οἰκογένεια τοῦ ἄρχοντος παρέστη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἦτο πλήρης ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας, διότι ὅλοι ἠθέλησαν νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν τελετὴν ταύτην, καὶ ὅλοι ἐθαύμαζον βλέποντες ἐστολισμένην πλουσίως καὶ τιμωμένην τὴν νέαν κόρην, τὴν ὁποίαν εἶδον ἄλλοτε φυλακισμένην, φορτωμένην μὲ ἁλύσους καὶ ἐξοριζομένην.

Ἡ Ἀμαλία, ἐστεμμένη μὲ ἄνθη, συνώδευε τὴν φίλην της ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ πάντες ἐξετίμησαν

αὐτὴν διὰ τὴν ἀγαθήν της καρδίαν. Ἡ δὲ Μαρία κομψῶς ἐνδεδυμένη ἔφερεν εἰς τὴν κεφαλὴν τὸν παρθενικὸν στέφανον καὶ ἀνθοδέσμην ἐκ λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν ῥόδων καὶ ἴων. Τὸ πρόσωπόν της ἐξέφραζε χαρὰν καὶ μετριοπάθειαν. Ἦτο ὡραία ὡς ἄγγελος ὅτε ἐπλησίασεν εἰς τὸν βωμὸν μετὰ τοῦ μνηστῆρός της, καὶ πάντες προσέβλεπον τὸ θελκτικὸν τοῦτο ζεῦγος.

Ὁ γέρων ἀγροφύλαξ Ἀντώνιος ἦτο μεταξὺ τῶν μαρτύρων καὶ πλησίον τῶν νεονύμφων. Ἐνῷ δὲ ἐθαύμαζε τὴν λάμπουσαν καλλονὴν τῆς Μαρίας, ἐνθυμήθη τὴν φρικώδη μορφὴν τῆς Αἰκατερίνης. «Ὦ! Θεέ μου, ἔλεγε, πόσον ἐπεθύμουν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι ἐδῶ νὰ ἔβλεπον τὴν Αἰκατερίνην, ὅπως τὴν συγκρίνωσι μετὰ τῆς Μαρίας, καὶ μάθωσι ποῦ φέρει ἡ τιμιότης καὶ ἡ ἀγαθότης, καὶ ποῦ φέρει τὸν ἄνθρωπον ἡ κακία.»

Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἱεροτελεστία, ὁ σεβάσμιος ἐφημέριος τοῦ Ἐρλεβρὸν ἐξεφώνησεν ὡραίαν διδαχήν, διὰ τῆς ὁποίας ἀνέμνησεν εἰς τοὺς παρεστῶτας τὴν ἱστορίαν τῆς Μαρίας καὶ τοῦ πατρός της, ἐξύμνησε τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ καὶ προέτρεψε τοὺς γονεῖς νὰ ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα των ἐν φόβῳ Κυρίου, νὰ διδάσκωσιν αὐτὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν κακίαν, διότι ἡ καλὴ ἀνα-

τροφὴ εἶναι ἡ καλλιτέρα κληρονομία τὴν ὁποίαν ἠμποροῦν νὰ ἀφήσουν εἰς τὰ τέκνα των.

Μετὰ τὴν τελετήν, ὁ κόμης ἔδωκε μέγα καὶ λαμπρὸν γεῦμα εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ ἀρχοντικοῦ παλατίου, ἐν μέσῳ δὲ τῆς πολυτελοῦς τραπέζης εἶδον οἱ προσκεκλημένοι μετὰ χαρᾶς τὸ μικρὸν ἀνθοφόρον κάνιστρον, τὸ ὁποῖον ἡ Ἀμαλία εἶχε στολίσει μὲ ὡραῖα ἄνθη.

— Ἀληθῶς, εἶπεν ὁ ἐφημέριος, συγχαίρω τὴν δεσποινίδα Ἀμαλίαν διὰ τὴν ἰδέαν της! Προτιμῶ νὰ βλέπω ἐδῶ τὸ ἁπλοῦν καὶ ὡραῖον τοῦτο κάνιστρον ἢ ὅλα τὰ ἀργυρᾶ καλλιτεχνήματα· ἀλλὰ πρὸ πάντων μὲ συγκινοῦν αἱ ἀναμνήσεις τὰς ὁποίας φέρει. Τὸ κάνιστρον τοῦτο μᾶς ἐνθυμίζει ὅλας τὰς δυστυχίας καὶ ὅλας τὰς ἀρετὰς τῆς Μαρίας, καὶ τώρα ὅτε ὁ Θεὸς τὴν κατέστησεν εὐτυχῆ, χαίρω ἐνθυμούμενος ὅτι ὑπέφερε τὰς δυστυχίας μετὰ γενναιότητος καὶ ἔγεινεν ἀξία τῆς εὐτυχίας ταύτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

—

Τὴν ἑσπέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπήντησε τὴν Μαρίαν πλησίον εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρός της, ἡ Ἀμαλία ὑπεσχέθη εἰς αὐτὴν ὅτι θὰ ἐγείρῃ μνῆμα εἰς τὸν γέροντα Ἰάκωβον. Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ ἁπλούστατον ἐτελείωσε καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐχαράχθησαν μὲ χρυσᾶ γράμματα τὸ

ὄνομα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ ἡλικία τοῦ γέροντος, καὶ τὸ ἑξῆς λόγιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐγώ εἰμι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις·
Πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ σωθήσεται.

Ὑπεράνω δὲ τῆς ἐπιγραφῆς ἐχαράχθη τὸ ἀνθοφόρον κάνιστρον τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μετεχειρίσθη ὅπως σώσῃ τὴν Μαρίαν ἀπὸ τῆς δυστυχίας. Ἐπὶ τοῦ μνημείου τούτου ὑπῆρχεν ὡραῖος σταυρός.

Ὑπὸ τὸ σκιερὸν φύλλωμα τῶν ἐλατῶν καὶ μέσῳ ῥόδων ὑψοῦτο τὸ κομψὸν τοῦτο μνημεῖον, τὸ ὁποῖον ἦτο ὁ ὡραιότερος στολισμὸς τοῦ τα-πεινοῦ κοιμητηρίου. Ὅσάκις δὲ ξένος τις παρετή-ρει ὅτι ἦτο καλὴ ἰδέα νὰ εἰκονίσωσιν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ κηπουροῦ καὶ καλαθοπλόκου ἀνθοφόρον κάνιστρον, ὁ γέρων ἐφημέριος ἔλεγε· «Τὸ κάνι-στρον τοῦτο παριστᾷ πολὺ καλλιτέραν ἰδέαν· οἱ χωρικοί μας βλέποντες αὐτὸ ἐνθυμοῦνται συγκι-νητικὴν ἱστορίαν. Τὸ ἔδαφος τὸ ὁποῖον πατοῦμεν ἐβράχη μὲ τὰ δάκρυα τῆς δυστυχίας καὶ τῆς υἱι-κῆς στοργῆς.» Καὶ τότε διηγεῖτο τὴν ἱστορίαν τῆς Μαρίας καὶ τοῦ πατρός της, καὶ ὅλοι ἀνεχώ-ρουν φέροντες ἀγαθὰς ἀναμνήσεις. Εὐχόμεθα ὅμοια ἀγαθὰ αἰσθήματα νὰ γεννήσῃ καὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν παίδων καὶ κορασίων ἡ ἱστορία αὕτη.

ΤΕΛΟΣ